

Het diktaat van Mr. Pébé.

(Professor in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia)

6.

V. Rechten en plichten der Bewoners.

[VERVOLG.]

KONINKLIJK INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Col. Brashoff
no 11
181-23

f. Recht van schrijven.

Ook dit is nagenoeg onbepert vrijgelaten. Men heeft, om door den druk zijne meening te verspreiden, slechts het volgende in 't oog te houden: dat van te voren eene som moet gestort worden, die men verliest, wanneer men niet op zijne woorden past;

dat men boete en gevangenisstraf belooft, zoodra men een woord te veel schrijft; dat men om dezelfde redenen te gronde kan worden gericht, door onbruikbaarheid van al wat men tot de uitoefening van zijn bedrijf noodig heeft; en eindelijk dat men met één pennestreek uit de kolonie kan worden weggejaagd.

Er zijn menschen, die beweren — zooals o. a. zekere Thorbecke en van Hoevell, toen t zogenoemde drukpersreglement door de vroede mannen in Nederland werd besproken — dat door de genoemde beperkingen de vrijheid van schrijven eigenlijk een wassen neus is geworden.

Mocht men u, mijne jonge vrienden, dit ooit voor de voeten werpen, antwoordt dan gerust dat deze mannen van „vrijheid”, in den edelen en waren zin des woords, geen begrip hebben. Of, beter nog, leert zorgvuldig de volgende latijnsche machtspreuk van buiten, en werpt ze uwen bestrijders in het aangezicht: *Servi legum sumus, ut liberi simus*, wij zijn slaven der wet opdat wij vrij zullen zijn. Neemt u dan evenwel, zoo gij in 't latijnsche zadel niet zeer vast zit, in acht tegen mogelijke vergissing in de vo'gorde der woorden, daar b. v. „*Liberi legum sumus ut servi simus*” zou beteekenen: „wij zijn kinderen der wet opdat wij slaven zullen zijn.”

Ik behoef u niet te zeggen hoe deze, vooral in Indie zoo onjuiste, interpretatie koren op den molen zou brengen van het roodrevolutionaire element.

g. Recht van petitie.

Hieronder verstaat men het recht om iets van de Regeering te vragen. Ook hierin geniet gij weder de meest onbeperte vrijheid, indien gij slechts in het oog houdt, dat er voor de Regeering het recht tegenoverstaat om te weigeren.

Recht op vrijheid van godsdienst:

De machtige heerschappij hiervan in onze kolonie zult gij het best gewaar worden, mijne heeren, indien met Javaansch nieuwjaar uw paard door een knetterenden voetzoeker op hol gaat, of uw huis door een vurigen slang wordt in brand gestoken. Wenscht gij er u nog sterker van te doordringen, ga dan wonen naast eene godvreezende Javaansche familie, wier geloovig gekrijsch ongestraft u, uwe vrouw en uwe kinderen nacht en dag uit den slaap zal houden.

De schoone, ruime opvatting van dit beginsel, spreekt te sterker, als men er tegenover stelt, dat het minste burengerucht, door een Europeaan veroorzaakt, bij de wet strafbaar gesteld.

Recht op bescherming van persoon en goed.

Geen waardiger voorbeeld van Indische liberaliteit en staatszorg had ik kunnen bekenen, om deze reeks van rechten der burgers te besluiten.

De bescherming van persoon en goed, jongelui, is in onze kolonie opgevoerd tot den staat van volmaaktheid.

Zij wordt gehandhaafd door tallooze dappere mannen, die niet alleen wegens hunne kleeding, maar nog meer om hun moed en kracht, „kanarievogels” zijn genaamd. Aan hun hoofd staan schouten, die met geene miljoenen zouden zijn om te koopen. Deze weder worden geleid door assistent-residenten, die hun lichaam géoefend hebben, met drie uren slaaps te volstaan, om de overblijvende 21 uren te kunnen wijden aan de zorg voor uwe veiligheid.

Geen wonder dat gij geen dubbeltje op den publieken weg kunt verliezen, of het wordt u's avonds tehuis gebracht. Geen sigaar zal door uw jongen uit uw kistje, geen stukje boter door uw kokkie uit uw goedang worden verwijderd, of er komt een kanarievogel — ook aan deze eigenschap schijnen die wakkere mannen hun vogel-titel te ontfangen — uit de lucht vallen, om hen in de vingers te pikken. Wat men in andere landen „roof”, „moord” of „brandstichting” noemt, is hier nagenoeg, en in de Vorstenlanden het geheel niet, bekend. De veiligheid ter zee wedijvert met die te water. Zoo ziet men, al langs Java's Ostkust, dagelijks rustige prauwen, beladen met bergen rijksdaalders, en bloot voor het gezicht, op en neer dobberen, zonder dat iemand er acht op behalve deze of gene nieuwsgierige visch, die den kop streelt tegen de kiel van de reedzame vaartuig. Kortom, vrij algemeen wordt thans het gevoelen gedeeld, dat een van Alphen aan de Indische politie heeft gedacht, toen hij schreef:

Lieve oppas, houd de wacht,

Ik ga slapen, goeden nacht.

***

meen ik van de schoone en uitgebreide rechten der Indische burgers u grip te hebben gegeven, en zullen wij dan ook deze les eindigen.

gezegde ten slotte samenvatten in deze ééne welsprekende formule:

van N. O. Indie heeft het recht om *alles* te vragen en te doen wat hem etgeen hem door het Gouvernement geweigerd of verboden wordt.

(Wordt vervolgd).

verzameling van protestantsche
ed van litteratuur, *Young's Nachtge-*
drukking der strenge britsche piëteit.

ven-on, na zich eerst overtuigd te hebben dat
s st nd waar het behoorde, nam een boek en ver-

tepte zich in de lectuur er van.

Een vrij lang tijdsverloop zal voorbijgegaan zijn,
toen de zonderling wanhopige teekenen van zenuw-

achtigheid begon te geven. Met opgeheven hoofd,

trakken blik, zijn boek nederwerpente, riep hij op

scheurenden toon uit:

— Arme, . . . arme Fanny!

Weldra bedekte hij zich het gelaat met de handen

en ontsnaptten hete tranen tuschen zijn gesloten vin-

geren. Deze onwillekeurige uitbarsting werd weldra

heviger. Hij stond op en liep met onvaste schreden de

kamer door. Juist begon het onweder los te barsten

en scheen het weerlicht met verblindend licht door

de venstergordijnen. Stevensen slaakte zucht op zucht,

liet onverstaanbare geluiden hooren, die zich vermeng-

den met het onweder buiten. Deze magere, ontzenuw-

de gedaante met holle oogen en vertrokken gelaats-

trekken bij het gerommel van den donder ziende

rondwaren, zou men gemeend hebben een demon te

zien door den tooverstaf eens tovenaars opgeroepen.

— Arme Fanny! hoe seelon waart gij, hoe zacht

en goed! Hoezeer beminde ik u! Uwe dochter, mijn

geliefde Arabella, evenaart uwe deugden en volmaakt-

heden ter nauwernood; gij waart ons aller bescher-

mengel! En toch moest ik u verliezen en dat door

eigen schuld! De wereld bevroedt niet waarom ik

mij eenmaal 's weeks aan een droefheid overgeef die

ik in herinnering wil houden, ik die u doodde in

een oogenblik van weeste drift, ellendige, die ik

ben!

En met gesloten vuist sloeg hij zich voor het voor-

hoofd onderwijl bij vervolgd!

— Ja, ik heb u gedaed, en toen ik weder bij

nu gemaakt, dat de venduties ten negen ure precies zullen beginnen. Een paar venduhouders hebben in den aanvang van hunne vendutie, door afwezigheid van koopers, slechte zaken gemaakt, maar als het publiek er nu eenmaal aan gewoon is van vóór negenen te moeten opkomen, dan zal het zich die dwang ook wel getroosten.

De vraag is echter, of de in deze vigeerende machten het recht hebben die bepaling te maken. Volgens het idee van velen, wat ik echter voor beter laat, heeft de venduhouder het recht om over het vendupersoneel, natuurlijk alleen ter houding der vendutie, te dispooneeren van des morgens negen tot des namiddags een ure. Hij betaalt daarvoor percenten van den verkoop, waarvan het minimum f 10.— (tien gulden) is. Heeft de verkoop geen plaats, dan moet er toch f 10.— betaald worden, wat men dan boete noemt. De vraag rijst nu of de venduhouder, die als minimum der percenten toch f 10.— aan den laade moet betalen, niet het recht heeft te bepalen, wanneer de vendutie zal beginnen en ik geloof, dat bij een conflict het recht aan de zijde van den venduhouder zou komen.

In het belang van het algemeen, zoowel publiek als vendupersoneel zoude het wezen, als de bepaling van klokslag negen ure te beginnen, kan gehandhaafd worden. Maar nu het recht en dat is in Nederlandsch-Indie een zeer vreemde macht. Over het algemeen stelt men vrouwe Justitia voor als een zeer schoone dame, die de kinderschoenen moet uitgetrokken hebben. Min of meer, in een vrij luchtig gewaad, voorover staande, heeft ze een weegschaal in de hand en geblinddoekt zijnde, bemerkt ze niet dat de gewichten ontbreken. Vroeger, toen er nog geen ijkmeester was, waren zij er, maar nu zijn ze, volgens de aanwijzingen van een secretariceel pessimist, in het kabinet te Buitenzorg, waar ze ter zijner tijd, op de gewenschte zwaarte zullen gebracht worden. Maar ik dwaal geheel en al af van het Soerakarta-vendudepartement en er valt toch nog wat over te zeggen. Het kantoor, dat in de achterstraat was, gaat nu over naar den hooi of turfzolder, waar vroeger het Post- en Telegraafkantoor was. Dit laatste gaat naar een meer bereikbare plaats voor het publiek, in het nieuwe gebouw tegenover het logement Scholten, waardoor aan hen, die reclames tegen den Post en Telegraafdienst hebben, de moeite bespaard wordt, om den halsbrekenden trap, model Janssen van Raaij, op te klimmen. Ik hoop echter, dat die moeilijke trap geen hinderpaal zal worden voor schuldigen aan het vendukantoor, om hunne rekeningen ter zijner tijd te betalen en ik hoop ook, dat de God van Nederland hen, die genoodzaakt zijn om voortaan die Janssen van Raaijsche trap op te klimmen, zal kunnen steunen, zoodat ze belet worden om van dien trap, van welke hoogte dan ook, af te vallen.

Hoe ik er aan kom om zoo in eens aan de ridderorde van den Nederlandschen Leeuw te denken, weet ik niet juist, misschien is het omdat ik de Soerabaya Courant van den 1e Februari niet ontvangen heb. Vooral in den tegenwoordigen tijd, doen kleinigheden soms aan gewozen groote dingen

mijne zinnen kwam, ben ik lachhartig genoeg geweest niet tevens te sterven! Ik wilde blijven leven voor Arabella, die het evenbeeld was harer ongelukkige moeder! O! was haar de afschuwelijke misdaad bekend waaraan ik mij heb schuldig gemaakt, hoe verachtelijk zou ik haar toeschijnen, welk een haat zou zij voor mij gevoelen!

En op nieuw wierp hij zich in zijn zetel neder en vervolgde na een lange pauze.

— Zij spannen te zamen ons mij haar te ontnemen! Mijn Arabella! Dochter mijner veelgeliefde Fanny! Doch zij zullen haar niet hebben, want zonder haar zou ik niet kunnen leven! Zoolang ik haar voor mij zie, schijnt het mij toe dat de doode voor mijn oogen verrijst, zie ik haar voor mij schitterende van frisheid en jeugd! Mijn afzondering zou mij vrees aanjagen zoo mijn dochter mij verliet.

De herinnering aan mijn misdaad zou mij vernietigen! Doch, vervolgde hij op onstuimigen toon, laten ze maar komen, ik zal mij, weten te verdedigen!

Een wapenrek in zijne nabijheid zijnde, nam hij er een revolver af benevens een mes, en schermde hiermede woedend door de kamer. Die oorlogszuchtige opwindung was echter niet van langen duur.

Hij wierp de wapens op een nabijstaand meubelstuk neder, nam weder plaats en bleef met het voorhoofd in de handen gedoken, in smartelijke overpeinzingen verdiept. Het onweder was intusschen bedaard, de laatste klaagtoon van den wind door het ge-

(In Memoriam.)

Achterstaand telegram deelt ons mede, dat de Oud-Gouv. Gen., Mr. P. Mijer, den 8sten dezer te 's Gravenhage plotseling is overleden.

Wij wenschen, zooveel de tijd het ons toelaat, onze lezers van de loopbaan van dezen staatsman, die in de koloniale politiek een belangrijke rol heeft gespeeld, een overzicht te geven.

De jeugd van den heer Mijer is ons niet voldoende bekend om er over in bijzonderheden te treden. Slechts zij gemeld, dat hij te Leiden studeerde, en na den graad van Mr. in de beide rechten te hebben verkregen, naar Indie vertrok.

Hier maakte hij eene zeer voorspoedige carrière in de rechterlijke macht. Zijne traps-gewijze opklimming, gelijkende op die van ieder ander, kunnen wij grootendeels voorbijgaan. In 1843 was hij reeds lid in het Hoog Gerechtshof. Bij hetzelfde tijdstip hij geweest Prokureur-Generaal en Vice-President. In de laatste betrekking vinden wij hem in 1848. Na deze rechterlijke betrekkingen werd hij benoemd tot lid van den Raad v. Indie, als hoedanig hij, naar wij meenen in 1854, gepensioneerd werd en repatriëerde. Gedurende deze eerste loopbaan in Indie verwierf hij zich ook het Ridderschap der orde van den Nederlandschen Leeuw.

Met 1 Jan. 1856 zien wij Mr. Mijer het staatkundig tooneel betreden in Nederland, in geen minderen rang dan Minister van Koloniën. De aanleiding hiertoe was de volgende.

Het na de April-stormen opgetreden eenigszins halfslachtige ministerie Van Hall-Donker Curtius (met Pahud als Minister van Koloniën) kreeg in November 1856 een der lastigste vraagstukken op te lossen, die zich in de Nederlandsche politiek der laatste jaren hebben voorgedaan. Wij bedoelen, naar men begrijpt, de school-quaestie. Er moest, volgens de beloften van 1848, een wet op het lager onderwijs ten langen leste ingevoerd worden. De verschillende clericale partijen maakten van dit wapen gebruik om het ministerie te doen vallen, door agitatie tegen de liberale beginselen—voor zoover die er in werden gevonden. In de Kamer was de liberale richting nog steeds geprononceerd. De April-beweging was slechts geweest „de waan van een dag;” het beginsel van orde en recht had terstond zijn invloed doen gevoelen in de nieuw gekozen Kamer, en het vrijzinnig element werd er al meer meer in versterkt, zoodat eigenlijk de kamer, maar niet het kabinet, wetten tot stand bracht en er die geest in bracht, welke met haar vrijzinnig beginsel strookte. Meer bepaald in 1855 nu, begon wederom de beweging van de zijde der reactionaire partij, en wel tegen het kabinet, dat haar eigene schepping was. En ook evenals te voren werden de strijdwapenen uit het arsenaal der kerk gehaald en door de geestelijkheid ingezegend; ook nu werd de hulp van Oranje weêr ingeroepen, en wel om het Nederlandsche volk te behoeden tegen de heerschappij van het on geloof.

Het is hier niet de plaats, de twisten vóór, onder en na de behandeling der onderwijs-wet te gaan schetsen. Genoeg zij het, dat met 1 Jan. 1856 het anti-revolutionair gekleurde kabinet Simons—Verbrugghe optrad, met de bepaalde bestemming om de lager onderwijs-wet tot stand te brengen, in welk kabinet Mr. P. Mijer, die in de Nederlandsche politiek steeds bevestigd de anti-revolutionaire partij was toegedaan optrad als Minister van Koloniën.

Wat betreft de Indische politiek, deed Mijer in dit eerste Ministerie kennen, als geheel de

boomte stierven weg, en het huis scheen gedompeld. Eensklaps echter hief Stever op. Hij meende voorzichtig de voordeuren te sluiten. Hij luisterde nog scherper, en voor als of iemand zich snel over hem verwyderde. Moge dit al zoo gewoone was slechts voorbijgaande, want e heerschte op nieuw in het gebouw.

De angst van den waanzinnige riet gestildt. Met wijd geopende hals, en trillende lippen bleef hij luisteren. Weldra verhief zich op een verward geruisch van stemmen dat duidelijker werd, en waartusschen zijne verhuur beelding de stem zijner dochter meende te herkennen waaruit toorn en angst sprak.

In een oogenblik was hij op de been, als waanzinnig uitroepende:

— De dief, de dief die Arabella komt ontvoeren! Hebben zal hij haar niet, verdedigen zal ik haar, al moest ik haar ook aan hemel en hel betwisten.

Een revolver in den zak te steken, zich met een mes te wapenen, een verborgen deur te openen, welk op de algemeene trap uitkwam, en den tuin in te snellen, was het werk van een oogenblik. Als de tijdger welke zich op zijne prooi komt werpen, zoo slooophij met kruipenden tred in de duisternis voorwaarts.

(Wordt vervolgt.)

COURANT

TRIENTIEBLAD.

VERGEEVER
Soerabaia - Courant en Drukkerijen.
jaar . . . . . 30.—
" 0.50

Sluiting der mail.
TE BATAVIA.
Fransche op Woensdag, 16 Februari 1881.
Engelsche op Maandag, 21 Februari 1881.

WENTIE KOSTEN.
1.— Voor ieder herhal. de helft.
2.— Het Zegel voor den Lande.

Station	Gem. trein III v. Mal.	Gem. trein IX v. Mal. n. B.	Soer. en Pas.	Gem. trein VII v. Pas. naar Soer.	Gem. v. van Sidho. v. Pas. naar Soer.	Gem. I van Pas. naar Soer.
Malang	6.35	1.43		8.23		
Bangil	6.59	2.9		door		
Malang	7.24	2.38		8.46		
Bangil	7.47	2.46		8.52		
Soekoroedjo	7.59	3.5		door		
Wonoekerto	8.18	3.25		9.18		
Bangil	8.38			door		

Het diktaat van Mr. Pébé.

(Professor in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia).

VI. Regeeringsvorm. Regeering in Nederland.

Regeren bestaat in wetten maken en wetten uitvoeren. Voor Indie worden de wetten gemaakt in den Haag en uitgevoerd te Batavia. Het nut van dit stelsel, dat men het „afstand-stelsel” noemt, is herhaaldelijk gebleken. Het is krachtens hetzelfde beginsel, dat men te Soerabaia de fabriek voor de marine en het stoom-wezen zoover mogelijk heeft verwijderd van de schepen, die de gefabriceerde werktuigen moeten gebruiken. Deze regeling wordt in de praktijk zoo doelmatig, en voorzigtig als financieel zoo voordeelig bevonden, dat men veilig hen voor onpraktische droomers mag uitmaken, die op wijziging er van aandringen.

Voorts geldt nog de gulden hoofd-regel, dat het maken der Indische wetten in Nederland wordt opgedragen aan menschen, die Indie niet kennen, en voor het uitvoeren om de vijf jaar iemand naar de kolonie wordt gezonden, wien Indie nog veel minder kent. De wetenschappelijke grond voor dit oogenschijnlijk zonderling stelsel [het „onbekendheids-stelsel” genaamd] is, alle mogelijke voor- of tegeningenomenheid bij het hoog gezag onmogelijk te maken.

A. DE WETGEVENDE MACHT.

De Wetgevende macht over Indie — zooals gij weet eene kleine provincie van het uitgebreide Nederland — wordt uitgeoefend door de Tweede Kamer. Volgens de Grondwet moeten ook de Eerste Kamer en de Koning er toe meewerken, doch aan deze bemoeienis heeft men in de praktijk een einde gemaakt. De oorspronkelijke *triple effet* installatie heeft bij deze suiker- . . . ik wil zeggen wetten-fabriek moeten plaats maken voor de eenvoudige *simple=effet*.

De Tweede Kamer is het aangewezen lichaam om wetten voor Indië te maken. Men bedenke toch waarom Nederland koloniën bezit is, zooals ik in mijn geschiedkundig onderzoek, rechtmatige begeerte naar . . . Degenen nu, die in Nederland betalen, zijn de kruieniers, de bakkers, de renteniers, de kroeghouders, koitom de kiezers voor de Tweede Kamer. Deze alleen hebben er belang bij, hun last te verlichten door voordeelen uit Indië te trekken. Daarom zijn zij de meest geschikte wetgevers. Zoo zal alles, mijne heeren, bij deze bewonderenswaardige organisatie, in elkander als een bos, de Algemeene beginselen verklaren bijzondere feiten.

Zoozult gij thans begrijpen, waarom de Grondwet heeft bepaald, dat sommige zaken door de Wet, d. w. z. niet op eigen gezag des Konings, moeten worden geregeld. Daaronder behooren in de eerste plaats de jaarlijksche begrooting en de jaarlijksche rekening en verantwoording, m. a. w. de geheele geldelijke wetgeving. De Tweede Kamer heeft hierdoor de koorden der beurs in handen.

Of de regeling der overige onderwerpen door medewerking der Kamer moet geschieden, wordt aan hare eigene beleefdheid overgelaten; zij doet dit als zij er aanleiding of lust toe gevoelt. Een voorbeeld tot opheldering.

Kasper Krijnen komt bij den burgemeester, tevens bierbrouwer, van Grijskerkeradeel, die door den invloed van zijn heerlijk bier voor het kiesdistrict van dien naam lid der Tweede Kamer is geworden.

„Daar is me,” — ik laat, mijne heeren, personen, die ik sprekende invoer, gaarne praten zoodat zij het in de werkelijkheid doen — „daar is me die knecht van me, die-e vervloekte Haanes, weg-geloopde midden in de maand, en dat krek in de-n-oobouw”, lamenteert Kasper.

„Ja man, daar kan de Koning niks an doen” antwoordt de volksvertegenwoordiger.

„Maar 'k heb toch allewel heure zegge, burregemeester, asdat ze daar in de-Noos knoort of 'n maid, die in d'rre dienst wegloopt, in de doos kenne stoppe”?

„Da ken wel waar zijn, Kasper, maar de-Noos da's hier nie”.

„Ik zè-je is wat zegge burregemeester. Wat wij niet hebbe, dat hoeve ze daar gun- . . . nie te hebbe. En nou maar in eens af: as je niet gedaan ziet te kraige, da-we . . . knechtvolk ook in de doos magge douwen, of anders da'ze 't in de-Noos ook . . . laten, dan benne wij, ik en m'n kernuiten, bij de aanstaande verkiezingen je man- . . . meer.”

De burgemeester krabt zich het hoofd, daar Kasper Krijnen veel invloed onder de . . . heeft.

„Eerste zal nie gaan, Kasper”, zegt hij, na een oogenblik bedenkens, „daar durf . . . an. Maar 't tweede zal, naar mijn gedachte, wel te probeeren zijn. Ik zal er mijn . . . doen”.

Den Haag teruggekeerd, raadpleegt de burgemeester van Grijskerkeradeel een . . . redenaars — want hij zelf heeft van het spreken geen „kaas gevreten”, zooals . . . ren zeggen — behorende tot eene dier nuttige staatkundige partijen, die zich . . . laten vinden, indien zij er de regeering maar eenige moeilijkheid door kunnen . . . doen. Deze geachte afgevaardigde richt eene interpellatie tot de Regeering, waarin . . . minister van Koloniën duchtig de ooren worden gewasschen, wyl hij zulk eene wette- . . . voordeeling van den Nederlander bezuiden, boven dien benoorden den Evenaar . . . staan, en tevens op kunstige wijze wordt geschermd met het wapen: „mishandeling . . . n Javaan”. Het gevolg is een voorstel om de Indische dienstboden-wetgeving gelijk . . . te maken aan de Nederlandsche, dat met schitterende meerderheid wordt aangenomen.

De Kasper Krijnen zegt tegen zijne „kernuiten”: „hij is alevel nog de minste niet . . . de proatjes-makers daar in den Haag, onze burgemeester, nee lange niet”.

„Ik heb gemeend, mijne heeren, door zulk een voorbeeld uit het dagelijksch leven . . . best een begrip te kunnen geven van de eenvoudige en doelmatige werking der . . . machine voor Indie, berustende op het gemengde afstands-en onbekendheids stelsel . . . *simple effet*.”

B. OPPERBESTUUR DES KONINGS.

De regeling van enkele punten van het koloniaal beleid is aan den Koning overgelaten. Ontrent de grenzen voor de bevoegdheid des Konings zult gij nimmer moeilijk- . . . ondervinden, indien gij, — want het behoort tot mijn onderwijs-stelsel, altijd het . . . keiserend verschijnsel scherp afgeteekend voorop te stellen — indien gij het volgende . . . houdt: De Koning heeft het opperbestuur over de Nederlandsche Koloniën, ver- . . . met u wat naar opperbestuur gelijk.

Ziedaar den eenvoudigen grondslag van het gebouw. Hij lijkt u eenigszins onvast . . . niet steer? Doch bedenkt, mijne heeren, dat, sedert de invoering der konstitutiën, een . . . Koning alleen bestemd is, om „geëerbiedigd” te worden, niet meer om macht uit te . . . oefenen. „Het geëerbiedigd Hoofd van Staat” — in dezen titel ligt Zijne roeping.

In dien zin heeft men ook het wettelijk Opperbestuur van den Nederlandschen . . . over Indie opgevat.

Men eerbiedigt den Koning op allerlei wijzen; men noemt Hem Majesteit; men ste Hem in proklamaties aan ontevreden inboorlingen voor als Almachtig; men viert Zijn verjaardag met kruit geknal, wapen-gekletter, trippelende beenen, bloote halzen en fladderende roks-panden. Maar indien Z. M. aan de stad Soerabaia 431 in plaats van 430 gaspitten zou willen geven, zou Hij er eerst verlof toe moeten vragen aan de Tweede Kamer, die er, in hare prijzenswaardige nauwgezetheid, anderhalf jaar over zou denken en rapporten inwinnen, en dan — na een heftig debat, waarbij de zendelingen, de vaccine de veestapel, de verhouding tusschen moederland en kolonie, de irrigatie, de openbare werken, de politie, kortom de geheele spijslijst van het Indisch festein was te pas gebracht — de overkompleete gaspit uitdraaien voordat zij nog aangestoken was. *Wordt vervolgd.*

niet hogen bergketen der Cordilieren, die de geheele landengte doorloopt, en wel met het 4e gedeelte van den tijd en de kosten, die gevorderd worden voor de uitgraving van het kanaal volgens het plan van Lesseps. Eene nadere overweging van dit ontwerp is reeds daardoor gerechtvaardigd, wijl we hier niet met het phantastische denkbeeld van een stouten avonturier, maar met het wel overwogen, en in al zijn deelen zorgvuldig uitgewerkte plan te doen hebben van iemand, wiens naam als wetenschappelijk ontwikkeld en praktisch bekwaam man door eene reeks van daden is gevestigd.

In den Amerikaanschen burgeroorlog had men hoofdzakelijk aan de door Cads „geïmproviseerde” pantserschepen de opvaring van den Tennessee en den Mississippi te danken; zijn werk is ook de kolossale brug, die bij St. Louis de oevers van den Mississippi verbindt; en niet minder heeft hij de verbetering van de spoorwegen voor het vervoer van de vruchten van zijn grootmoeder verbeteringswerk aan een eind van dien stroom. Door een aantal bekwaame mannen van het vak, en wel zoo door ingenieurs als scheepsbouwmeesters, is zijn sijsteem van een schepenspoorweg niet alleen voor uitvoerbaar, maar zelfs voor hoogst economisch verklaard.

Het is op zich zelf beschouwd wel geen eigenlijke uitvinding maar eene op de grootste schaal ontworpen toepassing van een reeds in praktijk gebracht beginsel. Zoowel in Europa als in Amerika bestaan reeds sedert jaren over korte afstanden spoorbanen voor het transport van kanaalbooten door middel van stoomkracht. Toch biedt het ontwerp van den genialen Amerikaan genoeg nieuws en merkwaardigs om hier eene, het zij dan beknopte, beschrijving te laten volgen.

Eene plaat in het 1955ste nummer van de Illustrierte Zeitung geeft een algemeen begrip van het nieuwe sijsteem.

Opdat de rails niet tot vlak aan de haven behoeven te worden gelegd, is aan elk eindpunt der baan een 900 meter lang betrekkelijk smal bassin uitgegraven, welks in de haven uitlopend eind zoo diep is, dat de rails hier 9 meter onder de oppervlakte van de zee liggen; naar de landzijde stijgt de bodem een meter op de honderd, tot hij aan den wal de hoogte van den zeespiegel bereikt. Aan den zeekant is het bassin van sluisdeuren voorzien om het geheel te kunnen leegpompen, zoo de zich onder het water bevindende rails herstelling noodig hebben. Als een schip van de haven uit op de rails gesteld moet worden, brengt men met behulp van een stationnaire stoommachine de tot opname van het vaartuig bestemde wagen achteruit naar het onderste end van het bassin. Het schip wordt daarop in het bassin gedreven, tot de kiel op den wagen rust, waarna de bodem met behulp van stutten in zijn stand bevestigd wordt.

Eene andere gravure in de reeds genoemde Illustrierte Zeitung vertoont een prachtig oorlogschip, geheel toegerust voor den rid over de landengte. Zoodra het vaartuig zich op den vasten grond bevindt, wordt de stationnaire machine vervangen door twee locomotieven van vijfmaal de grootte en beweegkracht van die der gewone goederentreinen. De baan heeft 12 rijen rails van 1,2 tot 1,5 meter spoorbreedte; hierdoor wordt niet alleen de drukking op enkele gedeelten van den spoorweg en de werking van mogelijke stooten en wankelingen, maar ook het gevaar voor ontsporing verminderd. Zoowel door de locomotieven en tenders als door de in lengte met de verschillende klassen van schepen overeen komende wagens wordt de geheele breedte van de baan ingenomen. De hoogste drukking zou komen op 5000 kilogram voor elk rad, veel minder dus dan de drijfwielen van een gewone sterke lokomotief te dragen hebben. Als men zich het gewicht van het grootste koopvaardijship met inbegrip der lading circa 6.000.000 kilogram, op 1200 wielen, 100 voor elken rail verdeeld voorstelt, is de drukking op den aanleg boven en

Fanny deed. Een monster ben ik!

En hierop snelde hij in blinde vaart naar het andere einde van den tuin, boompjes vernielende, bloempotten omverwerpende terwijl hij op bijna onverstaanbaren toon uitriep.

— Fanny en Arabella! Moeder en dochter! ik ben beider moordenaar!

Plotseling evenwel zweeg de stem en vernam men een dof geluid als van een vallend voorwerp, waarop alles stil werd.

De woeste kreten, door Stevenson geuit, en bovenal de herhaalde revolverschoten, hadden de gansche buurt in opstand gebracht. Het kon nauwelijks elf uur in den avond geweest zijn en het onweder had de buren in hun eersten slaap gestoord. Uit de verte richtten zij vragen tot elkander, welke niemand kon beantwoorden. Overal zag men licht schemeren. Mr. de Néry die een oogenblikkelijke schuilplaats gezocht had gedurende den afschuwelijken waanzin van den Amerikaner, trad nu te voorschijn, snelde naar het huis uitroepende:

— Help! miss Arabella is vermoord.

Deze geruchtmakende uitroep zou hem de woede van Stevenson op nieuw op den hals hebben kunnen halen; hieraan dacht echter de Néry niet.

Van alle zijden kwamen nu de lieden toegestroomd. John, de dienstdoden en mistress Brown in der haast gekleed, snelden met toortsen naar buiten. De tuinman en zijn zoon kwamen eveneens toegesnel, gewapend met hunne gereedschappen. Allen waren in hevige mate verschrikt en waagden het nauwelijks voorwaarts te treden. De Néry, die het best wist waaraan men zich blootstelde, greep een toorts en riep uit,

onder den grond matig te noemen. Ieder rad van een paar sterke stalen veeren voorzien; dat het schip op een veerkrachtige onderlaag rust. Om de botsing van twee treinen uit te overgestelde richting te voorkomen, moeten er verscheidene plaatsen van de lijn draaischijven aangebracht worden. De snelheid van dat nieuw sijsteem wordt berekend op 16 à 20 kilometer per uur; daarbij komt voor elken rid een verlies voor het stellen van het schip op de wagen en het weder vlot maken daarvan.

Ofschoon wij er ver van af zijn de over het hoofd te zien, die het tot stand van het hier beschreven ontwerp opleverden, hebben toch en de genie en de spoorwielniek in de laatste jaren zulke reusachtige dingen gemaakt, dat men zich bijna geen overkomelijke hinderpalen meer voorstellen kan. Wij mogen het daarom voor mogelijk houden dat de invoer van het nieuwe sijsteem in de toekomst, na het verloop der jaren, een nieuwe phase zullen intreden.

Uit de Fransche Mail.

loopende tot 8 Januari.

Nieuws uit Nederland.

Rotterdam, 7 Januari.

— Heden ontvingen wij de mail uit Ned. Oost Indië, dd. 25 November tot 1 December. De Minister van koloniën heeft aan de Tweede Kamer der Staat-Generaal afschriften doen toekomen van de navolgende met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel gesloten contracten of daarmede gelijk te stellen stukken:

10. het contract met den Sultan van Sambar, dd. 23 Augustus 1877, strekkende ter vervanging van een verouderd contract en het daarbij behoorende supplettoir contract, dd. 29 Juli 1879, waabij de eerstvermelde overeenkomst op eenige punten wordt gewijzigd;

20. de acten van verband en van bevestiging, gepasseerd bij de optreding van den tegenwoordigen panembahan van Tajan, dd. 2 Maart 1850;

30. de acten van verband en van bevestiging, gepasseerd bij de optreding van den tegenwoordigen sultan van Ternate, 20 dd. October 1879;

40. het supplettoir contract met den sultan van Tidore, dd. 1 Juli 1879, betreffende de afschaffing der slavernij in zijn gebied, met uitzondering van Nieuw-Guinea en de daaronder behoorende eilanden.

— De redacteur van het te Port-Saïd uitkomende blad, de Bosphore Egijptien, de heer Mr. Kharaze, heeft in zijn blad een voor de Republiek bij Nederland zeer vleeiende causerie geschreven over een reis van Rotterdam naar Port-Saïd, die hem medegemaakt met het stoomschip Princess Maria. Vooral roemt hij den aangenamen omgang met de passagiers, meerendeels met verlof ganne militaire ambtenaren en officieren.

— De Koning en de Koningin hebben vijf duizend gulden ter beschikking gesteld van de algemeene vereenigde commissie voor den wateraanleg.

— Dezer dagen had de beproeving plaats van de electriche verlichting van het rijks-telegraafkantoor te Amsterdam, welke aldaar reeds is ingevoerd. Op de seinzalen, alwaar een 150 tal beambten het grootste gedeelte van den dag en des avonds werkzaam zijn, hangen 5 differentiaal lampen, naar het stelsel van Siemens en Halske, terwijl in het aanneembureau één lamp is aangebracht. Het geheel maakt een prachtig effect, en de verlichting onderscheidt zich door aangenamen en constant licht, terwijl de zoo hinderlijke warmte van 't gas er door vermeden wordt. De elektrische toestellen zijn mede van de firma Siemens en Halske, terwijl een gasmoteur van 8 paardenkracht naar het stelsel Otto als drijfkracht wordt gebezigd.

— In de vergadering van afgevaardigden der plaatselijke comités en van belangstellenden in de Noordelijke IJszee-vaart, den 4den December jl. te Amsterdam gehouden, is op voorstel van het comité van uitvoering besloten om de *W. J. Barents* in den zomer van 1881 voor de vierde maal naar de IJzee te zenden. Op grond van dit besluit roept het comité van uitvoering tevens de hulp van de plaatselijke comités en alle belangstellenden in tot het bijeenbrengen de noodige gelden.

— Hierheen.

En in allerijl begaf zij zich naar de plaats, miss Arabella achtergelaten had; de anderen hem en overstelpten hem met vragen, waarop onmogelijk was te antwoorden.

Zijn gelaat was vertrokken en geheel met men bedekt evenals zijne handen. Hij toonde de grootste koelbloedigheid en macht over zichzelf. Weldra ontdekte men het ongelukkig uitgestrekt op het gras en badende in haer. Zij gaf echter nog teekenen van leven, ofschoon voortdurend buiten kennis was.

De vrouwen slaakten kreten van smart en mistress Brown, naast Arabella nederknielende, haar zakdoek beproefde het bloed te stelpen, en een wond in de borst gutste.

— Mijn arm buurmeisjel roept op eens achter hen, op een toon van medelijden, wie is dit gedaan?

Het was Duchanel; het gerucht van dit verloop toonsel had hem door de tuindeur doen treden, terwijl de beide dames bevende onder de deuren stonden te wachten.

Het kostte Néry bepaalde inspanning te antwoorden.

— Haar vader; deed dit in een aanval van razen.

Mr. Stevenson? riep John zenuwachtig uit. Het is dit mogelijk; hij verlaat nimmer zijn kamer en de de „rouwnachten”. Waar is hij?

— Dat weet ik niet. Hij is op eenmaal verdwenen, doch zal zeker niet ver zijn.

De mulat begon onmiddellijk onderzoek naar de meester te doen.

(Wordt vervolgd.)

Het diktaat van Mr. Pébé. (*)

(Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia).

9.

De Gouverneur-Generaal.

[VERVOLG.]

Ik begin heden met eenige opmerkingen omtrent de benoeming van Z. E. Deze geschiedt volgens de wet door den Koning. Denkt daarom niet, dat Z. M. met een nieuwen Gouv. Generaal ook maar in de verte bekend is. Hij weet er niet meer van af, Mijne Heeren, dan een goed student van zijne professoren. De spitsvondige instelling der ministerieele verantwoordelijkheid toont ook hier weder hare schoone resultaten. De Minister benoemt in waarheid den Gouv. Generaal, en wie zou er eer toe geroepen zijn? Immers de Minister weet het best of er een neefje, dat in de schulden steekt, moet geholpen worden; of de verwijdering van een lastig kamerlid wenschelijk is; of er ergens schoone vrouwen-oogen zijn, die zoo gaarne Indie nog eens terug zouden willen zien.

Kortom de Minister alleen weet, wie zal zijn *the right man on the right place*. En zóó sterk is die waarheid in Nederland's koloniale geschiedenis eenmaal aan het licht gekomen, dat een Minister zichzelf als den meest waardigen persoon heeft aangewezen, en daarna door eene landvoogdij vol zegeningen voor Indie zijne zelfkennis op schitterende wijze heeft gestaafd.

De tijd van benoeming is onbeperkt, maar als regel gesteld op vijf jaren, wijl de waarschijnlijkheid bestaat dat een Gouv. Gen. in dien tijd „binnen” zal zijn. Ontbreekt er nog wat aan, dan knoopt men er nog een jaartje bij; kan Z. E. daarentegen naar zijne meening vóór dien tijd in Nederland als een fatsoenlijk burgerman, met een luxe-paard of acht, leven, dan gaat hij wat vroeger weg. Het laatste komt zelden voor; het eerste is evenmin dikwijls noodig. Want men bedenke dat de 160.000 's jaars, goed beschouwd, tot den laatsten cent kunnen worden opgespaard. Voor de reis naar en van Indie toch, en om Z. E. in zijne meubels te zetten, wordt op de begroting nogmaals de ton-klank aangeslagen. Voor reiskosten in Indie zelf vindt men jaarlijks een 50 à 60 duizend gulden. Met zulke — trouwens aan zijn rang verschuldigde — *hors d'oeuvres*, behoeft Z. E. op een schoteltje meer of minder aan zijn dagelijkschen disch niet te zien. Ja zelfs kan er op overschieten, dat een paar maal in het jaar een gift van 100 gulden aan eene liefdadigheids-instelling door de dagbladen wereldkundig wordt gemaakt.

Eene voorwaarde, eindelijk, voor zijne benoeming is nog, dat de Gouv. Gen. zij Nederlander en de kinderschoenen ontwassen. Deze laatste bepaling is in het Reg. Regl. gebracht bij amendement van den gewezen President v. den Samarangschen Raad v. Justitie, den Heer de Gelder.

Na de voorwaarde van benoeming, iets over de *Macht en den werkring* van den Gouv. Generaal, voor die oogenblikken, waarin het zitten op den troon Z. E. mocht vervelen.

Allereerst heeft men er tegen gewaakt, dat Z. E., door te vurige eerezucht bezielde, zich te veel vermoeien zou. Hij mag daarom zijn noch landbouwer, noch koopman, noch gouvernements-kontraktant. Hervormingen van eenig belang in te voeren, is Z. E. streng verboden. In het algemeen zijn Hem tot model gesteld de statuten van de door de Engelsche ministers Dickens en Little-Dorrit ingevoerde *Circumlocution-Office*, waarvan, naar men weet, het grondbeginsel is: hoe iets niet te doen. Wijl het sedert 1855, toen de — natuurlijk *geheime* — Instructie voor den Landvoogd werd vastgesteld, was gebleken dat enkele Gouverneurs Generaal wellicht wat zouden willen *doen*, heeft men bedoelde instructie in 1869 in dien zin gewijzigd, dat de Minister in Nederland strenger zou kunnen waken dat zij zich voortaan zouden bepalen tot *niets* doen.

Aldus voor de gezondheid van Z. E. gezorgd zijnde, heeft men begrepen, Hem ook eenige onderwerpen aan de hand te moeten geven, waarmede Hij zich, zonder het konservatief beginsel van „niets doen” te schaden, zou kunnen bezig houden.

Van dezen aard zijn:

1o. de taak om onaangename waarheden te kleuren en vernissen, vóór ze op te zenden naar Nederland.

2o. De plicht om zijn *staat* op te houden, d. w. z. acht paarden te gebruiken waar ieder ander het met twee kan stellen.

3o. Zich in persoon, als een troostrijke verschijning, laten zien in vijandelijke landen, die na een roemrijken oorlog woest en ledig daar neder liggen.

4o. Dagelijks zijne handteekening zetten onder eenige benoemingen en ontslagen van landsdienaren, waarbij in het oog moet worden gehouden, zooveel mogelijk de goede vrienden er in- en lastige ambtenaren er uit te draaien. Maken deze laatste het ál te bont, b. v. door de onbeschaamdheid van een eigen opinie te hebben, dan mag hun ontslag hun niet anders dan door de telegraphische berichten der dagbladen medegedeeld worden.

5o. Onhandelbare personen uit de kolonie verjagen, na te hebben geraadpleegd met den Raad van Indie — over welk lichaam straks nader.

6o. Oorlog verklaren, ten einde onze troepen te oefenen, ons prestige te handhaven, onzen trots te kittelen en onzen rijkdom op het gezonde matigheids-peil te houden.

7o. Den bruinen broeder beschermen tegen willekeur, door hem niet meer gedwongen werkdagen op te leggen dan noodig is om hem, alweder met gezonde matigheid, in het leven te houden.

8o. *Aanhoudende* zorg dragen voor het onderwijs, d. w. z. nacht en dag zich kwellen met den twijfel of er wel genoeg landkaarten en aardbollen in de inlandsche scholen aanwezig zijn.

9o. Het opperbestuur voeren over het leger, onder voorwaarde nimmer zelf een sabel of ander moordtuig in de hand te nemen, — iets dergelijks derhalve als hetgeen men waarneemt bij vorstelijke personen in Europa, voor wie het liggen aan de moederborst geen beletsel is om reeds als Generaal aan het hoofd te staan eener legerdivisie.

10o. Landbouw- en andere kongressen openen met redevoeringen vol schoone toezeggingen.

Met dit tiental punten acht ik de taak, die de hand des Landvoogds des verkiezende kan vinden te doen, genoegzaam aangewezen. Giffieden kunt er zelf nog het een en ander bijvoegen, wat gij voor een ambtenaar, met anderhalve ton traktement, aangewezen acht. Houdt echter daarbij in het oog, dat al wat gij mocht willen bedenken steeds aan deze voorwaarde moet beantwoorden: „Glans, geen daad,” of, zooals de Grieken dat uitdrukken: *beaucoup de bruit pour peu de besogne*. (Wordt vervolgd.)

(*) Voor den minder begrijpzamen lezer zij er met ernst de aandacht op gevestigd, dat deze schetsen louter een *charge*, eene overdrijving zijn, d. w. z. de toestanden niet weergeven zooals zij *zijn*, maar zooals zij zouden *kunnen* zijn, indien aan de verkeerde elementen, die in ieder regeerstelsel sluimeren, de vrije teugel werd gelaten. Beslist onrecht zou men ons derhalve doen, indien men uit de denkbeeldige wereld, die wij onzen hoogleraar in het staatsrecht laten scheppen, wilde besluiten tot gebrek aan eerbied voor de in werkelijkheid gestelde machten, waarvoor wij — binnen de grenzen der redelijke kritiek — voor geen ander burger meenen onder te doen, en die wij ook ieder inwoner van Indië, als een eerste eisch dezer samenleving, ter aankweking aanbevelen. (R. D. DEER, COURT.)

zelen alwaar men geheele jaar als gast wordt ontvangen, kan men niet minder doen dan de gastvrouw een doos *bonbons* van een *confiseur à la mode* te offeren. Er zijn personen die hunne kleedingstukken verkoopen om de schande niet te hebben dat men van hen zoude kunnen zeggen.

De employe's in verschillende kantoren en publieke administratiën verwachten ook hunne gratifikatiën, van een vijf Frankstuk af, tot het lintje van het legioen van eer. Het is op dien dag dat de menschen zich aan meer huichelarij, vernedering, lafhartigheid, en kleingelovigheid schuldig maken dan in al de overige dagen van het jaar te zamen. Parijs is werkelijk gedurende die 24 uren, en men mag gerust zeggen gedurende de veertien dagen, de „*jour de l'An*“ waargaaende, onverdragelijk. Uit deze *ennuis* sproeten ook dikwerf komische voorvallen voort, die niet zoo zeldzaam zijn als men wel denkt, en waarvan het onderstaande als staaltje kan aangehaald worden.

Monsieur N... schrijft voor de théâters, is gehuwd en vader; Mme. N..., zijne vrouw, en de dochter zijn aan tafel, toen de concierge eene prachtige bonbonnière aan Mevrouw overhandigt. Mons. N... opent de doos en vindt er het naamkaartje van eenen welbekenden tenor in. N... maakt zijner vrouw de bemerking, dat hij niet dacht dat hare relatien met den zanger van dien aard waren om haar zulk een *cadeau* te doen. Madame N... antwoordt dat zij ten volle met de meening van haren echtgenoot instemt. Hiermede eindigt voor het oogenblik de konversatie.

Gedurende dien tijd had het kind in de doos gesnuffeld en er achtereenvolgens de kaartjes van eene bekende danseres, eenen theaterdirecteur, eene aktrice, en eindelijk de kaart van Monsieur N... zelve uitgehaald.

Nu begint Mme. N... op hare beurt te protesteeren en zegt dat zij niet kan begrijpen waarom N... de tooneelspeelster eene doos met *bonbons* had gezonden, want zij had onmiddellijk begrepen dat toen men de bonbonnière den tocht had doen ondernemen door haar aan het adres van de aktrice te zenden, die haar vervolgens den theaterdirecteur offereerde, die haar wederom eene danseuse ten geschenke gaf, die haar op haar beurt den tenor had gegeven, die haar ten laatste aan Mme. N..., de vrouw van den persoon die haar gekocht had, vereerde. Elkeen had bij het afzenden der doos zijn kaartje onder de *bonbons* doen slippen, niet op de gedachte komende dat er reeds verscheidene in konden zijn. N... verklaarde ten laatste aan zijne wederhelft dat de tooneelspeelster in een zijner stukken een rol had vervuld, en zoo kwam de vrede is het huishouden weder tot stand.

Mocht het jaar dat verlopen is al buitengewoon voordelig voor 's rijks schatkist geweest zijn, die op een surplus van 172.000.000 fr. kan bogen, was het echter alles behalve gunstig voor de theaters der hoofdstad. Niet meer dan drie of vier theaterdirecteuren kunnen er zich beroemen geld te hebben gemaakt. Volgens de berekening heeft M. Vaucorbeil van de groote opera 150.000 fr. overgehouden, dank zij der vreemdelingen, die niet uit Parijs gaan alvorens een bezoek aan het prachtige gebouw te hebben gebracht. In de Opera Comique kan de winst van van het jaar op 100.000 fr. geschat worden, hetgeen aan de nieuwe opera *Jean de Nivelle* moet worden toegeschreven. In de Comédie Française hebben de *Sociétaires* 500.000 fr. gerealiseerd, niettegenstaande het *afval* dat

de, een uit marmer gehouwen beeld gelijk was.

Haar oogen daarentegen hadden hunne helderheid niet verloren, maar vestigden zich in aandachtige beschouwing op elk der binnenkomen. Bij het zien van de Néry echter liep een lichte siddering haar door de leden.

De rechter naderde haar en zeide met omzichtigheid:

— Men is mij komen zeggen, mejuffrouw, dat gij eenige mededeelingen voor het gerecht wenscht af te leggen; ik ben hier om mij daarmede te belasten.

— Mijnheer, antwoordde Arabella, met een zwakke ofschoon duidelijke stem, hetgeen de overigen nacht hier voorgevallen is, behoort niet tot de zaken van het gerecht, doch heeft betrekking op een familiegeheim en mijn onglukkige vader heeft dit geheim mede in het graf genomen. Wat mij betreft ik mor niet en of ik sterve of leven blijf, mijn verlangen is het, dat de diepste stilzwijgenheid blijve heerschen over deze smartelijke gebeurtenissen. Deze woorden konden door al de tegenwoordig zijnde personen verstaan worden.

— Mejuffrouw, hernam de rechter met zachtheid, ofschoon ik uwe beweegredenen eerbiedig acht, het onglukkigerwijze niet alleen van mij af te zoen, zoo gij dus op enkele vragen zoudt willen antwoorden?

— Op geen enkele, hernam Arabella met vastheid. Ik ben burgeres der Vereenigde Staten van Amerika, en zoo dit noodig mocht zijn zal ik mij tot uwe afgezant te Parijs wenden, opdat hij mijne onafhankelijkheid en rust verzekere!

— Ja, ja, preveilde Duchanel, zij heeft een wijf die kleine Amerikaansche!

De magistraat wilde een nieuwe poging in te zetten, weik stelden, Dokter Faillet echter die zich over

te hoog. Het theater... maak geworden dat alleen... rijken man ten dienste staat. Eenvoudige... kunnen geen acht of negen franken voor een *fauteuil* nederleggen, eenen enkelen keer daargelaten. Het gevolg hiervan is dat de Parijzenaars den smaak voor het theater verliezen, en dat, wanneer zij ergens naar toe gaan, zij de goedkope, vernakelijkheid van het „Cafe Chantant“ de voorkeur geven.

Wat het jaar 1881 betreft dit zal op politiek terrein het stempel dragen van drie groote verkiezings operatiën; de geheele hernieuwing van het gemeentebestuur in al de *communes* van het rijk, de geheele hernieuwing der Kamer van Afgevaardigden, en de hernieuwing van het derde gedeelte van den Senaat. Deze drie operatiën zijn zeer naauw met elkander verbonden. Overmorgen den worden de leden van den gemeenteraad benoemd; de nieuw benoemde leden ontvangen hun mandaat voor drie jaren; en daar die leden een deel uitmaken van het senatoriale kieskollegie zullen zij in 39 departementen opgeroepen worden om hunne stemmen in de gedeeltelijke hernieuwing der Eerste Kamer uit te brengen. Deze verkiezingen zullen op den 25sten December plaats hebben. De eerste hernieuwing had plaats op den 5den Januari 1879; de tweede zoude eigenlijk op den 5den Januari 1882, moeten geschieden doch daar dien datum op Donderdag valt, is de verkiezing eenige dagen vroeger, ten einde den Zondag hiervoor te hebben. De verkiezing van de leden van den gemeenteraad zal dus niet alleen eene strekking hebben ter bescherming van lokale belangen, doch hiervan zal ook afhankelijk zijn of de wijziging van den Senaat eene republikeinsche of anti-republikeinsche richting zal nemen.

Van de 75 Senatoren waarvan het mandaat dit jaar is afgelopen, behooren 43 tot de republikeinsche en 32 tot de reaktionaire partij. Zoo ver als men reeds oordeelen kan zullen de minderende municipale verkiezingen het gevolg hebben van bestaanden regeeringsvorm te versterken. Een groot bal waarvoor 8.000 uitnodigingen uitgeschreven zijn, zal den 15 en 20sten Januari plaats vinden. Volgens het gerucht zal er niets gespaard worden om de feesten door den President van de Republiek gegeven, zoo prachtig mogelijk te maken. D. J.

Het jongste Europeesche nieuws.

(Dit de heden alhier ontvangen Straits-Times extra van 12 Febr. 1881)

I. LAATSTE TELEGRAMMEN.

Londen 6 Febr. Het Lagerhuis heeft zonder hoofdstemming een voorstel van Gladstone aangenomen volgens hetwelk met drie vierden der stemmen aan den Voorzitter de beslissing in het hoogste ressort kan worden opgedragen, zoodra voor eenig onderwerp de urgente behandeling wordt aangevraagd.

De zaken in Ierland zien er wat rustiger uit. Londen 6 Febr. Een nieuwe oorlog tegen Ashantee is dreigend.

Londen 10 Febr. De papieren, door Gen. Roberts te Kabul buit gemaakt, bewijzen, dat een of- en defensief verbond was gesloten tusschen den gewezen Emir van Afghanistan en den Keizer van Rusland.

Zuid Afrika. De Boeren hebben opnieuw eene ernstige nederlaag geleden; de Engelschen verloren daarbij 150 man (Het woord „opnieuw“, *another severe defeat*, is in dit telegram niet zeer duidelijk; met de eerste nederlaag der Boeren moet dan bedoeld zijn de uitval van het Britsch garnizoen uit Pretoria. Red. S. C.)

* *

Arabella gebogen en naar gelaat bestudeerd had, riep op heftigen toon uit:

— Genoeg! In naam der menscheijkheid verzet ik mij er tegen, dat mijn patient een woord verder zegt.

Door de noodzakelijkheid gedwongen durfde de rechter niet veruer aandringen; na dus, verkondigd te hebben, dat in het proces-verbaal aantekening zou gehouden worden van miss Stevenson's woorden, groette hij en vertrok.

Op verzoek van den dokter moesten de overigen, uitgenomen, de personen welke de zieke moesten verpleegen, zich ook verwijderen.

De Néry, na met Arabella een innigen blik gewisseld te hebben, maakte zich ook gereed te vertrekken, toen zij hem door een teeken met de hand terughield en zeide:

— Mijn vriend, ik ben nu alleen op de wereld!

Ik weet dat sedert dien vreeselijken nacht gij de uitvoering van verstandige maatregelen op u genomen hebt. Blijf uwe bevelen geven in dit huis; blijf ik leven dan zal het slechts van u afhangen er heer en meester te worden.

— Dierbare Arabella, hernam de Néry met betraande oogen, gij zult in het leven blijven, blijven leven om de gezellin mijns levens te worden!

Een verstoorde beweging van den dokter hield hem tegen; hij wuifde dus slechts met de hand en verwijderde zich, terwijl miss Arabella, de oogen sluitende op nieuw in zwijm scheen te vallen.

Dien dag verspreidde zich het gerucht dat zij een hevige koorts gekregen had en haar toestand van dien aard was, dat alle hoop vruchteloos kon, genoemd worden.

(Wordt vervolgd)

EN VOLKENKUNDE
VOOR TAAL- LAND-
KON. INSTITUUT

Het diktaat van Mr. Pébé.

(Hoogleeraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia).

10.

De Raad van Indië.

De Raad van Indie — door langdradige menschen ook wel genaamd „de Raad van Nederlandsch-Indië”, alsof wij hem met den Raad van Russisch Indie zouden verwarren! — is een lichaam met vier armen en beenen en één hoofd, getiteld vice-president, aan hetwelk door het Reg. Reglement de taak is opgelegd: „gehoord te worden”.

Deze passieve bestemming heeft het eigenaardig gevolg, dat niemand in Gods gansche wereld weet, wat dit staats-lichaam eigenlijk uitvoert. Het behoeft slechts ieder oogenblik gereed te zitten om „gehoord te worden.” Te dien einde is een spreekbuis aangelegd — weldra door een telephoon te vervangen — tusschen het arbeids-vertrek van den Gouv. Gen. en de vergaderzaal van den Raad. Zoodra Z. E. het een of ander vraagt, raadpleegt de vice-president, die steeds met zijn oor voor den trechter is gezeten, zijne medeleden, zet daarna den mond aan de opening en antwoordt volgens het beste weten der vijf wijze mannen. Tot slot vraagt hij steeds — ten einde aan het voorschrift der wet te voldoen — „Excellentie heeft u ons *gehoord?*”, waarna Z. E. de sakramenteele woorden terug roept: „Ja Heeren! en ik dank u uit naam van Z. M. den Koning!” en vervolgens met een vervaarlijken slag de klep der buis aan zijn kant dicht werpt, ten teken dat de informatiën voor ditmaal zijn afgelopen.

Indien gij wat meer ondervinding in de wereld hebt opgedaan, Mijne Heeren, zult gij ervaren dat de taak, van wien ook, om maar steeds „gehoord” te worden, nagenoeg de moeilijkste is, die men zich vermag te denken, wijl, zooals ieder Hollander weet, één man meer vragen kan, dan tien — laat staan vijf — wijze mannen beantwoorden.

Behalve dien onafgebroken passieven werkkring, worden nog nu en dan bijzondere diensten van een lid in den Raad van Indie gevergd. Zoo kan hij, bij ziekte of ontstentenis van den Gouv. Generaal, veroordeeld worden, in de plaats van Z. E. tijdelijk op den troon te klimmen. Ook is het gebruikelijk, wanneer een vijandelijk land is uitgemoord, een Raad van Indie er heen te zenden, om den anderhalven overgebleven inwoner de zegeningen te schenken eener moderne en humane wetgeving; of wel, voordat de oorlog begint, begeeft zulk een Raadslid zich — natuurlijk onder behoorlijke dekking — tot den vijand, en hangt hem een allertzettendst tafereel op van de wijd strekkende macht onzes geëerbiedigden Konings, hetwelk moet dienen om hem de klewang te doen neerleggen aler hij ze nog uit de schede heeft getrokken. Voor zoover ik weet, M. H., heeft zich evenwel nog geen voorbeeld opgedaan, dat eene dergelijke bravade het gewenschte resultaat opleverde, en was het den hoogen afgezant in de meeste gevallen geraden, te maken dat Hij maar spoedig zijne hielen lichtte.

Bij zulke gelegenheden, en als er te Batavia iets bijzonders aan de hand is, vertoont een Raad v. Indie, tot verhooging van den indruk zijns persoons, zich in officieel kostuum. Indien gij in zulke dagen op straat een man mocht tegenkomen met een donkerblauwen fluweelen rok, gevoerd met witte zijde, op den kraag, de mouwen, langs het boordsel, op de zakken, en van achteren langs het boordsel der panden, geborduurd, ter breedte van vijf Nederlandsche duimen, met gouden oranje- en eikentakken, en waaraan vergulde knopen met de gekroonde letter W; een wit satijn of zijden vest met panden; een korte broek van dezelfde kleur en stoffaadje als de rok, beide met kleine knopen, volgens hetzelfde model als de grootere aan den rok; een driekanten hoed met witte veeren, een gouden lis van 6 trossen en knoop als aan den rok; een degen eindelijk met verguld gevest — indien gij een op die wijze uitgedoscht persoon tegen het lijf mocht loopen, zoo wijk van de ontbrekende kleine steentjes, en neem uw hoed af — want dan hebt gij een lid van den Raad van Indie voor u.

Aan deze schitterende kleeding wordt het door de wetenschappelijke kenners — o. a. door den Bataviaschen Assistent-resident van Vloten — geweten, dat de betrekking, niettegenstaande de bijna ondragelijke eischen die er aan worden gesteld, als *baton de maréchal* vurig wordt begeerd door alle Residenten, die zich bekwarmer achten dan hunne vakgenooten.

Volgens mijne onderzoekingen evenwel draagt daartoe minstens evenveel bij eene eigenschap, waarmede ik had moeten beginnen, n. l. een traktement van 2400 of f 3000 's maands, met vrijstelling van inkomsten-belasting en schuttersdienst.

De Algemeene Sekretarie.

Een algemeene sekretaris is een universeele geheimschrijver, met een dubbel stel armen en beenen, 24 duizend gulden jaarlijks traktement, en gekleed in een donkerblauwen kasimieren rok met donkerblauwe voering en zilver borduursel, een zwarte borst- en manchetten-knoop met zwarte haar zilveren lis en 6 trossen, en een degen met zilveren gevest.

Alhoewel deze ambtenaar er uit van eer bij in penitentiën is. Doch niet dikwijls vertoont hij zich in die uitrusting. Wegens onbegrijpelijke drukte zit hij bijna onafgebroken in zijne hemdsmouwen op zijn bureau. Hij heeft daartoe, bij de toeneming van de werkzaamheden op de Sekretarie, verlof gekregen bij Staatsblad no. 11 van ... het jaartal is mij ontschoten, onder voorwaarde echter, dat hij even zijn jasje zal aanschietsen indien de Gouv. Generaal of een lid van den Raad v. Indië binnen komt. Voor alle andere ambtenaren, de Direkteuren daaronder begrepen — de Minister van koloniën telt niet mede, wijl die nimmer in Indië komt en er in den regel ook nimmer geweest is — mag de Alg. Sekretaris zich vertoonen in zijn overhemd, dat dan evenwel zal moeten voorzien zijn van boorden ter breedte van 4.35 centimeters, met zilver afgezet, benevens zilveren borst- en manchetten-knoopen.

Daar deze maatregel tegen de ophooping van werkzaamheden nog niet afdoende bleek, is later bij gelegenheids-ordonnantie — zooals gij nader zult zien het middel voor de Indische Regeering om alles ten beste te regelen — bepaald, dat de Algemeene Sekretaris een waarloos stel armen en handen zou bezitten, onder verplichting van ook met de twee linkerhanden te leeren schrijven. Nog later zijn deze voorschriften uitgebreid tot het geheele personeel der Sekretarie, bestaande in twee onder-sekretarissen, referendarissen, hoofdkommiezen, benevens een gansche zwerm van eerste, tweede en derde kommiezen en klerken.

Wilt gij dus, M. H., dezen hoofd-ambtenaar zien in zijn volle fleur, dan moet gij u begeven naar de Generale geheimschrijverij. Gij zult hem daar vinden, omringd door tal van ambtenaren, die ieder, evenals hun chef, vier vellen papier in een halven cirkel voor zich hebben liggen, waarop alle vier hunne handen gelijktijdig bezig zijn te schrijven.

(Wordt vervolgd.)

Voor den invoer tot verbruik zijn deze verschillen als volgt (in millioenen guldens):

	Voor alle goederen.	Voor koffie.	Voor suiker.
1874	— 5½	— 5	— 2½
1875	— 5	+ 1	— 6½
1876	— 9½	— 7½	— 7½
1877	— 8	+ 4½	— 13
1878	— 13½	— 5	— 12½
1879	— 26½	— 6½	— 22

De mindere aanvoer van koffie is echter, zooals uit die opgaven reeds blijkt, niet als blijvend of doorgaand te beschouwen, maar veel meer toe te schrijven aan wisselende omstandigheden. En de grond van deze is niet ver te zoeken. Immers werden de beide hoogste cijfers van dien aanvoer bereikt in 1877 en 1875, terwijl de minste invoer tot verbruik plaats had in 1876, en 1879. In verband hiermee blijkt uit de koloniale verslagen, dat de oogst van gouvernementkoffie sedert 1873 het overvloedigst was in 1876 en daarna in 1874, terwijl de minste oogsten voorkwamen in 1875 en 1878 (1). Neemt men nu in aanmerking, dat hetgeen in dit opzicht het geval was met de gouvernementkoffie, ook wel zal gelden voor die, geteeld op particuliere gronden, en dat de in het eene jaar geoogste koffie doorgaans in het volgende jaar in Nederland wordt aangebracht, dan blijkt, dat die oogsten op den invoer van Java-koffie in Nederland den grootsten invloed uitoefenen.

Men kan dus zeggen, dat de schuld van de vermindering der invoeren van Indische producten in Nederland nagenoeg uitsluitend neerkomt op de suiker. (Slot volgt.)

Uit de Mail van 14 Januari.

ROTTERDAM, 19 Januari.

— Bij de kennisneming van het wetsontwerp, thans bij de Tweede Kamer aanhangig, tot vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor Nederlandsch Indië over de dienstjaren 1867—1869, trok het onze aandacht, hoe vele stukken er, blijkens de onder no. 38 overgelegde lijst, wèl door de Regeering aan de Kamer aangeboden, maar onder de Bijlagen niet gedrukt zijn. Het is waar, dat al de verschillende stukken voor de leden ter inzage liggen. Maar zoo ooit, dan is in deze materie van staten en cijfers een frisch gedrukt stuk verre verkieslijk boven stofferige en lastige schrifturen. En bovendien, ook onder het publiek buiten de Kamer zijn er, velen dan of weinigen, die zich aan deze zaken laten gelegen liggen, en wier voorlichting, juist hier meer dan bij onder ieders bereik vallende onderwerpen, van zooveel waarde kon zijn.

In de Zitting 1875—76 is met de rekening over 1867 althans eenigszins vrijgevig gehandeld. Toen bij voorbeeld werd onder nommer 169, 8 der Bijlagen, door den druk openbaar gemaakt het Verslag der Algemeene Rekenkamer in Nederland omtrent hare werkzaamheden met betrekking tot dat dienstjaar. En zoo ook de bijbehorende staat van bedenkingen dier Kamer, op door den Minister van koloniën verevende uitgaven ten laste van het Eerste Hoofdstuk. Thans daarentegen is het drukken ook zelfs van dat Verslag over 1868 en over 1869 eenvoudig achterwege gelaten. No. 17 en no. 30 van de Lijst vermeldt beide stukken, maar als „niet gedrukte“! Wij twifelen zeer, of dusdanige karigheid in s'lands welbegrepen belang is. De Rekenkamer hier te lande en die in Indië hebben juist opzettelijk die Ambtsverslagen en die Staten van bedenkingen opgemaakt ten dienste der Wetgevende Macht, die zij, zoo als de heer De Waal het uitdrukt, moeten „bekend maken met hare bevingen onder het nagaan van al de bescheiden, „die haar gedurende het jaar toegestroomd zijn“. „En, nu het op het gebruik dier door de wet alzoo gewilde voorlichting zal aankomen, worden de stukken, waaraan zooveel arbeid besteed is, de drukkosten niet waard geacht en — neergelegd ter griffie! Gelijksoortige spijtigheid werd ook in de laatste jaren ook bij het afdrukken der Staatrekeningen. Naar ons oordeel over ongelukkig en misplaatst.

Wij wijzen thans op dit euvel, omdat het hier geldt de vaststelling van de allereerste Indische Rekenwet, en omdat tegen verkeerde praecedenten te scherper dient gewaakt te worden.

— Naar wij vernemen, zullen bij de aanstaande organisatie van het korps ingenieurs van den waterstaat de hoofdingenieurs Waldorp en Dirks in actieven dienst bij het korps terugkeeren.

— Met het schroefstoomschip onzer marine Koningin Emma der Nederlanden zal een geweerd klein kaliber en eene karabijn, benevens de noodige ammunitie, naar Japan worden overgebracht, als een geschenk van onze Regeering aan het Japansche gouvernement's-GRAVENHAGE. Z. K. H. Prins Frederik heeft zich een hand ontwricht en daarom zich onder behandeling gesteld van dr. Mezger te Amsterdam. De Prins begeeft zich daarom dagelijks naar de hoofdstad.

— In het Hotel de Bellevue is aangekomen Sir David Jennant, president van het Kaapsche Parlement.

(1) Hoeveelheden der geoogste gouvernementkoffie.

in 1873	773 920	picol
„ 1874	1081 989	„
„ 1875	493 420	„
„ 1876	1266 196	„
„ 1877	873 410	„
„ 1878	881 515	„

en buitenlandsche zaken, alsmede de Japansche gezant bij ons Hof, den 14en een bezoek afleggen bij den kapitein ter zee Jhr. M. W. van Rensselaar Bowier, adjudant des Konings in buitengew. dienst, kommandant van Z. M.'s schroefstoomschip Koningin Emma der Nederlanden.

— De kapitein-luitenant ter zee P. Swaan, kommandant van het opleidingschip Anna Paulowna te Rotterdam, zal met 1e Mei aanstaande worden vervangen door den kapitein-luitenant ter zee jhr. A. F. Mejer.

— Het ramschip Stier zal bemand worden met bestemming voor IJmuiden, om aldaar gedurende den winter gestationeerd te blijven tot het bevaarbaar houden van het Noordzeekanaal.

— Naar men uit goede bron verneemt, heeft de kommandant der Nederlandsche divisie, die op dit oogenblik nog den oefeningstocht in den Atlantischen Oceaan voortzet, order gekregen om zich met die divisie (Van Galen, Leeuwarden en Marnix) medio Februari te Lissabon te bevinden, om van daar eenige plaatsen in de Middellandsche Zee te bezoeken.

Het schroefstoomschip 4de klasse Suriname onder bevel van den luit. ter zee 1ste klasse jhr. H. M. Van der Wijck, zal zich alsdan bij de divisie voegen en er deel van blijven uitmaken.

Door den Minister van Oorlog is, wegens gebrek aan officieren hier te lande, afwijzend beschikt op het verzoek van eenige officieren om bij het leger in Nederl. Indië gedetacheerd of overgeplaatst te worden.

— De 1ste luitenant J. C. Oosterman, van het zevende regiment infanterie, wordt met 1 Februari gedetacheerd bij het bureau van den Generalen Staf te -s-Hage.

— Naar wij vernemen, zal het late escadron van het 3de reg. huzaren, thans in garnizoen te Bergen-op-Zoom, reeds tegen 1 April naar 's Hage vertrekken en tegen Mei a. s. vervangen worden door de 1e en 4e batterij 1e reg. veld artillerie, thans onder kommando van den majoor F. Knoote in garnizoen te Zutphen.

— Thans zijn ook, naar aanleiding van het jongste koninklijk besluit tot regeling van de kortingen op de soldijen der onderofficieren en minderen, algemeen geldende voorschriften gegeven, zoodat thans ten deze de langgewenschte eenstemmigheid heerscht.

— In het afgelopen jaar zijn van Harderwijk naar Indië gezonden 1492 militairen, waaronder 861 Nederlanders, 440 Duitschers, 61 Belgen, 56 Zwitsers, 47 Luxemburgers, 20 Oostenrijkers, 4 Franschen, 1 Deen, 1 Rus en 1 Afrikaan.

— Het detachement troepen, dat den 29sten van hier zal vertrekken onder bevel van den kapitein der infanterie M. Jorissen, is 100 man sterk, benevens 6 onderofficieren.

— De hoogleeraar F. C. Donders heeft van de Fransche Regeering de orde van het Legioen van Eer ontvangen.

LEGER. De kapiteins der artillerie Alma en Van den Oudendijk Pieterse worden met April a. s. eervol ontheven van hunne betrekkingen, respectievelijk bij den inspecteur van het militair onderwijs en bij den inspecteur der vestingartillerie. Aan den nieuw benoemden majoor jhr. Meijer wordt het bevel opgedragen over het 2de bataljon van het 8de regiment infanterie te Amsterdam.

Het Scheveningsche opstootje.

Den 10den hebben onder de Scheveningsche visschers ongeregeldeheden plaats gehad, naar aanleiding van een conflict tusschen hen en de reeders over hun aandeel in de haring- en vischvangst.

Omstreeks half zes in den namiddag vernam men, dat er een samenscholing van het zeevolk aan het strand plaats had. Een troep Scheveningsche mannen, ten getale van omstreeks 600, kwamen daarop van den zeekant opdagen zich begevende naar de sociëteit Neptunus aan de zeezijde, waar zij verschillende ruiten inwierpen met keien en klinkers. Aan het Verkooplokaal in de Wassenaarsche straat gebeurde hetzelfde, en daarna moesten het de woningen van eenige reeders ontgelden. Van een dier huizen aan het Kanaal werden de spiegelruiten verbrijzeld, en de reder De Niet, waar eveneens glasruiten werden stuk gestaan.

De reder De Niet, die thans in het dorp is, stuitte hier op de politiemacht, te Scheveningen aanwezig, die verdere baldadigheden met kracht tegenging.

De commissaris van politie, de heer Vernée, hoozèer over een niet zeer talrijk personeel kunnende beschikken, liet zijne manschappen doortastend optreden. Met de blanke sabel liet hij de menigte uiteendrijven, die hierop oamiddeljk uit elkander stooft. Verzet werd tegen deze charge niet geboden. Alleen werd de kreet „moordenaars“ uitgegalmd.

Nadat dit krachtig optreden een ware paniek onder de vereenigde personen had teweeggebracht, telegrpheerde de heer Vernée naar Den Haag om versterking. Ten 7½ ure kwamen van daar 12 politieagenten met den inspecteur Dietz aan het hoofd, en ten 8½ ure de tijdelijk in Den Haag gestationeerde marechaussées (wegens de gladheid van den weg niet te paard).

Op dit oogenblik liep het gerucht, dat in den nacht de vloot en de reeders sociëteit in brand zouden worden gestoken.

Daarom werd besloten de vloot en het sociëteitsgebouw den geheelen nacht te doen bewaken door twee sterke patrouilles, samengesteld uit agenten en marechaussées. Ook in het dorp hebben dergelijke patrouilles dienst gedaan. De nacht ging echter rustig voorbij. Geen sterveling werd op straat of strand gezien.

De procureur-generaal, de burgemeester, de officier en subst.-officier van justitie, alsmede de hoofdcommis-

Het diktaat van Mr. Pebe.

(Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia).

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Col. Brooshaert
gen 5

De Algemeene Sekretarie.

(VERVOLG.)

Om u de raadselachtige bedrijvigheid der geheimschrijverij te verklaren, zal ik u in een korte schets de taak ontouwen, die den Algemeenen Sekretaris met zijn personeel op de schouders is gelegd.

Stelt u voor iemand, die door een vergrootglas, of andere lens, een natuur-tafereel beschouwt. Duizenden, ja miljoenen punten treffen tegelijkertijd zijn oog. Doch vóór den weg daarheen te vinden, worden de miljoenen stralen, van die punten uitgaande, eerst vereenigd in de lens, om daarna hunne bestemming te vervolgen. Ziet daar het beeld van de Algemeene Sekretarie. Het oog is de Gouverneur-Generaal; de afstralende punten zijn de ambtenaren en verdere ingezetenen van Neerl. O. Indie; de lens is de Algemeene Sekretarie.

Niet het kleinste verzoek kunt gij of ik, of een bewoner der Aroë-groep, of eene dame van het eiland Nias, tot den Gouv. Generaal hebben te richten, of het moet zijn weg nemen door de lens der Algemeene Sekretarie.

Mocht gij bijv. later, eene gevestigde positie bekomen hebbende, Z. E. met Echtgenoot op een kopje thé met een Haagsch beschuitje willen inviteeren, dan zult gij uwen liefhebberij-knecht naar de Algemeene Sekretarie hebben te zenden, met een schriftelijk verzoek. De brief zal hem daar door een vierarmigen portier worden afgenomen, door dezen overhandigd aan een vierarmigen bode, om verder te worden ter hand gesteld aan een vierarmigen klerk, dewelke hem zal deponeren op een „Voorloopigen stapel van onafgedane stukken”.

In vereeniging met andere stapels uit andere vertrekken, zal hij na eenige dagen deel gaan uitmaken van den „Definitieven stapel van onafgedane stukken”, aan welks opbouw en onderhoud dagelijks vier klerken met zes armen te werk staan. Nadat alle stukken, die vóór haar in den toren waren aangebracht, allengs hun weg hebben gevonden, zal uwe thé-invitatie successievelijk door de vier handen gaan van een derden, tweeden, eersten en hoofd-kommies, een referendaris, een gouvernements-sekretaris en eindelijk komen in die van den Algemeenen-Sekretaris. Deze stelt er zijn advies op, en het is u geraden te zorgen, dat uwe vrouw den naam heeft van geurige thé te schenken, zoo gij de eer van Z. E. den Gouverneur-Generaal ten uwent te zien niet voor immer wilt verbeuren. Voorzien van het gewichtige advies, wordt uw brief den volgenden dag, als deel van den dagelijkschen stapel „Stukken ter fine van dispositie”, op een grobak geladen en naar het Paleis te Buitenzorg gereden. Aldaar ondergaan — zoo de Javaansche paardjes niet uit baloorigheid hun grobak in den steek laten — de achtereenvolgende aankomende vrachten eene dergelijke stapel-bewerking als ter Algemeene Sekretarie. Na eenige dagen zal uwe invitatie in handen komen van Z. E., die er haastig zijne beslissing op zal schrijven. Per grobak gaat zij nu weder met hare lotgenooten naar de Sekretarie terug, waar zij zal worden afgeladen in een geheel nieuw lokaal, met het opschrift: *Redaktie-bureau voor de stukken in staat van wijzen*. Als de beurt aan uw brief gekomen is, zal een kommies-redakteur hem doorloopen, en een antwoord opstellen, in naam van den Gouv. Generaal te ondertekenen door den Algemeenen Sekretaris. Na eenige dagen te hebben vertoefd in een „Voorloopigen stapel van Stukken ter teekening”, en vervolgens in den „Definitieven stapel van stukken ter teekening”, zal de Algemeene-Sekretaris met een zijner vier handen zijn naam onder dat antwoord zetten, en het doen deponeren op een „Voorloopigen stapel van stukken ter expeditie.”

De „Definitieve stapel van stukken ter expeditie” is het laatste station.

Het antwoord zal daaruit los gemaakt worden door een zesarmigen kommies-stapelmeester, die het ter hand stelt aan den kommies-expediteur, welke het door middel van een klerk aan den bode zal doen overreiken, met bestemming om door tusschenkomst van den portier te worden overhandigd aan uwen liefhebberij-knecht. Daar echter deze persoon — plichtvergeten als onze bedienden zijn — waarschijnlijk te ongeduldig is geworden om behoorlijk op kabart te wachten, zal een klerk-adressen-schrijver uw, gelukkig opgeteekend, adres op de missive plaatsen, de tjap van het circumlocutie..... ik bedoel van de Algemeene Sekretarie er op drukken, en — zoo gij te Batavia woont — met een reçu-boekje door een bode-rondbrenger ten uwent laten bezorgen. De thé-receptie, waarvoor de invitatie bestemd was, is nu een zestal maanden achter den rug. Dat hindert u evenwel niet wijl gij rijk genoeg zijt om een tweede te geven. Gij scheurt dus, in gespannen verwachting, de groote envelop open, en leest op een breed vel papier: „wegens nadeelige uitwerking van warme dranken op de gezondheid van Z. E. en Echtgenote, wordt dit verzoek gewezen van de hand.”

Zietdaar slechts een zwak beeld van hetgeen er op de Algemeene Sekretarie komt kijken, welsprekender echter dan de meest volledige opsomming, die ik u van de haar opgelegde werkzaamheden zou kunnen geven.

Reksten op te zenden, die antwoord vereischen binnen 1½ à 2 jaren, is dan ook in Indie ongeraden.

(Wordt vervolgd.)

„Koopman” van ... gezichtspunten u gaat.
 Daarom machtig ik de Redactie van dit Blad, mijnen naam te publiceren, mits gelijktijdig met dien van hem, die zich als schrijver der stukken in 't S. H. bekend maakt; de Handel heeft eenigszins 't recht, die namen te kennen.
 Met verschuldigde Hoogachting, M. d. R.,
 EEN IMPORTEUR.

BIJLAGE.

Staat van door Europeesche Firma's bij Chineesche déconfitures geleden verliezen.

Gedurende 1876.

Bedragen	Verl.	Verlies.
Han Swie Tjang 13607.	80 pCt.	70 pCt. f 9525.
Oei Sing Hoat 19417.	WK.	90 " 17475.
Tjoe Oei 10926.	WK.	90 " 9884.
Lim Tjauw Tjing 122380.	WK.	95 " 116260.
Kho Tjong Sam 47664.	40%	60 " 28598.
Ong Thing 112808.	40 "	60 " 67685.
Teng Kin Kho 28400.	50 "	50 " 14200.
Teng Soe Hoen 27177.	40 "	60 " 16806.
Goo Kee Thay 52970.	50 "	50 " 26485.
Tjio Goan Tan en Tjio Tong Hoat 25134.	35 "	65 " 16337.
Kwee Ing Hien 2876.	WK.	90 " 2588.
Tjan Swie King 6683.	WK.	90 " 6015.
Tjan Goan Tan 9926.	40 "	60 " 5956.
Po Poan Nio 714.	WK.	90 " 643.
Ong Hak Toe 91191.	WK.	90 " 82072.
Ho Lok Tjoe 18433.	WK.	90 " 16590.
Tan Tjoen Tik 249935.	50 "	50 " 124968.
Oei Moo Hiand 71988.	40 "	60 " 43193.
Tjia An Djang 183844.	40 "	60 " 110306.
Teng Eng Kiong (vide 1878)		

f 715036.

GEDURENDE 1877.

Tan Siau Ing f 23232.	80 pCt.	70 pCt. f 16262.
Teng Boen Han 181152.	45 "	55 " 99634.

f 115896.

GEDURENDE 1878.

Go Than f 47860.	40%	60% f 28716.
Tan Swie Tjiang 27840.	10 "	90 " 25056.
Teng Eng Kiong 379066.	55 "	45 " 170580.
The Ong Lay 56360.	40 "	60 " 33816.
Hau Kong Im 10250.	30 "	70 " 7182.
Oei Boen Gen 255960.	50 "	50 " 126980.
Hau Soe Swie 53080.	40 "	60 " 34848.
Si Kiang Djiang 65930.	40 "	60 " 39558.
Tan Hae Tie 21010.	40 "	60 " 12606.
Tan Boe Gie 9308.	10 "	90 " 8373.
Lim Ting Bo 106114.	40 "	60 " 63668.
Lim Swie Hiang 186695.	40 "	60 " 82017.
Tan Foo Yau 40275.	40 "	60 " 24165.
Tio Keng Ngo 53000.	25 "	75 " 39750.
Lim Kong Im 427634.	32 "	68 " 290791.
Han Tjay Hien en The Tiang Seng 7664.	10 "	90 " 6898.
Tio Kim Sing 4360.	10 "	90 " 3924.

f 998928.

De koloniale handel sedert 1873 en de statistiek.

(S I O T.)

Waarom is nu deze verminderde uitvoer toe te schrijven? Het antwoord van hen, die de afschaffing van het differentiëel uitvoerrecht betreuen, luid: hoofdzakelijk, zoo niet uitsluitend aan den noodlottigen maatregel van 1872. Zij, die aldus redeneeren, zien echter over het hoofd, dat vóór dat jaar ook de uitvoer van koffie naar het meederland met een differentiëel recht van 3 pCt. beschermd was. Wanneer dus in de vermindering van den uitvoer naar Nederland tusschen beide

of zijn gelaat nam een geheel andere uitdrukking aan en hij prevelde:

— Bah! ik heb genoeg aan dat komediespell! Het voornaamste, het testament heb ik hier. En nu mogen voor mijn part de zaken loopen zooals zij willen. Hij stak een londrès aan en richtte zijne schreden naar de groote boulevards waar hij de beautés

... gevee der koloniale handelswet van 25 Mei 1880 (Staatsblad 1880, no. 100) was een stap in de eerstgenoemde richting, in zoverre zij de strekking heeft om den invoer van kunstmatig gekleurde of vermengde suikers tegen te gaan, door klasseering naar het werkelijk gehalte. En de standmonsters voor de beetwortel-suiker op den grondslag van den Java-standaard te herzien. Het is hier overigens niet de plaats om dit onderdeel der quaestie in verdere bijzonderheden te onderzoeken, en dus den juiststen invloed af te meten, dien de afschaffing van het nog bestaande lage recht in Engeland en andere oorzaken in deze hebben kunnen uitoefenen.

Tot zover de invoer uit Indië. Wat leeren de officieele Nederlandsche cijfers nopens den uitvoer uit Nederland naar de koloniën? Het is waar dat een oppervlakkige vergelijking der totaalcijfers van de Nederlandsche statistiek *) ook hier weer tot een vermindering van dezen tak van handel zou doen besluiten. Maar beziet men de zaak eenigszins nader, dan blijkt al dadelijk, dat onder den uitvoer uit het vrije verkeer voor 1873 voorkomt een bedrag van bijna 15½ millioen gemunt goud en zilver, tegen 3 millioen voor 1879. Deze bedragen moeten bij den omvang van den goederenhandel natuurlijk buiten rekening blijven. En wanneer men ze van de waarde der uit het vrije verkeer uitgevoerde goederen aftrekt, toont 1879 voor dien uitvoer een vermeerdering van circa 9 millioen aan, inplaats van de beweerdte vermindering van 8½ millioen.

Bovendien bedroeg volgens de Nederlandsche statistiek de algemeene uitvoer naar Indië 1877 10½ millioen kilogram meer dan in 1873, terwijl de uitvoer uit het vrije verkeer in 1878 zijn hoogste cijfer (52½ millioen gulden) bereikte. Vermindert men de cijfers van dezen laatsten uitvoer met de verzending van specie, dan blijkt, dat de waarde van dien uitvoer bedroeg (in millioen guldens):

in 1873.	29½
„ 1874.	36½
„ 1875.	38
„ 1876.	40
„ 1877.	39½
„ 1878.	44½
„ 1879.	35½

Trekt men het vorenstaande samen, dan komen tot de conclusie dat, in stede van op een gestadige vermindering van den handel tusschen Nederland en Java, de cijfers der Nederlandsche handelsstatistiek voor het tijdvaak 1873—1879 veeleer op de volgende verschijnselen schijnen te wijzen: De invoer van Java-suiker in Nederland gaat achteruit, voornamelijk door de werking der vreemde uitvoerpremiën op beetwortel-suiker.

De invoer koffie uit Nederlandsch Indië staat in nauw verband met de hoegrootheid der

*) In 1879 en 1880 is ook een belangrijke hoeveelheid Cuba suiker ingevoerd, welke wegens haar donkere kleur groot voordeel op den accijns opleverde. Deze invoer heeft echter na de inwerkingtreding der later te noemen wet opgehouden.

*) Die cijfers zijn: Algem. uitvoer. Uitv. uit het vrij verkeer.

	kilogr.	guldens.
1873	81 654 939	45 083 100
1874	79 465 952	36 360 030
1875	81 471 807	40 922 514
1876	88 053 946	42 368 376
1877	92 169 117	47 719 776
1878	78 714 149	52 710 962
1879	74 400 061	41 485 067

Daar zij nog steeds een zolderkamertje in het hooft bewoonde, kwam en ging zij a's buurvrouw naar haar huiskleeding. Haar gelaat teekende droe ja bijna wanhoop.

Rosine ziende, trachtte zij er echter een me bekommerde uitdrukking aan te geven en zeide

— Goeden dag mevrouw Rosine; ik kom in

Het diktaat van Mr. Pébé.

(Hoogleeraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia).

12.

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

De Algemeene Sekretarie.

(VERVOLG.)

Eene eigenaardige taak is nog aan de Sekretarie opgelegd, namelijk om het arglistig voorwenden van onwetenschap te ontzenuwen, dat slechte burgers voortdurend in praktijk zoeken te brengen tegen wetten, die hun niet naar den zin zijn. Zoodra zij iets dergelijks beproeven, bijv. om belastingbetaling te ontduiken, staat er een hoofd-kommies der Sekretarie voor hunne oogen, die hun eene *Javasche Courant* onder den neus duwt met de woorden: „Hier staat het, mannetje; ik heb behoorlijk voor de afkondiging gezorgd; maak nu maar geen bokkesprongen, dok op, of — geweld zal worden gebruikt.”

Alle brieven en boodschappen van Z. E. den Gouv. Gen. worden voorts door den Algemeenen Sekretaris op de post bezorgd.

Verder doet de A. S. voor de Regeering hetgeen gij in uwe jeugd hebt moeten doen voor uwen schoolmeester, n. l. foutieve opstellen verbeteren. Zij ontvangt een stuk papier, waarop een of ander besluit verward en met fouten is neêrgeschreven, en geeft het eenige weken later terug in het kled, waarin het zich moet vertoonen aan het publiek. Dat het er dan nóg onberispelijk uitziet, wil ik niet beweren.

Sedert 1864 is er aan de Sekretarie nog een afzonderlijk lokaal, waar eenige der vierarmige employé's zich bezig houden met het opmaken van statistieke tabellen, d. w. z. opschrijven hoeveel ketjoe-partijen er jaarlijks voorvallen, hoeveel bedienden met hun voorschot wegloopen, hoeveel bouws land wegens gebrek aan water nog nutteloos nederliggen, hoeveel menschen door onvoldoende voeding sterven. Gij vergist u echter indien gij meent, dat deze opeenstapeling van cijfers tot heden één mensch van den dood heeft gered of één bouw lands vruchtbaar gemaakt.

Te vergeefs — dit zij nog vermeld — heeft deze afdeeling der Universeele Geheimschrijverij getracht te konstateeren, hoeveel brieven jaarlijks over de post verloren gaan. Zij is er aan begonnen, doch de chef der afdeeling heeft zich onbekwaam verklaard, de taak tot een einde te brengen, ténzij hem werd toegevoegd eên bataljon ambtenaren met twaalf armen en handen — welke exemplaren op het oogenblik niet beschikbaar waren.

In de laatste jaren heeft een bijzonder eerezuchtige chef de Algemeene Sekretarie een fameuzen sprong laten doen, door haar ook tot wetgevend lichaam te promoveeren. Deze poging is evenwel minder gelukkig uitgevallen. De wetten werden door niemand meer begrepen; of de kommies-afkondiger de menschen al zocht ter neer te zetten door het plechtige „en opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende” — het mocht niet baten. Na ieder besluit moest een tweede, ja derde volgen, om te zeggen wat met het eerste bedoeld werd, en dan was men in den regel nog verder van de wijs dan te voren. Het bleek dus dat een groot getal armen en handen niet de plaats kunnen aanvullen van ontbrekende hersenen, en tot het in 't leven roepen van deze laatste strekt de macht eener gelegenheids- of andere koloniale ordonnantie zich niet uit. Op grond van een en ander is dezer dagen besloten, de geheimschrijverij weer te maken tot hetgeen zij eigenlijk moet zijn: een gouvernementeel expeditie- en correspondentie-bureau.

Nog ééne opmerking tot besluit over dit nuttig lichaam.

De Regeering zoekt — bij de enorme sommen, die tot heil van Indie worden besteed — naar middelen tot bezuiniging. Indien gij, Mijne Heeren, later eene plaats bekleedt onder de machtigen van Batavia, dan geef ik u in overweging, als zunigheids-maatregel een voorstel in te dienen, om in de schrifturen der Sekretarie de puntjes op de i. 's weg te laten. Ik schat dat, met hetgeen hierdoor in één jaar tijds wordt uitgespaard aan inkt, de Madurastraat bevaarbaar gemaakt, de Solo-rivier verlegd, en de omliggende verdroogde landen geïrrigeerd kunnen worden.

Departementen van Algemeen Bestuur.

Er zijn in Indie vijf ambten, ingesteld met het doel om de waarheid te bewijzen van het spreekwoord: met het ambt komt het verstand.

Zij heeten Direkteuren van Algemeen Bestuur, of, indien men de hoofdmannen der land- en zee-macht mederekent, „Hoofden van Departementen”.

De eerste benaming is de meest eigenaardige. Het Bestuur toch is zoo algemeen mogelijk; men brengt er alles toe wat men maar wil, en wel zonder zich in 't minst te bekommeren om de vraag, waarom deze aangelegenheid bij dit, gene bij dat andere departement moet behooren.

Men is daarbij — let wel, hoe hier weder de praktische geest onzer staats-instellingen en hare rekbaarheid voor alle nieuwe behoeften in het licht treedt — men is daarbij te werk gegaan evenals bij de indeeling van de boeren-jongens eener nieuwe lichteing, (die evenveel verstand hebben van een kanon en een charge te paard, als van een geweer of een springende mijn) bij de verschillende wapens van dat leger, waarvan zij straks de bol-gekoonde en eenige maanden later de uitgepierde sieraden zullen uitmaken.

Men heeft vijf hoofdwapens aangenomen: *Binnenlandsch Bestuur*, *Finantiën*, *Justitie*, *Onderwijs* en *Openbare werken*. Daarop heeft de kommissie van indeeling hare zittingen geöpend, en de rekruten als volgt op hun plaats gesteld:

Politie? Present! Ingedeeld bij Binn. Bestuur! *Zeebrieven en Jaarpassen?* Present!
Bij Finantiën! — *Weeskamer?* Bij Justitie! — *Naamlooze Vennootschappen?* Justitie!
— *Zeroof?* Binn. Bestuur! — *Domine's, pastoors en zendelingen?* Onderwijs! —
Schutterij? Binn. Bestuur! — *Tijgers?* Idem! — *Bouwwerken (kleintjes)?* Idem!
— *Wegen?* Openbare werken! — *Landsdrukkerij?* Onderwijs! — *Drukpers?* Justitie!
— *Waken tegen Slavernij?* Idem! — *Pandelingschap?* Idem! — *Post- en Telegraaf?* Openb.
Werken! — *Plantentuin?* Onderwijs! — *Dokters blanda, dokters djawa, vroedvrouwen, vaccinateurs?* Idem! — *Stoomwezen?* Openb. Werken! — *Vendu-departement?* Finantiën! —
Produkten-verkoop? Binn. Bestuur! — *Statistiek?* Idem! — *Kadaster?* Idem! — *Kamers van Koophandel?* Onderwijs! — *Verlag van handel en scheepvaart?* Finantiën! — *Ten-
toonstellingen?* Onderwijs! — *Gekkenhuizen?* Idem! — *Runderpest en miltvuur?* Idem! —
Stadsverbanden? Idem! — *Weldadigheids-etablissemten?* Idem! — *Konsuls?* Idem! — *Tobeling in Indie?* Justitie! — *Verwijdering uit Idem?* Idem! — *Vischerij?* Onderwijs! —
Strandvonderij? Justitie! — *Oktrooien?* Onderwijs! — *Fabrieken?* Idem! — *Loterijen?* Idem! — *Borgstelling van ambtenaren?* Finantiën! — *Zoutzakken?* Wat beliest u? *Zout-
zaken*, ezel! Present! Bij Onderwijs! — *Spoorwegen?* Openbare Werken! — *Mijnwezen?* Onderwijs! — *Vervoer-middelen?* Binn. Bestuur! — *Maten en Gewichten?* Onderwijs! —
Bosschen? Binn. Bestuur! — *Naturalisatie?* Justitie!

Zietdaar, Mijne Heeren, de lotelingen bij hunne regimenten ingedeeld. De Kolone!s moeten nu maar zien, hoe zij er behoorlijk de orde onder handhaven.

(Wordt vervolgd.)

die met deze beschikking was bevestigd. De afgeleide len zijn. Maar mopperen— „not allowed”.

Toonkunst-Aurora geeft weer teekenen van leven. De Resident, de heer L. N., geeft zich alle moeite om de aristocratie — hm! hm! — tot het lidmaatschap te bewegen, en dit lukt wonderwel. Bij repetitien is men nu bijv. al zoover gevorderd, dat soms van 150 tot 200 personen, zoo dames als Heeren — versta me wel, ik zeg geen zangers of zangsters — aanwezig zijn. Ons wachten nu nog twee concerten, die ik echter meer voorspoed toewensch dan het nu gepasseerden Maandag gegevene door Mej. van der Putten. Was de opkomst al niet groot, de recette zal nog veel kleiner zijn geweest, daar, 't is verdrietig het te moeten zeggen, het meerendeel geïntroduceerden en vrijkaartjes waren.

Het eerste concert wordt gegeven door den Heer Wensingh, met behulp van het mannenkoor van Toonkunst-Aurora en het tweede door die Vereeniging zelf.

Den 21en a. s. zal, waarschijnlijk in tegenwoordigheid van Z. Exc. den Gouverneur Generaal, alhier de Fröbelschool worden ingewijd. (*)

Bij gelegenheid van s'Konings Verjaardag zal er hier groote parade worden gehouden, waarbij eveneens Z. Exc. zal verschijnen, om daarna om 10 uur audientie te verleen. Hij vertrekt den 9en April, terwijl den 8en dier maand zijn opvolger aankomt.

Wat hier tegenwoordig nog al de aandacht trekt zijn de zoogenaamde „brosses électriques” in den vorm van gewone haarborstels, maar iets zwaarder, welke de eigenschap hebben, na een oogenblik gebruik, de hoofdpijnen te doen verdwijnen. Iemand, dien ik sprak, had er baat bij gevonden. Eerstdaags zullen door dezelfde firma „Houtman” worden verkrijgbaar gesteld elektrische tandenborstels, welke de eigenschap moeten bezitten om niet alleen tand- of kiespijn te verbannen, maar tevens om het tandvleesch in gezonden staat te houden.

We hopen, dat het waar moge zijn, dan zal menigeen deze ontdekking zegenen.

Ik heb de eer te zijn,

Geachte Redacteur,
Uw Dienstw. Dr.
A.

Bloemlezing uit den Europeeschen lushof.

(Zie ons nummer van gisteren).

FRANKRIJK. De Fransche minister van Oorlog, Generaal Farre, heeft aan elk regiment van het leger, ter versiering van de kantines, een schilderij aangeboden, waarop de data der voornaamste gebeurtenissen voor ieder regiment in het bijzonder, te beginnen met 1790, zijn uitgedrukt.

Van 1 Jan. tot 30 Juni 1881 zullen de aktieve en territoriale legers in Frankrijk zijn samengesteld: het aktieve leger uit de lichteningen van 1875—79 en de reserve uit de lichteningen van 1871—1874; het territoriale leger uit de lichteningen 1867—70 en de reserve uit de lichteningen 1861—66. Alzoo zullen gedurende dit tijdsverloop de lichteningen van 1861—79, d. i. 19 in getal, onder de wapens zijn.

De „Cercle de la Presse” te Parijs heeft een inschrijving geopend voor het standbeeld van Alex. Dumas. Inschrijvingen voor minder dan vijf louis worden niet aangenomen.

Men heeft ten onrechte beweerd, dat Mevrouw Thiers 2000 fr. aan elk arrondissement van Parijs had gelegateerd ten behoeve der armen. Wel is waar zal die som aan elk arrondissement worden uitgekeerd, maar niet volgens beschikking van mevr. Thiers. Melle Dosne heeft deze sommen als geschenk gegeven.

De kamer van Thiers zal geheel naar het Louvre worden overgebracht in den staat, waarin ze bij zijn dood was. Melle Dosne heeft op een spoedige oprichting der noodige lokalen aangevraagd, om zelf nog het „Museum-Thiers” in het Louvre te kunnen openen.

Met groote plechtigheid heeft de teraardebestelling van het stofelijk overschot van den bisschop van Kamerijk, mgr. Regnier, plaats gehad.

Een onafzienbare menigte was op de been. Toen de stoet zich in beweging zette, luidden alle klokken, terwijl kanongebalder zich deed hooren; de stoet, door den aartsbisschop van Toulouse geopend, gevolgd door tien andere bisschoppen, waaronder ook mgr. Freppel, had drie kwartiers noodig om voorbij te trekken.

Juffrouw Louise Michel, de bekende Communarde, heeft in de „Citoyen” een dankbetuiging geplaatst aan de bladen, die haar verdedigd hebben. Zij zegt o. a., dat er bij een volk, dat door de „opportunistische lepra” is aangetast geen uitzicht is op vooruitgang in hervormingen. Er is maar één middel om die te verkrijgen: de revolutie. Zij verklaart verder geen haat of medelijden te hebben voor hen, die de revolutie tegen houden, maar hen alleen te beschonwen als „beetselen”, die uit den weg geruimd moeten worden.

De heer Fayet, oud-recteur d'Academie, wijdt in de „Univers” een breedvoerig artikel aan deze dame ten betooge, dat de thans meer dan veertigjarige vrouw „meer te beklagen dan te berispen is”. Reeds

(*) Sedert, zooals men weet, geschied. Red. S. C.

(*) Ons gisteren in een onzer telegrammen bevestigd.
R. S. C.

de ironische nabootsing gaf. Daaruit blijkt, dat het feest in het Hippodrome heeft opgebracht 324979,25 fr. en het blad „Paris-Murcie” 443500,14 fr., totaal 768479,39 fr. De uitgaven beliepen: voor het feest 270841,85 fr. en voor het blad 148192,27 totaal 419034,12 fr., zoodat het saldo was 347445 francs en 27 centimes. De som is aldus verdeeld: 75000 fr. aan den Minister van Binnenlandsche Zaken voor de armen in Frankrijk en 75000 fr. bovendien aan den prefect van het Dep. Seine voor de armen in Parijs; 150,000 fr. aan den markies De Molins voor de slachtoffers in Spanje, 49245 fr. 27 c. is nog bij de Société générale in depot gebleven. Daarbij komt echter nog een klein bedrag van den verkoop van autographen en manuskripten als anderszins. Zoodra de verkoop heeft plaats gehad, zal het overschot weder in dezelve verhouding, als boven aangegeven is, worden verdeeld.

De drukker van het Parijsche blad „Ni Dieu ni Maître” de laatste schepping van Blanqui, is op vordering, van den verhuurder zijner werkplaats veroordeeld tot ontruiming van het perceel, wegens het, in strijd met het huurkontraat, verhuren van zijn lokaal aan de redactie van genoemd blad, dat dus nu „ni Dieu, ni maître, ni bureau” heeft.

ENGELAND. Men berekent, dat de Basuto-oorlog aan Engeland 350 à 400 duizend pond sterling per maand kost.

Te Manchester had een groote meeting plaats van gedelegeerden der mijnwerkersvereeningen in Engeland, Schotland en Wales. Ongeveer 200,000 arbeiders waren vertegenwoordigd ter bespreking van de noodige wijzigingen in de wetten op den arbeid en van de middelen om daartoe krachtiging aan te dringen. Er werd op gewezen, dat de steenkolenmijnen sedert 1872 een groote uitbreiding hadden verkregen, maar dat de wetten niet in verhouding tot de veranderde omstandigheden waren gewijzigd. Tal van treurige onheilen waren voorgekomen; 8400 werklieden hadden daarbij het leven verloren, maar de wet op de schadevergoeding, door patroons aan arbeiders uit te keeren, hield daarmee geen rekening. De Regeering moest even goed in deze aangelegenheid als in de landquaestie in Ierland spoedig voorzien, wilde men ook onder de mijnwerkers geen betreurenswaardige beweging zien ontstaan. De meeting liep zonder eenige rustverstoring af.

Door de directie van de Great Western Railway-maatschappij is een belooning van 50 pd. sterl. uitgelooft aan dengene, die den persoon of de personen aanwijst, die op een afstand van een halven mijl van het station West Drayton een belemmering op den weg hebben gemaakt, met het misdadig oogmerk om een trein te doen derailleren.

Zou zulk een maatregel ook niet van praktisch nut zijn op de lijn Sido-ardjo—Modjokerto—Kertosono etc?

DUITSCHLAND. Keizer Wilhelm heeft een bezoek gebracht aan graaf Moltke om zich persoonlijk te overtuigen van den omvang, die den persoon of de personen van den generelen staf heeft gehad.

In de „Reichshalle” te Berlijn heeft een groote vergadering van progressisten plaats gehad, waarbij verschillende invloedrijke leden van het Parlement tegenwoordig waren. Er werden verscheiden redevoeringen gehouden, waarin de anti-semietische beweging krachtig werd veroordeeld, als in strijd met de beginselen van vrijheid en in het nadeel van den goeden naam des vaderlands.

ITALIE. Uit Nizza werd gemeld, dat de bekende diplomaat graaf Harry Von Arnim op het uiterste lag. Al zijn naaste bloedverwanten waren in allerijl aan zijn sterfbed ontboden.

Uit het verslag van een der dagbladen te Palermo bij gelegenheid van een bezoek des Konings aan die stad: „De Koning, de Koningin, de Ministers en de burgemeester Turrisi namen in het eerste rijtuig plaats; de maire zat tegenover de Koningin, de hertog van Aosta tegenover den Koning en de hertog van Napels tusschen den maire en den hertog van Aosta in.”—Minstens zeven personen in één koets, en dat nog wel bij een plechtigen intocht! 't Is zuinig!

Tijdens datzelfde bezoek van den Koning en de Koningin van Italië aan Palermo heeft een betreurenswaardig ongeval plaats gehad. De toevloed van nieuwsgierigen bij de godsdienstoefening in de St. Catharina-kerk was zoo groot, omdat H.H. M.M. den dienst hielden, dat een der balustraden op de galerij bezweek. Een groot aantal personen vielen van de tamelijk aanzienlijke hoogte, en ofschoon nog geen dooden te betreuren waren, werden toch 16 kerkgangers gewond, eenigen gevaarlijk.

De Italiaansche Generaal Menabrea, die zich te Londen bevond, is in allerijl naar Rome teruggekeerd op het bericht dat zijn zoon, graaf Charles Menabrea, ceremoniemeester in het Quirinaal, een poging tot zelfmoord had gedaan. Hoewel zwaar gewond, was er toch hoop op het behoud van zijn leven. De liefde was de schuldige.

Uit de Mail tot 11 Januari.

(Vervolg van gisteren).

ROTTERDAM, 10 Januari.

NECROLOGIE.

Vele belangstellenden, waaronder een groot aantal vakgenooten, brachten den 8en op de Westerbegraafplaats te Amsterdam de laatste eer aan het stofelijk overschot van den heer Frederik Muller. Namens het Kon. Oudheidkundig Genootschap werden door den heer C. Schöffers eenige woorden aan de nagedachtenis van den overledene gewijd, waarvoor door den zoon des afgestorvenen dank werd betuigd.

Over de gevolgen der doorbraak te Nieuwkuyl schrijft de Noordbrabander: Men moet eeuwen terugtellen om zich zoodanige ramp te kunnen voorstellen.

Het diktaat van Mr. Pébé.

(Hoogleeraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia).

7
KONINKRIJK NEDERLAND
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

13.

Departementen van Algemeen Bestuur.

(VERVOLG.)

Col B 220810 of 1201
Gen 4

Gij zult hebben opgemerkt, Mijne Heeren, dat het Departement van Onderwijs bij de verdeeling der werkzaamheden ruim is bedacht. De reden ligt daarin dat onderwijs het uitgangspunt is van alle wetenschap. Wie hiervan op de hoogte is, moet geacht worden alles te weten, van het inlandsch a. b. c. af, tot de behandeling van zieke koeien inclusief. Wel beschouwd had men aan dit Departement de zorg was alle landsbelangen kunnen opdragen.

Denk nu evenwel niet, dat ook voor het besturen der overige departementen de zeer heterogeene bestanddeelen eenige zwaarigheid uitmaken. De ervaring heeft bewezen, dat den aangewezen persoon terstond na zijne benoeming geschiktheid voor het ambt is aangewaid. Vooral apothekers hebben steeds een bijzonderen aanleg getoond om landsbelangen te behartigen. Wie den stamper en den wijzel heeft gehanteerd, wordt zonder falen een uitstekend hoofd van een Indisch departement; verkregen behandigheid in het draaien van pillen is de beste aanbeveling gebleken voor het besturen van 's lands finantiën. Zie daar wat ik hierboven bedoelde, toen ik de spreekwijze voorop stelde: „met het ambt komt het verstand.”

De instelling der Departementen van Algemeen bestuur biedt nog dit voordeel aan, dat men hun aantal nagenoeg onbeperkt kan vermenigvuldigen, en aldus steeds een geschikt en lucratief emplot bij de hand heeft voor goede vrienden, waarmede men tijdelijk, zooals dat in de wandeling wordt genoemd, „opgescheept” zit. Mijn kollega voor het recht in de Buitenbezittingen, de heer Abram van der Hoeven, Pruis van geboorte, maar daarom niet minder ervaren in de Indische wetenschappen, zal u op zijn kollege daarover wel nadere bijzonderheden mededeelen.

Indien een van u later mocht dingen naar de betrekking van Directeur over een der Departementen, dan zou ik hem raden dat van onderwijs te kiezen. Algemeen toch wordt dit voor het prettigste departement gehouden, wijl de bevallige onderwijzeressen, die tegenwoordig deze kolonië bij geheele zwermen overstroomden, het eerst terecht komen bij dezen Directeur, en hem bij een der jongste gelegenheden besluiten, Staatsblad no. 100, het recht is toegekend om, voor iedere plaatsing als onderwijzeres, eene belasting in kussen te heffen, ten getale van 2% van het betaalbaar maandelijksch traktement dezer dames, b. v. bij f 300 traktement 6 kussen, en zoo voort. In verband daarmede is op 't oogenblik een voorstel in overweging, om de uitgifte van Zeebrieven, of iets anders de Zee betreffende, over te brengen van Finantiën naar Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid teneinde de voornaamste en prettigste bezigheid van dit Departement eigenaardig worde weergegeven onder verkorten titel: Z. O. E. N.

Ik sprak daareven met een enkel woord van de opperbevelhebbers der land- en zeemacht. Deze heeren voeren wel den titel van hoofden van departementen, maar niet dien van Directeur van Algemeen Bestuur.

De reden hiervan is, naar ik meen, dat men in hunne departementen niet genoeg heterogeene bestanddeelen heeft kunnen opnemen, en daarom gemeend heeft, ze niet algemeene te mogen noemen. Is mijne onderstelling juist, dan béaam ik het argument voor zooveel de Marine aangaat.

De werkkring toch van het hoofd dezer bestuurs-afdeeling bepaalt zich hoofdzakelijk tot het najagen van bezuiniging b. v. door te zorgen dat in Nederland afgekeurde, in de behandeling gevaarlijke granaten, in Indië niet te spoedig door nieuwe worden vervangen, en door staande te houden dat vaarwaters, die voor het bloote oog verzanden, hoegenaamd geen gevaar loopen verstoep te raken.

Wat daarentegen Oorlog betreft — dit Departement schijnt mij zoo algemeen mogelijk. Immers het is een bekend feit, dat de beste leger-kommandanten zoozeer de noodzakelijkheid beseffen een algemeenen blik te kunnen slaan over geheel Java, dat zij zoo vaak mogelijk het middel aangrijpen van binnenlandsch verlof, om van uit Sindanglaja, of een ander hoog punt, een algemeenen blik over het eiland te kunnen slaan en hunne wijd strekkende waarnemingen te kunnen doen.

Omtrent den kommandant der Indische Marine, ten slotte eene opmerking, die door de geleerden nog niet voldoende is verklaard, n. l. dat hij den titel voert van Vice-Admiraal, terwijl een hoofd-admiraal in Indië nergens te vinden is. Z. E. heeft dit evenwel gemeen met den onderkoning van Britsch-Indië, die evenzeer vergeefsche moeite zou doen indien hij ging zoeken naar zijn opperkoning.

(Wordt vervolgd.)

ingenieur, dan naar een dichter. Ten leste moest ook nog Lebak bij de haren er worden bijgesleept. Maar het is onnoodig u dit te melden. Multatuli immers zou Multatuli niet wezen, indien hij een half uur spreken of een half vel schrijven kon zonder de buffel-historie en zijne persoonlijke miskenning op het tapijt te halen. „Duymaer van Twist”, zoo eindigde hij zijne voordracht, „zetelt nog altoos in de residentie. En ik, die voor het recht der inlanders van Lebak bloedige tranen geplengd, mijne loopbaan opgeofferd, vrouw en kinderen prijsgegeven heb—ik?.. ik heb gezegd!”

Wie weet—misschien breekt de tijd nog aan, dat de heer Douwes Dekker op zijne beurt in de residentie zetelt, en de heer Duymaer van Twist hier in het Nut voordrachten komt houden. Zal dan de gouden eeuw zijn aangebroken?

PUNCTUM.

Raad van Justitie te Soerabaia.

(Zitting van Donderdag 24 Febr. 1881.)

ZAAK KOLMUS.

DE ZITTING WORDT GEOPEND TE 9¹/₄ URE.

De Raad is samengesteld als volgt:

Mr. van Davelaar, President.

Mr. v. Beijma thoe Kingma) Leden.
Mr. Schaeffer)

Officier v. Justitie: Mr. Veenstra.

Substituut griffier Mr. Brunger.

Verdediger: Mr. Tersteeg.

Het publiek is betrekkelijk niet zeer talrijk doch groeit later zeer aan.

Beklaagde neemt plaats op de bank der beschuldigen en ziet er rustig uit.

Aan weerszijden der bank van beschuldigen is een tafeltje met schrijfbehoeften beschikbaar gesteld voor de vertegenwoordigers der pers.

De Voorzitter doet beklagde de gewone vragen naar naam, ouderdom, geboorteplaats.

Daarop wordt door den Subst. Griffier voorgelezen het arrest van het H. Gerechtshof, waarbij werd vernietigd het vonnis van den Raad te Soerabaia van 21 Juli 1880, en bevolen de terechtstelling van Hendrik, Willem Kolmus.

Na dit stuk worst door den Subst. Griffier voorgelezen de akte van beschuldiging, DIE WIJ IN HAAR GEHEEL MEDEDELEN IN HET BIJVOEGSEL BIJ DIT BLAD.

De voorlezing dezer akte duurt meer dan een uur.

Beklaagde ontkeert op de vraag van den Voorzitter het hem ten laste gelegde. De advocaat deelt mede te zijn toegevoegd.

De officier verlangt niet, zijne akte van beschuldiging naer toe te lichten.

De lijst van getuigen wordt voorgelezen. Zij zijn de volgende; J. H. Appellius van Hoboken; Jhr. J. G. H. van Hasiten, Groeneveldt Directeur, Jav. Bank, R. Burg, Hoofdond. Openb. 5de School, J. G. van der Heijde, 1ste hulponderwijzer openb. 1ste school. F. H. Kocken, graveur. A. Meyll, Insp. v. h. Lager Onderwijs. W. H. Heijman, Hoofdonderwijzer. G. W. Dumpel. Kassier bij Keiss & Co., vroeger kassier bij het agentschap der Bank. Alias, geldteller bij het agentschap der Bank, Hadji Mohamed, idem. A. W. Kribben, architect te Soerabaia, Sieman gewezen bediende van beklagde, Mina idem, Sidin bediende bij den heer Kribben, Saridja echtgenoot van den vorige, Naina, gewezen bijzit van den beklagde, Pa Naina, Werio Sidro, Sari Troelo (?), C. R. Swaab, verifikateur te Griessce, H. J. van der Woert, J. H. Stevens, Tjoa Sin Tik (?), Tjoa Swi Lian (?), H. J. Boudriot, verifikateur der tolrechten te Soerabaia, P. C. Halkema, Mevrouw Halkema, A. C. Brodet, C. T. Nicolaas, Han Tin San (?), (Een onverstaanbare

waarschijnlijkheid bestaat er dat de naam R. John Smit juist door beklagde is nagemaakt.

Deskundige: Ik geloof dat het zeer goed mogelijk is dat ook een ander het gedaan heeft.

Voorzitter: Dit komt niet overeen met het verklarings in het rapport, dat nagenoeg met zekerheid beslist dat de teekenaar van den naam R. John Smit en de beklagde dezelfde persoon is:

Deskundige: De heer Meijl heeft de konklusie opgemaakt; had de heer Dumpel het gedaan, dan zou hij ze wellicht niet zoo beslist hebben gesteld.

Voorzitter, Wijst deskundige eenige J's aan in de boeken. Zou deskundige nu beslist durven zeggen: deze J's kunnen niet anders geschreven zijn dan door denzelfden man, die de J. van R. John Smit heeft geschreven? Zoo ja, op welke gronden verdedigt u die besliste verklaring?

Deskundige geeft op deze opmerking weinig adem.

DESKUNDIGE MEIJL (weder opgeroepen) merkt op dat men niet heeft te letten op de letters die niet op elkander gelijken, maar dat de gelijkenis van een groot getal letters in de boeken op die op de chèque, voorkomende, voldoende is tot de besliste verklaring.

Voorzitter is van oordeel, dat, wanneer er behalve der letters van overeenkomst, ook vele letters van verschil voorkomen, eene besliste verklaring, als die in het rapport, niet kan gegeven worden.

DESKUNDIGE DUMPSEL. Geeft ook eenige inlichting over het schrijven der chèque met stalen of veeren pen. Beklaagde heeft geene aanmerkingen.

Verdediger: Lijkt het gewone schrift van den beklagde op zoogenaamd engelsch (staand) schrift?

Deskundige: Ja,

Op de vraag of de deskundigen te voren iets van den heer Kolmus wisten, antwoorden deze ontkennend.

DESKUNDIGE HEIJTMAN. Voorzitter wijst hem weder op de letters J.

Deskundige. De overeenkomst der J's is niet doorgaand; ook niet die van de S.; maar die van de H. is doorgaand. En dat acht getuige zelfs zoo sterk, dat hij— gesteld dat Kolmus de schuldige is— niet begrijpt hoe hij zoo dom heeft kunnen zijn, het nagemaakte schrift zoo geheel met zijn gewoon schrift overeen te brengen.

Voorzitter verlangt maar te weten, op welchen grond de verklaring van het rapport berust, zoo beslist dat zij in de geschiedenis van deskundige rapporten nagenoeg eenig mag worden beschouwd.

Deskundige: De overeenkomst van een menigte letters is het motief der commissie.

De Voorzitter wijst op de letters S. van Kolmus en van de chèque, waaromrent hij bijna zou zeggen: die kunnen niet door dezelfde hand geschreven zijn. Ook op letters h.

Deskundige geeft dit toe.

Ook hij meent dat de chèque met een veeren pen is geschreven, en later er aan geknooid, waarschijnlijk met stalen pen.

Beklaagde heeft geene aanmerkingen.

Verdediger. Lijkt de gewone hand van Bekl. op engelsch (stand) schrift?

Deskundige. Naar mijne meening ja.

DE DESKUNDIGEN R. BURG EN H. G. VAN DER HEIJDE.

Het rapport dezer heeren wordt voorgelezen (te vinden in de akte van beschuldiging).

Deskundigen beëdigden hun rapport.

Voorzitter maakt deskundige Burg, (na beëdiging als getuige terwijl v. der Heijde zich verwijderd) opmerkzaam op de letters S.

Deskundige: acht de overeenkomst zeer groot.

Voorzitter: ja, maar mag ik den grond weten voor uwe beslistende verklaring in 't nadeel van den beklagde?

Deskundige houdt staande dat de gevondene bepaalde overeenkomsten daartoe volkomen recht geven. Ook met hem ontspiet zich over enkele der letters eenige woordenwisseling. Wiskundige zekerheid kan hij niet geven, maar zijne overtuiging blijft bepaald, wil eenige uitzonderingen op de groote

Het diktaat van Mr. Pébé.

(Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia).

14.

Binnenlandsch Bestuur.

DE RESIDENT.

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

apl. Broodhoofd no 11
gen 8

Er was eens een Romein, Mijne Heeren, bedeed met eene, zelfs bij dit fiere volk, meer dan gewone, mate van onafhankelijkheids-gevoel, die de vermaarde woorden sprak: „Liever de eerste in de provincie dan de tweede in Rome.”

Zietdaar de zinspreuk, die een Indische Resident tot de zijne moet maken.

Geen schooner, geen onafhankelijker betrekking, dan die van hoofd over een gewest in of buiten Java, waaraan ik, kortheds-halve den algemeenen titel van Resident zal blijven toekennen.

Een Resident weet alles, en wat hij niet weet dat weten voor hem zijne ambtenaren, die slechts zijne onbewuste werktuigen zijn, zoodat hij het ten slotte toch weer zelf weet. Hij kan niet verkeerd handelen, en indien hij toch verkeerd handelt, zegt de Regeering, ter wille van het prestige, dat hij goed heeft gehandeld. Ieder ziet hem naar de oogen. Al wat maar in de verte ambtenaar heet, vliegt voor hem, ja het zou hem weinig moeite kosten, hen tot meer vernederende eerbewijzen te nopen. Wat hij beveelt, dat geschiedt, ook al raakt het kant noch wal; en mochten er verkeerde gevolgen van te vreezen zijn, dan wordt het toch, alweder ter wille van het prestige, door het Gouvernement gehandhaafd.

Doch laat ik u liever, in plaats van bij algemeene beschouwingen te blijven, man en paard noemen. Eene uiteenzetting van den werkkring eens Residents is het beste te brengen onder de twee rubrieken: „voorrechten” en „werkzaamheden”, of, wilt gij liever, lusten en lasten. Ik zal u dus eerst opnoemen de privilegiën, die een Resident geniet, en daarna zijne macht en ambtsplichten.

Een Resident — om met het voornaamste te beginnen — heeft het recht, zich te vertoonen in het mooiste pakje, dat in zijn gewest te krijgen is: frak van blauw laken, gevoerd met blauwe zijde, voorzien van een gouden zoom langs het boordsel ten breedte van één Nederlandsche duim, goud borduursel van oranje en eikentakken op den kraag [ter breedte van vijf Nederlandsche duim] op de mouwen, op de kleppen der zakken en tusschen de knopen op den rug, benevens van gouden knopen met de letter W; een vest van wit kasimier met gouden knopen met de gekroonde letter W; een pantalon, ook genaamd broek, van wit kasimier met goud galon ter breedte van vier Nederlandsche duim; een degen met verguld gevest; een steek met pluimen, oranje kokarde, gouden lis en zes tremsen. Dit schoone kostuum getuigt van aanmerkelijken vooruitgang in onze Staats-inrichting. Gedurende de tijden toch der „Kompagnie tot exploitatie van den bruinen broeder” liepen de Residenten meest in hemdsmouwen, ja zelfs werden Gouverneurs-Generaal in dit onfatsoenlijk négligé gezien, klimaat schietende in hunne voorgalerij.

Een Resident ontvangt maandelijks uit 's lands kas:

Vijftienhonderd, Twaalfhonderd vijftig of Duizend, gulden naar gelang der voornaamheid van zijn gewest;

20 naar rato van idem f 500, f 250 of f 100 's maands voor representatiekosten, d. w. z. — zoo ZHEGestr. wat op de penning is — om eens per week de menschen, die hem bezoeken, een manilla-sigaar en een glas port aan te bieden;

30 f 100 's maands voor kosten van tournées en andere noodige reizen, waarop hem alles gratis wordt verstrekt.

Een Resident bewoont gratis het mooiste huis der stad. Verscheidene hunner zouden evenwel, wegens de zware kosten aan het meubileeren verbonden, liever in een kommensalen-huis wonen.

Een Resident mag op den bok van zijn rijtuig een op zijn Europeesch opgetuigden Javaan laten zitten, die een gouden parapluie in de hand houdt. Het verschil tusschen deze en andere parapluies is, dat zij zorgvuldig weggeborgen of in een foudraal geschoven wordt, zoodra het begint te regenen.

Achter zijn hielen mag de Resident — welk voorrecht evenwel andere ambtenaren, o. a. die van justitie, met hem deelen — een anderen angekleeden inlander laten kuieren, om hem vuur te geven als hij een sigaar wil opsteken. Aan dezen ambtsplicht ontleenen de lagere politie-dienaren hunnen officieelen titel. „*Pas op*, of toean Resident, of assisten, of presiden-rad, of peskaal, ook vuur verlangt,” is het consigne. Van daar den naam *Oppas*.

Een Resident heeft zijn vinger maar uit te steken om van Chineezzen alle heerlijkheden cadeau te krijgen, die im *irdischen Leben* te bedenken zijn. Vooral de opium-pachter verlangt niets liever dan zich voor Z. H. E. uit te kleeden. Een span paarden van f 3000 bij den Toean Besar op stal te zetten, de tafel van diens Echtgenoot te versieren met een servies van kostbaar Chineesch porselein, is voor dezen staart een waar genot. Hoe meer duizenden hij aan den Resident mag besteden, hoe lekkerder kinderen en een paar suikerfabrieken ten huwelijk zal meegeven. En toch — het is bijna niet te gelooven — zijn de meeste residenten bekrompen en trotsch genoeg om zich boven het aannemen van dergelijke beleefdheden verheven te rekenen. Ik hoop en vermoed, Mijne Heeren, dat *gij* verstandiger zondt handelen. En terecht. Het kan u niet dikwijls genoeg gezegd worden: Indië is een land, waar ieder — n. l. ieder Europeaan — nemen moet wat hij krijgen kan. Zelfs de voorwaarde *honestly if you can* behoeft hier bij het geld maken niet in 't oog te worden gehouden. Ik voor mij acht het daarom af te keuren dat ambtenaren, zoo hoog geplaatst als Residenten, in dit opzicht zulk een onverstandig voorbeeld geven.

Openbare feestelijkheden, concerten, harddraverijen, worden — indien de bestuurders hunne wereld verstaan — niet begonnen voordat de Resident is binnen getreden.

De Resident heeft het recht om de bals te openen, dat wil zeggen met den blooten arm van de vrouw des rijksten of voornaamsten partikuliers der stad door den zijnen gestoken, en een voorkomenden glimlach op het gelaat, het schrapsel der bougies in den vloer te loopen.

Indien de Resident ergens binnenkomt, waar muziek-instrumenten aanwezig zijn, wordt terstond het Godgevallig feestlied *Wien Néerlandsch bloed* gespeeld.

In de komedie heeft de Resident, geheel alleen voor zich en zijne familie, een afzonderlijke loge, waarvan hij evenwel nog meer genoegen zou hebben, indien hij er ook zonder betalen binnen kon komen. Op sommige plaatsen, zooals te Samarang, heeft men hiermede meer een eerbewijs dan een voorrecht bedoeld, wijl men den Resident eene loge heeft aangewezen, waar hij niets kan verstaan en even weinig zien van wat er op het tooneel gebeurt. Trouwens men had in dat ongeëvenaarde komedie-gebouw lang moeten zoeken om eene loge voor ZEG. te vinden, die de genoemde ongemakken niet aanbood.

Een Resident is, krachtens zijn ambt, de knapste man van het gewest. Denkt er dus om, Mijne Heeren, hem in een gesprek altijd gelijk te geven.

(Wordt vervolgd.)

zeggen: Wel man! Dat is geen werk naar loon. Ik zal U heden het tractement en het eten onthouden.

Onmiddellijk zonder permissie te vragen verliet de man het perk. Een paar dagen daarna ontving de perkenier van de politie de aanmaning om dien man terstond het tractement en de voeding uit te keeren waarop hij volgens het contract aanspraak had, wilde hij zich niet aan schromelijke gevolgen blootstellen.

De perkenier betaalde het tractement en de voeding, ook voor de dagen, die de man afwezig was geweest om zijne zaak bij de politie te bepleiten, ofschoon hij niets had uitgevoerd. Het was zijn schuld, werd beweerd, dat de hurling afwezig was geweest om recht te krijgen tegen tekortdoening.

De man kwam triomfeerende terug en bracht den volgenden dag vijf, zegge vijf noten in plaats van het vorige reeds zoo bespottelijk getal van tien.

Wat valt te doen tegenover zulk een lijdelijk verzet? weggagen? Dit is onmogelijk. De man had f 160 aan werving gekost. Werd hij weggejaagd dan verloor de onderneming f 160, terwijl dan nog f 52,50 voor zijn overtocht naar Java had moeten betaald worden. Eindelijk moet de arbeider toch ook vervangen worden, die van Java moet komen en weder f 160 voor de werving en overtocht kost en in de eerste zes maanden geen noemenswaardige diensten presteert, want het plukken van noten eischt een lange oefening.

Intusschen had toch een der arbeiders zich aanhoudend zoo onbeschaamd in luiheid en onwil van werken aangesteld, dat de perkenier hem tot zich liet komen en aanzegde, dat hij hem ontslaan en vrije overtocht naar Java geven zoude.

Goed, Mijnheer, was zijn antwoord. Maar dan moet U mij ook nog drie jaren en zeven maanden [zoo lang duurde nog zijn contract, hij wist het op den dag af] aan tractement en rijst uitkeeren. Anders wil ik niet weg 2).

Men kan lichtelijk nagaan, dat met zulke gevolgen, het koninklijk besluit van den 12 Mei 1879 no. 18 groote verelagenheid onder de perkeniers heeft te weeg gebracht. Reeds is dan ook onder hen het denkbeeld ter sprake gebracht of niet aan het gouvernement het verzoek behoorde gedaan te worden, om de rechten op de perken terug te koopen, of deze weder onder het monopolie terug te brengen.

De verslagenheid moet wel groot zijn om aan een dergelijk, wij durven zeggen, dwaas en onmogelijk voorstel te denken. Vóór de opheffing van het monopoliestelsel bracht een perk, per maand, nauwelijks zooveel honderd guldens op als het thans duizenden afwerpt. Er zijn perken te noemen, die vóór de opheffing van dat stelsel voor eene geringe som openbaar geveild zijn en na de opheffing voor meerdere tonnen gouds te koop gevraagd werden. Wij weten er althans één te noemen, dat in 1853 voor f 8000 openbaar verkocht werd, waarvoor na de opheffing van het monopolie vijf tonnen gouds geboden is. Wij kunnen dus een denkbeeld om tot het vorige stelsel terug te keeren niet ernstig doordacht noemen.

UIT SOLO.

Sekaten is achter den rug en verleden Vrijdag besloten met de garebeg Moeloed. Ze is in de grootste orde afgeloopen en er was slechts één vechtpartij tusschen een paar Samarangsche Javanen en eenige dito van Solo. De laatsten hadden redenen om de eerlijkheid van de eersten in twijfel te trekken en namen dat in zulk een iernst op, dat ze de Samarangsche broeders aanvielen met zulk een doortastendheid dat ze hen 'n flinke raelé toedienden, niettegenstaande het geboden verzet. Ongelukken hadden niet plaats en de zaak liep af met een paar blauwe plekken, die van zelf wel zullen genezen.

Ofschoon, zooals ik vroeger schreef, het vertier op de Sekaten dit jaar veel minder was dan vroeger, hebben toch vele tokohouders, die op de aloon-aloon kramen hadden laten opslaan, vrij goede zaken gemaakt, ten minste een Intjek vertelde mij, dat hij in die acht dagen een winst van een paar duizend guldens had.

Maar ik heb de boeken van den man niet gezien en al is hij met een vollen buidel naar huis gegaan, dit is geen bewijs, dat de Sekaten, een over geheel Java bekend feest, niet in luister achteruitgaat, en is die achteruitgang zeker, dan

(1) P. Van der Crab. „De Moluksche eilanden.” blz. 52.

2) Artikel 1603 van het burgerlijk wetboek voor Nederlandsch Indië gaf hem daarop echter geen recht. De perkenier had hem kunnen weg zenden met eene vergoeding van zes weken loon te rekenen van af den dag der wegzending. Dit wetboek is wel niet van toepassing verklaard op de inlanders, maar het kon de rechten niet verkorten, die het aan de Europeesche meesters of werkgevers toekent.

en Boiolalie niet gemakkelijk weder een geneesheer zal krijgen, niet alleen zoo kundig en human maar ook een die zulk een nuttig en prettig lid der samenleving is, iets wat voor zulk een kleine plaats zooveel waard is.

In de Soerabaia Courant van Woensdag vind ik een snedig antwoord van een student aan een schuldeischer; dit herinnert mij een soortgelijk van iemand, die in der tijd te Solo woonde, op een der lusthoven van Zijn Hoogheid den Soesoehoenan. Deze ontving een brief van een zijner crediteuren, waarin hem geschreven werd, dat de crediteur vernomen had, dat hij bezig was zijne schulden te betalen en hij daarom verzocht thans ook aan hem te denken. Het antwoord luidde als volgt: „Mijnheer! Hij die u gezegd heeft, dat ik mijne schulden betaalde, heeft mij belasterd. Ik verzoek u mij zijn naam te noemen, opdat ik hem gerechtelijk zal kunnen vervolgen.”
Où la calomnie va-t elle se nicher?

Raad van Justitie te Soerabaia.

ZAAK KOLMUS.

(Zitting van Donderdag 24 Febr. 1881)

(VERVOLG.)

Beklaagde vertelt wat hij van de zaak afweet. Op 8 April schreef hij saldo en quitantie voor de Spaarbank. Door drukte na herhaald aandringen, eerst op 4 Febr. naar den heer V. Haeften gezonden. Volgde het antwoord van den heer v. Haeften dat saldo niet 30.000, maar 60.000 was. Beklaagde naar getuige toe; vindt daar den heer v. Delden, getuige zegt dat de chèque valsch is, beklagde vliegt weer naar den heer Hoboken, ontvangt van dezen last, des noods met geweld de quitantie-saldo terug te halen.

Beklaagde weet niet of de naam John Smit reeds in dorso stond toen de chèque werd aangeboden. Hij keek niet op de ougzijde van chèques aan toonder.

De Voorzitter doet nauwkeurig onderzoek naar de wijze van handelen van beklagde, wanneer een chèque van de Bank werd aangeboden. Uit de antwoorden van beklagde blijkt, dat hij daarbij niet zoo bijzonder nauwkeurig te werk ging. Als de heer Hoboken niet aanwezig was, had beklagde het recht, uitbetalingen te doen.

Bekl. herinnert zich Loegenaamd niet, wie de persoon was die de chèque aanbod. Hij herinnert zich ook niet dat het—naar verklaring des kassiers—een klen sinjotje was. Kan ook niet met zekerheid zeggen of de persoon bij hem in de kamer is gekomen, ook niet waar hij het akkoord er op heeft geschreven, herkent echter zijn paraaf daartoe. Bekl. is naar de kas gegaan heeft f 25.000 er uit gehaald en dat aan den kassier gaan brengen, doch weet weer niet of de aanbieder der chèque daar toen was.

Bekl. kan niet verklaren, waarom hij „accord” op de chèque heeft gezet, niettegenstaande hij den aanbieder een bon gaf op den kassier. Alles ging „in rep en roer”.

Is het Bekl. niet opgevallen dat de handteekening van den heer van Haeften valsch was? Neen; en de heer Hoboken heeft het ook niet gezien, de kommissarissen ook niet.

Had getuige wel eens assignaties van de Spaarbank op een bepaald persoon gezien? gebeurd: waarom zou dat niet te eenigertijd kunnen Antw zijn?

De Spaarbank had reeds lang, ook voor 1879 depositum bij de Bank, zelfs reeds tien jaren geleden.

Enige inlichtingen worden door beklagde gegeven op vragen van den voorzitter omtrent de nummering der betaalde chèques, waarin voorzitter eenige slordigheid meent te vinden.

Hebben partikulieren en andere kooplui ook wel chèque-boekjes der bank? O. ja.

Wie bood altijd de chèques aan, door de Spaarbank aan haar eigen order getrokken?

De heer Kouweberg.

De zitting wordt geschorst tot den volgenden donderdag ten precies te 9 uur.

(Zitting van Vrijdag 25 Febr.)

De kundige Meijl wordt nogmaals opgeroepen.

V. ziet u ook overeenstemming in de kleur der inkt tusschen de chèque en het bon-boekje?

Desk. De kleur der inkt hangt veel af van het schrijven met veeren of stalen pen, en dus kan het wel dezelfde inkt zijn.

V. Is het stuk van vergelijking dan met een stalen pen overschreven.

Desk. Ik meen ja.

V. En dit andere?

Desk. Dit met een veeren pen.

Deskundige Dampel.

Worden dezelfde vragen gedaan.

Deskundige antwoordt ongeveer in denzelfden in als de heer Meijl. Hij gelooft dat het hem getoonde geschreven is met een soort van letter-inkt. Over de quaestie stalen-of veeren pen geeft bij nog eenige inlichtingen.

V. Blijft u bij uwe verklaring van gisteren dat het schrift van R. John Smit, zooals het op de chèque voorkomt, zoo maar door den eerste den beste zou kunnen geschreven worden terwijl de andere deskundigen vrij bevestigend verklaren dat de overeenkomst met het zeer eigenaardige schrift van Kolmus zoo sterk is, dat hij het bijna moet geschreven hebben?

Desk. De andere deskundigen erkennen ook de mogelijkheid dat het door een ander gedaan is.

V. Neen hunne uitspraak in anderen zin is vrij beslist.

Het diktaat van Mr. Pébé.

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Col. Brouwer
nov. 1899

DE RESIDENT.

[Vervolg.]

15.

Het is mij aangenaam, Mijne Heeren, U, na de welverdiende winterrust, opgekosd en met vernieuwden ijver op mijn kollege terug te zien. Alles heeft zijn tijd. Het schaatsenrijden en arren, waaraan de liefhebbers dezen winter over geheel Java hun hart hebben kunnen ophalen, wordt u thans door de ingevallen dooi van zelf onmogelijk gemaakt; scheekt dus op nieuw uwe aandacht aan onze bewegingen op dat niet minder gladdere ijs, dat men „Indisch Staatsrecht” noemt.

Wij zijn vóór de vakantie blijven steken midden in den Resident. (*) Ik noemde in mijne vorige les omtrent dezen gewichtigen hooflamtenaar reeds eenige bijzonderheden op, die ik rangschikte onder de hem ten deel vallende lusten, als daar zijn: het schoone kostuum, het flinke traktement, de ruime woning, de gouden pajong, de omstuwing door talrijke oppas, de welwillendheid van den opium-Chamees, de eerbewijzen bij feesten, het privilege eener onbruikbare loge in de komedie etc. etc. Voor ik tot de vermelding zijner lasten of werkzaamheden overga, moet ik de opsomming zijner voorrechten nog met enkele vermeerderen.

Alle bewoners der hoofdplaats betuigen den Resident achting en ganegenheid — het enkele geval uitgezonderd dat hij hen te hoog heeft aangeslagen in de belasting.

De Resident heeft het voorrecht, de hoogste gasten bij zich te logeeren te krijgen. Dit is vooral dan van groote waarde, wanneer het doel hunner komst bestaat in het onderzoek naar zekere tekortkomingen van Z.H.EdGestr. zelve. Want, M. H., iemand, wien men 's nachts een paar kapitalen met homberen laat winnen, is den volgenden morgen niet helder genoeg om administratieve fouten op te sporen, bedreven door den wellevenden verliezer.

Residenten worden in hun huis bediend door geen mindere jongelieden dan zoons van evenjarige personen. Verbeeldt u een ambtenaar in Europa, het kleinzootje van den keizer Duitschland's toeroepende: „Fritz kassi apl”, of wel het kleindochtertje van Koning Victoria bevelende: „Mary, kisas tampat tidoer!” Wat zou de groote hoop tegen zoo iemand opzien! En toch, niet anders beschouwt de Javaan een Resident.

En Resident heeft het voorrecht, per se „braaf en eerlijk” te zijn, wijl hij het vóór de aanvaarding zijner betrekking gezworen heeft.

Eindelijk smaakt het IIoofd van een Indisch Gewest een voorproeffe van de goddelijke gave, die gij, mijne heeren, al woont gij, jaar in jaar jaar uit, al uwe kolleges bij, nimmer zult deelachtig worden: de gave der alwetendheid. Op een halmpje na, is het hem bekend, hoeveel padi iedere bouw lands in zijn gewest zal opleveren. En indien met het morgenshot een dessa-man door de koorts wordt aangetast, is de toean Resident er van op de hoogte, nog vóórdat Z. E. G. zijn dagelijkschen pierenverschrikker door Z. E. Gestreng keelgat heeft gegoten.

Omiddellijk aan dit voorrecht der alwetendheid, sluit zich de eerste der Residentiale plichten aan, die ik u thans wil uiteenzetten.

Buitengewone zorg moet, volgens art. 32 zijner instructie, door het gewestelijk hoofd worden gedragen voor de voedingsmiddelen in zijne residentie. Vandaar die nauwkeurige wetenschap omtrent de padi-halmen. Door de controleurs van dag tot dag geteld, wordt hun getal door de assistent-residenten naar de hoofdplaats gemeld, waar de Resident, op de wijze der hollandsche turischippers, er geregeld aantekening van houdt op de balken en muren zijner woning.

Aan deze nauwkeurigheid is het te danken, dat in het minste gebrek aan voedingsmiddelen door een Resident terstond kan worden voorzien, en iets dat naar hongersnood gelijkt in N. Indie ondenkbaar is.

Ik kan u, indien gij daarover iets naders wilt lezen, een werkje aanbevelen, een jaar of wat geleden geschreven door de heeren van Kesteren en v. der Poel, meer in 't bijzonder met het oog op den bloeienden toestand der Samarangsche afdeling Demak.

Van denzelfden aard is de zorg voor den gezondheids-toestand der bevolking. Krijgt een inlander de koorts, dan wordt er, zonder een oogenblik te dralen, gegrepen naar het almachtig middel ter voorziening in eene Indische behoefte: *pen en inkt*. De controleur schrijft aan den ass. res. dat een Javaan de koorts heeft; de assistent doet mededeeling aan den Resident; de Resident expedieert naar den Dir. v. Binn. Bestuur het voorstel, den man een doosje chinine-pillen te verstrekken; de Directeur brengt de zaak over op zijn kollega van O. E. N.; deze vraagt advies bij den Chef van den Geneeskundigen Dienst; de Chef v. d. G. D. brengt het voorstel bij de Alg. Sekretarie; de Alg. Sekretarie onderwerpt de zaak aan den Gouv. Generaal; wijl het blijkt, dat op de begrooting voor het loopende jaar op dezen lastigen inlander niet gerekend is, verleent de G. G. een krediet boven de begrooting; met begeleidende stukken wordt deze beslissing door de Alg. Sekretarie teruggezonden aan den Chef v. den Gen. Dienst; deze brengt haar over aan den Dir. van O. E. N., welke op zijn beurt alle stukken terug zendt naar zijn kollega van Binn. Bestuur. De Directeur v. B. B. machtigt nu den Resident, een doosje chinine pillen te doen verstrekken aan den Javaan Pa 'mbangsas; de Resident schrijft in dien zin den Gouv. Apotheker aan; de apotheker zendt een doosje pillen aan den Ass. Resident der betrokken afdeling; de Ass. Res. doet het toekomen aan den controleur over de betrokken dessa; deze reikt, op zijn tournee, het doosje aan ter bestemder woning, en verneemt daar dat Pa 'mbangsas drie maanden geleden gestorven is, maar dat zijne vrouw het doosje gaarne wil aannemen ten behoeve van haar tweeden man, Pa 'monjet, die reeds in ijlede koorts te bed ligt. Pa 'mbangsas is dus door de uitstekende zorgen van het Gouvernement op zachte wijze uit zijn lijden geholpen, en het doosje chinine-pillen wordt nuttig besteed aan een armen drommel, die er niet eens op gerekend had.

Aan deze afdoende wijze van voorziening hebben wij het te danken, dat koortsen onder de inlandche bevolking nagenoeg niet voorkomen. Mijn geachte kollega's voor gezondheidsleer, de Leeuw en Metwan, zijn bezig, daarover een wetenschappelijk werk te schrijven, dat, bewerkt door mannen van zooveel ondervinding, zonder twijfel zeer belangrijk zal worden.

Mocht, niettegenstaande de strengste voorzorgen, een koorts aanval zich uitbreiden tot eene epidemie, dan wordt *zonder één dag te verzuimen*, door den Directeur van O. E. N., in overleg met den chef van den gen. Dienst, een geheel leger doktoren, pillendraaiers, ziekenoppassers, met de noodige ammunitie en proviand naar Bantem . . . . . ik wil zeggen naar de bedreigde streek gezonden, welke armée in minder dan geen tijd den vijand op de vlucht jaagt en de bevolking van zijne gewelddadigen verlost.

Een andere maatregel voor de gezondheid van zijn gewest is, dat de Resident de pokken-

inenting moet bevorderen, tenzij een zendeling er zich tegen mocht verzetten. In het laatste geval doet Z.H.EdGestr. verstandig, den bruinen man maar van Jenner's weldaden te spenen, wijs anders Keuchenius het hem in de Tweede Kamer zal inpeperen.

De Resident is Opperlandbouwer. Hij alleen weet, waar, wanneer en wat in den grond moet geplant worden. De Javaan zelf, hoewel eigenaar of wettig bezitter van den grond, heeft daaromtrent niets in te brengen. Wanneer hij met de padi moet beginnen, of hij tweede gewassen mag telen, en welke en hoeveel malen, dat alles wordt door toean Residen voor hem beslist. Immers, hoewel de Javaan van week tot eeuw niet anders heeft gedaan dan padi planten, is hij van de finesses van het vak nog lang niet op de hoogte. De Resident daarentegen heeft de zaak te Delft wetenschappelijk bestudeerd, er examen in gedaan en steeds de degelijkste wetenschappelijke werken tot zijne beschikking om het een en ander er over na te slaan. Vooral de residenten van de Bagelen zijn bekend voor hunne grondige kennis der tweede-gewassen. Ten overvloede is tegen mogelijke vergissingen nog gezorgd door een traktaat met Zeus I (olympisch staatsblad 8181 no. 0) waarbij is bepaald dat de Residenten van te voren zullen gewaarschuwd worden voor wind, regen, onweer, hagel, sneeuw en vorst, tegen een jaarlijksch offer van een dozijn schoone Niasche vrouwen aan den ouden liefhebber op den godesberg. Wordt deze verplichting van onze zijde niet getrouw nagekomen, dan schudt de teleurgestelde zondaar onzen archipel door elkander — en dat is het, wat wij eene aardbeving noemen.

De Resident is opperbouwmeester, wijl zijne technische kennis veel hooger gaat dan die van alle ingenieurs te samen.

De Resident zorgt voor de opsporing, vervolging en het onderzoek van misdrijven van inlanders. ligt er een steen op spoorweg-rails — Hij weet terstond wie de schuldige is; wordt er een postkar aangevallen — de dader is nog denzelfden dag in handen der justitie.

De Resident spreekt recht, volgens private rechtsbeginselen.

De Resident zorgt voor de politie. Hij mag daartoe den Javaan gebruiken op welke wijze hij verkiest. Hij voegt hem b. v. toe: „goede vriend, van naar bed gaan komt heden nacht voor u niet in, gij gaat in een hondenbok op den weg naar de voorbijgangerszitten kijken, houdt de buurtschap wakker door tegen iederen wandelaar te brullen en twee houten machines tegen elkander te slaan, en indien gij zelf in slaap mocht vallen, stop ik u morgen in de doos.

De Resident is, bij brand of andere rampen, altijd het eerst aanwezig op „de plaats des onheils.”

De Resident schrijft al wat er in zijn gewest voorvalt dagelijks en later nog eens maandelijks naar Batavia, en zendt op den koop toe in de maand Maart nog een omstandig verslag aan den Gouv.-Generaal.

Als Militaire Specialiteit doet de Resident zijne raadgevingen toekomen aan de militaire autoriteiten.

De Schutterij staat den Resident steeds ter bijzondere beschikking.

De Resident is buiten-vader van alle weeshuizen en gestichten van liefdadigheid, daaronder begrepen de gevangnissen.

De Resident is opper-kastelein, en als zoodanig, volgens art. 24 zijner instructie, verplicht zorg te dragen voor de reizigers in zijn gewest.

De Resident moet steeds gereed zijn, klachten van de bevolking aan te hooren, hetgeen voor deze des te meer waarde heeft, wijl het antwoord steeds onveranderlijk luidt: „het kan zijn, goede lieden, dat gij gelijk hebt, maar ga nu terstond weer naar huis, of het zal slecht met u afloopen.”

De Resident is opper-schoolmeester en als zoodanig Voorzitter-Generaal van alle kommissien van onderwijs.

De Resident zorgt voor de zedelijkheid zijner ambtenaren. Slechts op een feest ten residentie huize beveelt hij hun, zich te bedrinken, om de gulheid van den gastheer beter in 't oog te doen springen.

Hij bevordert bij inlandsche hoofden „de zucht tot vermeerdering van beschaving en kennis,” en zorgt dat zij zich waardig gedragen en op zijne recepties netjes gewaschen en gekleed te voorschijn komen. Vooral de onlangs ontslagen Regent van Samarang onderscheidde zich door gehoorzaamheid aan deze vaderlijke wenken.

De Resident doet minstens eens per jaar eene inspektie-reis in zijn gewest, om te probeeren of zijn reiswagen niet door de bruggen heenrakt.

Ziedaar, Mijne Heeren, de veelomvattende taak van het hoofd eens Indischen gewests, nog slechts in hoofdtrekken omschreven. Welke mannen — zoo roept gij voorzeker met mij uit — zijn er noodig, om zulke plichten naar behooren te vervullen! Welk een volk moet het volk van Nederland zijn, om steeds overvloed van zulke mannen te blijven procreëren!

De wettige vrouw van een Resident heet: RESIDA.

(*) Zie Soerabata Courant van 25 Febr. en voorgaande. Om redenen, buiten onzen wil, waren wij tot nu toe verhinderd, deze fantasie-schets voort te zetten.
Red. Soerab. Cour.

wordt gemeld dat het tusschen Basutos en koloniale troepen weder tot vreden gekomen is.

Naar wij vernemen, heeft Z. M. de Koning van België den te Brussel woonachtigen Nederlandschen teekenaar J. H. L. De Haas benoemd tot kommandeur van de Leopoldsorde.

De Tweede Kamer heeft heden het amendement-De Jong op de drankwet verworpen met 48 tegen 24 stemmen, dat van den heer Bergsma met 56 tegen 15, en artikel 2. gewijzigd door den heer v. Geinop, aangenomen met 60 tegen 11 stemmen.

LIGER Onder bevel van den luit. der infantorie F. Soeterik, van verlof naar Indië terugkeerende, zal 4 Juni van Harderwijk een detachement supplement-troepen vertrekken, sterk 40 man, benevens 4 onder-officieren, onder commando van kpt. Trackers, en met de luitenant der artillerie Collard en Gul, met bestemming naar Java aan boord van het stoomschip Conrad, dat d. n. 11en vertrekt.

FINANCIËLE EN OECONOMISCH MEDEDEELINGEN.

Heden werd te Amsterdam, in het lokaal Fensgezindheid, onder voorzitterschap van den heer J. L. Kuinders, de jaarlijkse algemeene vergadering der stoomvaartmaatschappij Java gehouden.

De balans over het afgelopen jaar werd door de vergadering met algemeene stemmen goedgekeurd en het dividend bepaald op 2 pCt.

In antwoord op de vraag van een der aandeelhouders werd door den voorzitter medegedeeld, dat de Maatschappij niets te vorderen heeft van de firma B. H. Schröder & Co.

Aan een ander aandeelhouder werd door den directeur geantwoord, dat de financiële uitkomsten over de verlopen maanden van het jaar 1881 gunstig zijn.

Hierna werd de heer Kuinders als commissaris erkoren. De mede afziedende commissaris, de heer Hermann Schröder, had verzocht niet voor herkiezing in aanmerking te komen. In deze vacature zal later worden voorzien. De voorzitter en mr. T. M. A. Asser brengen heden aan den ijer en de toewijzing waarmede de heer J. Hermann Schröder zijne functiën als commissaris steeds heeft waargenomen, en betrouwen het, dat de ongelukkige omstandigheden, waarin diens firma verkeert, hem hebben genoopt die betrekking neder te leggen.

Het jongste Europees nieuws.

(Uit de Straits Times extra van 20 Juni.)

A. LAATSTE TELEGRAMMEN.

Te ENNIS in Ierland heeft een ooploop plaats gehad en boeren, gewapend met Snidergeweren, die ernstig aanvallen deden op de politie.

De meerderheid der Londonsche pers eische onmiddellijk onderdrukking der land-laguen.

6 Juni. Meerdere versterkingen naar Ierland. Alle officieren, met verlof, teruggeroepen.

7 Juni. Voorstel van Indische leden in 't parlement, om de staatkunde der Regeering in Ierland af te keuren, verworpen met 180 tegen 22.

8 Juni. Ernstig oproer te Skull. Alle wegen en telegraaflijnen vernield. Troepen rukken aan van Cork.

9 Juni. D'opstand te Skull is aan het afnemen.

6 OVERZICHT VAN 26 MEI TOT 2 JUNI.

De begravingen van Z. E. William Patrik Adam had plaats te Oacamund. Als eerbewijs waren alle openbare gebouwen den geheelen dag gesloten. Vijf dagen lang algemeene rouwdracht.

De jury verklaarde den uitgever van het Londonsche blad de Freiheit (hij had, meeren wij, den noord op den oeraar goedgekeurd) schuldig, doch beval den gevangene ten sterkste aan in de gratie. De uitspraak werd verdaand.

Een plezier-boat op het meer Ontario (Kanada) sloeg om; 200 personen verdronken (Volgens latere berichten zijn 240 lijk gevonden).

Nieuw Italiaansch ministerie onder leiding van Depretis.

Onderhandelingen over een nieuw handelstraktaat tusschen Engeland en Frankrijk begonnen.

waarschuwden dat een djangollan, met gewapende Madurezen, de tambangan wilde aanklampen. Die heeren schreeuwden de manschap der tambangan brutaalweg toe dat zij moesten helpen om de djangollan nader aan boord te trekken. De heer v. d. L. sprong op, en riep met harde stem: Wat wil jellu? Door deze plots linge verschijning van een Europeaan zijn de aanvellers bevreesd geworden, en afgedruisd. Ongeveer een uur echter hebben zij zich nog in de nabijheid der tambangan opgehouden, kennelijk bevestigende of zij tot den aanval zouden overgaan, en zij daarna voor goed vertrokken.

De heer v. d. L. had geen ander wapen bij zich dan een spaak uit de boot. Indien hij dus aangevallen ware, zou hij er waarschijnlijk slecht afgekomen zijn. Bij een toestand als de tegenwoordige raden wij dan ook allen, die veel op zee hebben te kruisen, van den assistent-resident een doorloope de permissie te vragen om revolver of geweer te mogen voeren met bevel tot vrije doorlating dier wapens aan den Boem.

De regeering meent het ongetwijfeld goed met de bevordering der veiligheid in onze wateren. Wij kunnen Haar echter niet genoeg op het hart drukken, dat van de tegenwoordige kruisbooten geen heil hoegensam te wachten is. Zij kunnen de vogel viugge djangollan's der Madurezen met geen mogelijkheid in ontzag houden, en ook niet dicht genoeg onder den wal of bij ondiepten naderen om zo te achtervolgen.

Men bestrijde den vijand met zijne eigene wapenen, d. w. z. men bemanne eenige djangollans ieder met een paar inlandsers, een paar mariners, en een speciaal daartoe aangesteld ambtenaar, om de roovers overal te vervolgen waar zij zich vertoonen. Het resultaat zal zonder twijfel bevredigender zijn dan de tegenwoordige toestand.

En niet onaardige kwestie betrekkelijk den patent-aanslag voor assurance-maatschappijen is hier hangende. Zij zal den 1zer audienk worden uit een aan Z. K. den Gov. Gen. gezonden rekest, waarvan wij hier den hoofdinhoud kunnen mededeelen.

De Maatschappij maakt daarin eerst kenbaar, dat het eijfer van inkomen, door arbeid verkregen, waarvoor zij over 1881 is aangeslagen, ongeveer het dubbel bedraagt van hetgeen het werkelijk is. Naar aankleding daarvan deelt zij verder mede, dat de Commissie van aanslag alhier ook als winst heeft beschouwd de gekweekte renten van het door aandeelhouders gefourneerde kapitaal en van het reservefonds; dat die beschouwing aan requestanten evenwel onjuist voorkomt aangezien de kapitaal geen werkkapitaal zijn, benoodigd tot het dryven kunner zaak.

Eene assurance Mij. toch kan hare werkzaamheden even goed aanvagen of voortzet en zou rg. fourneerd kapitaal of wel met een fournesement van 1 procent of 1 per mille van het nominaal kapitaal, in plaats van 10 procent zooas nu eenmaal bij de wet is vastgesteld. Ieder aandeelhouder toch blijft aansprakelijk voor het geheele bedrag, waarvoor hij heeft deelgenomen, en niemand kan als medevenoot toetreden wanneer het bestuur der Maatsch. niet overtuigd is, dat die aspirant medevenoot in staat is by eventuele inroeping van het geheele ingeschreven kapitaal bij eene eerste oproeping daaraan te voldoen.

Dat het Bestuur dat gefourneerde kapitaal en het reservefonds als een goed huwvader beheert en rentegovend maakt door het op Hypotheken uitzeteten, is geen daad van handel of industrie en heeft niets gemeen met den werkring der Maatsch. Een kapitalist, die van zijne renten leeft, behoeft evenmin belasting te betalen over de verkregen inkomsten van zijne op Hypotheken of anderszins geplaatste gelden, en requestanten vermeenen dat er geen onderscheid hoegensam kan aangevoerd worden tusschen hare handelingen en die eens renteniers.

Indien de Wet zulke toeliet, en de aandeelhouders besloten het gefourneerde kapitaal te restitueren en het reservefonds onder aandeelhouders te verdeelen en op de aandelen bij te schrijven, welke laatste

Th. v. d. Bent)
J. G. Moud, thes.
Ferd. v. Boeckholtz, secr.

Het Reglement, door deze commissie vastgesteld, bepaalt het volgende:

Zij, die wenschen deel te nemen en te Soerabaja woonachtig zijn, zullen zich minstens één week vóór het bal bij de commissie moeten aanmelden.

Zij, wier woonplaats 8 of meer palen van de stad verwijderd is, kunnen op den avond van het bal tegen entree van f 10 toegang verkrijgen; zoo zij bij de commissie onbekend zijn door tusschenkomst van een der intekenaren of geinviteerden.

Intekenaren hebben het recht hunne ouders of voogden en een onbepaald aantal dames te inviteeren, mits daarvan tijdig opgave wordt gedaan aan de commissie.

De commissie behoudt zich het recht van ballotage voor.

Bij het binnenkomen is ieder verplicht, zich voor de commissie te onmaskeren in een daartoe bestemd lokaal.

Een ieder is verplicht, gekostumeerd en gemaskerd te komen. Hierop maken uitzondering ouders of voogden van heeren en dames, intekenaren en geinviteerden, mits jonge dames van laatsbedoeiden gekostumeerd en gemaskerd komen.

Niemand wordt zonder entreekaart toegelaten.

Kinderen beneden de 13 jaren hebben geen toegang.

HET TOENELIGZELSHAP CONSTANTIA gaf Zaterdag avond eene voorstelling, die, wellicht door de partij bij den Regent, zeer slecht bezocht was.

Wij ontvingen over de voorstelling eene scherp afkeurende kritiek, die wij niet plaatsen wijl — wijden wij al eens puntiek van afbreken in 't algemeen volgen — het slopen althans van dergelijke parakouliere lichamen niet tot onze roeping zou behooren.

Met de boot van Samarang is alhier gearriveerd de Hoofd Inspecteur van de suiker en iijst kultuur, Dr. Solloway Gejke.

OP DE FRANSCHE MAIL, die 12 Juni uit Marseille vertrok, was o. a. naar Batavia ingescheept de heer Hobout (aldus staat de naam in de London and China Express. Moet wellicht Beekhout worden gezeten?)

Een ongeëvenaarde karabulage had heden middag te drie uur plaats tusschen de americane van den heer Kr. en het schildwachthuisje voor de hoofdwaent. Het paard ging er ter loogte van de Indische Handelsbank van door; de koetsier (die den heer K. in de stad moest gaan halen) deed zijn uiterste best maar kon niet beletten dat het rijtuig na eerst in lichte aanraking te zijn gekomen met de doorgang van luit S met zulk een geweld tegen het schildwachthuisje opterde dat dit (de schildwaent stond er gelukkig niet in) geheel omver werd gesmetten en kra end tegen den grond viel. Het paard verbrak nu zijne boeien en ging er van doo; de americane bekwam natuurlijk eeng letsel, doch naar omstandigheden niet zeer veel; ook de koetsier, wien het rijtuig nog over het hobaam is gegaan, kwam er met eenige onduidelijke schampen af.

De heden ontvangen engoische bladen behelzen uit Nederland geene andere nieuwtje; dan hetgeen de hollandsche bladen en onze partikuliere korrespondenten reeds meidden.

Sachts vinden wij in de London and China Express dat de heer van Houten van pan was, het Gouvernment te interpelleeren over zijne plannen betrekkelijk herziening der kieswet, en dat bij twee vischerij wetten straf is bedreigd tegen kontract breuk van vischers. Het hunne leeders (voor de eerlijke jaanen tegenover de gemeene Europeesche ondernemers is geen straf noodig) en tegen het ongeoorloofd uitputten van den visch in de rivieren.

Verreken de wijze, waarop de London and China Express naar aanleiding der Nederlandsche kamer-erkezingen, de namen onder de artikelen en geo. te oekers pleegt te vermelden. Zoo vinden wij thans een: Gonchem voor Gorinchem, Soret voor Soret, en J. H. J. Caron van Heemstra, voor Baron van eemstra.

Nieuws uit Indische bladen.

DE ZETTER liet ons in onze Indische Krok van Zaterdag jl. eene dwaasheid zeggen. Er stond: „dat ieder importeur zaken *ant* zal afsluiten”.

Men leze: „dat ieder importeur zaken *an* en zal afsluiten.

De vergissing is waarschijnlijk ontstaan oordad de woorden in decopie aldus waren beschreven: kan & zal, met het koppeltje en vast aan het woord *kan*, waardoor de zetter het voor een t heeft aangezien, terwijl de fout aan de aandacht van den corrector is ontsnapt.

DE MAIL van 17 Mei kwam heden allier aan. Het langrijkste nieuws daaruit vindt men in dit nummer.

TUBHOENT. In het Soerabaisch Handelsblad van terdag jl. wordt er over geklaagd, dat ouders en voogden niet in kennis worden gesteld met den dag waarop in de Gouvernementscholen de prijs uitdaling

van de... als ontvangen gegevens, aan het Oppelbestuur een voorstel doen tot indiens'eeling van straatpolitie personeel op de drie hoofdplaatsen van Java.

HEREENIGD. De Javabode medt, dat het bericht dat de betrekking van zoutverkoopkassameester in tweeën zal worden gesplitst, in dier voege, dat voor den doorvoer en den verkoop ieder een afzonderlijk ambtenaar zal worden aangesteld, onjuist is.

HET NAVOLGENDE INGEZONDENE stuk komt voor in het Bat. Hand.

„Mijnheer Letactoul!
„Ik Chinese man welk hald vol mijn lijst en vleesen, ik hool van mijn landsman in Atjeh veel te veldienen, ik ga naal Atjeh om beetje geld te veldienen omdat mijn landsman zeg geen oog meel in Atjeh, kompagnie ale soldaten zal wegzonden en politie kom in de plaats om ons alle maal te bewaken, Heija! Die Atjehnees kom's nachts maak lawaal schiet veel gewel, veel kogels vlieg door Chinese huizen, mijn kamelaad een ma dood, twee die man krijgen wond, ik zeel bang, ik schreeuw hald, ik zeg Tjunkte! Hotohoom Atjehnees niet bang vol soldaten ik loop weg, ik kom hel, ik vlieg Atjehneel Letactoul, wanneer zal kompagnie politie zenden naal Atjeh, dan Atjehnees bang, zal niet meel schieten op Chineseen, en ale Chinese man zal gaan naar Atjeh en zal beguaga senuag en kompagnie krijgt veel waat met paat en invool legten, en ale velopes man krijg ales goedkoop, en dan zal spoedig ook naal Atjeh gaan.

„Mijnheer Letactoul
„Ik aime Chinese man
„LIM LIAM SENG. (*)

DOOR DEN GOUVERNEUR van Atjeh en Onderhoorigheden is, volgens het Bat. Hand., aan de regeering voorgeseld om te Atjeh nog zes olifanten in dienst te stellen, ten dienste van den transportdienst.

FLUETEL VOOR DEN KOFFIEPRIJS. Van haren Amsterdamsehe korrespondent ontvang de Locomotief het navolgend schryven, gedateerd 12 Mei, waarvan het merkwaardige den lezer niet zal ontgaan:

„Loon ik u gisteren den sloop der koffiezeiling van de Handelsmaatschappij wilde sennen, bemerkte ik tot mij spijt, dat in dit luge cijfer, dat ik u te sennen had, namelijk 3 1/4 p. %, nu, in de telegraaf, sleutel niet was voorzien, en soude ik u daarom als volgt: „Veiling 3 1/4” en verzok ik u bevel mij een nieuwe serie woorden te wilen doen toekomen voor cijfers van af 50 tot lager byv. 20, daar het sinnen soude heet, alsof wij nog isger gaan met het sinnen.”

Geukkig hebben — zegt het blad — de laatste berichten de sombere voorspelling niet bewaarheid.

Onze oude sleutel, voor jaren opgemaakt, liep van 35 tot 75. Dat de prijs tot beneden 35 zou dalen, werd toen niet mogeijk gacht.

Vertrokken Passagiers van Soerabaja.

Naar Batavia via Samarang en kustpl., per koning Willem III, kapt. Swart: de heeren Boosen; Bole, Molee, Bennett, Holdert, Woudstra, van Oeuvorden, Florcautz, Eksar, Smit, van der Kaa, mevr. van Goor, mejr. Koster, benevens costerlingen, Z. M. troepen en bannelingen.

(*) Iuzender van het bovenstaande stukje is in China geboren en heeft, even as vele Chineseen van daar afkomstig, het gebrek de letter t niet te kunnen uitspreken (med.)

Bij dit blad behoort een Bijvoegsel behelzende: Overzicht van de Leading-artikelen uit de Indische Bladen en Advertentiën.

TELEGRAMMEN.

BATAVIA, 19 Juni.

Het nieuwe Pensioen reglement voor burgerlijke Ambtenaren bepaalt o. a. het volgende.

Aanspraak op pensioen bij 20 jaren diensttijd en tevens den ouderdom van 45 jaren vervuld. Wegens ongeschiktheid kan men bij 5 en 10 jaren diensttijd ook pensioen bekomen. De diensttijd vóór 18 jarige leeftijd en verlof buiten Indie komen niet in aanmerking. De tijd dat men op wachtgeld staat telt mede tot het maximum van een jaar. Het jaarlijks bedrag is driemaal de hoogste maandelijke bezoldiging, gedurende 24 maanden genoten. De Contributie bedraagt 2 percent. Voor ieder jaar meerder dienst dan 20 jaren wordt het pensioen met 1/20 vermeerderd.

[Deze bepdingen vallen zeer mede bij de geruchten die hadden geloopten. De vereischte leeftijd van 45 jaren blijft echter een nadeel voor hen die vroeg in dienst zijn gekomen, Red. S. C.]

Het diktaat van Mr. Pébé.

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

EEN ASSISTENT-RESIDENT.

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

ed. Broekhoff 1104

17.

(VERVOLG.)

Uw gastheer springt vlug uit den wagen, en plaatst zich midden voor den onogelijken houten post-opstal, met de handen op den rug en het hoofd zoo beslist achterover gebogen, alsof hij aanstalten maakte om, gelijk de gomelastieke man, een glas bier uit te drinken, dat achter zijn rug op den grond is geplaatst. Daarna stelt hij zich in dezelfde positie aan een der hoeken van het gebouw; idem voor den anderen hoek. Vervolgens met een vaartje achter de houten stallingen omgelopen, blijft hij lang genoeg weg, om te vermoeden dat de inspektie wordt dienstbaar gemaakt aan een ander niet minder nuttig doel. Geene verlichting evenwel, maar hitte des toorns, duidt het bloedroode gezicht aan, dat weder snel naar voren komt schieten, en, met een vervaarlijke stem, een armen duivel aanroept, die op zijne hurken zit te beven als een schurftige hond:

„Waarom, voor den dit en dat, is die plank, die al los was toen ik voor drie weken hier voorbij kwam, niet vastgespijkerd?“ — Zoo klinkt het bulderend in de landstaal.

De schurftige geeft een onverstaanbaar antwoord, waaruit schijnt te moeten blijken dat spijkers en hamer tot het vereischte doel ontbraken.

„En dat dak, waarom zijn daar geen tien nieuwe pannen opgelegd, zooals ik had bevolen?“
Antwoord als voren.

Een verpletterende blik, vergezeld van een stroom bedreigingen, wordt nog gedurende een paar sekonden op den hond neergeschoten, waarop ZEDGestr. in het rijtuig springt, alsof er niets gebeurt is zija manilla aan uw stompe aansteekt, en de met versche paarden gespannen equipage, na eene herhaling in lichter en graad van het geroepoep en bilgedrang, onder snijdend zweep-geknal en oorverdovend hurr! hurr! hurr! verder snort.

Een paar palen voorbij den volgenden post ziet gij vóór u uit een groote drukte op den weg. Wedhono, petinggi's en gevolg wachten u hier met gezadeld miniatuur-paarden, om den verderen tocht te doen langs de kleine binnenwegen, die naar de geheime-nissen der kampongs toegang geven. Alles wat mensch is hurkt, of buigt, als knipmessen, en alles wat paard is draait rond naar verkeerde zijden, of kijkt peinzend naar den grond, alsof de harde kop het vraagstuk wilde oplossen, waarom de verschijning van twee luid pratende witte mannen zulk eene opschudding behoorte brengen onder Paarden, Javanen, en andere bruine broeders.

Nauwlijks zit gij in den zadel, of er duiken nog ontelbare mannetjes en paardjes uit den grond op. Althans onafzienbaar is plotseling de rij van ruitertjes, met wippende pet-kleppen, ontzagwekkende kris-scheden en kittig met den grooten teen in de stijgbeugels vastgehouden beentjes, die in korten galop achter u aanhobbelen als mekanieke poppetjes uit een speelgoeddoos.

Gij spreekt, al dravende, weinig met uwengeleider, die een paard lengte op u voorblijft. Zoo hij u al iets toeroept, dan is het eenige woord, dat gij uit de geluidenmengeling losmaakt: *padi*, het eeuwige *padi*!

In de buurt van een dessa klinkt u van verre de gamelang tegen. Al sterker en sterker worden de tonen, en werkelijk verrassend is het effect van het soort zegelied, met versneld tempo, dat u plotseling met zijne krachtige harmonie de ooren streelt wanneer gij de rustieke poort der dessa zijt binnen gereden, en in vrolijken optocht door de kleine erfjes naar het huis des dorps-hoofds henen draaft.

Nog vóór gij den tijd hebt, uw been uit den stijgbeugel los te maken, is het geheele gevolg van het paard gesprongen, en dra weder nedergehurkt voor de woning van den burgemeester.

De burgervader zelf hurkt, met eenige andere autoriteiten, op de voorste rij. De paarden staan thans rustig te grazen onder het toezicht van eenige jongens; de berijders zitten in ootmoed neder voor den machtige der aarde.

Gij zet u, evenals uw gastheer, in een schommelstoel, en neemt een kopje van de u aangeboden thé, een pisang of eenige andere verfrissing. Opeens spreekt uw leidsman de verzamelde hurkende hoofden met luider stemme in het Javaansch toe. Het geschiedt zoo onverwacht, dat gij er verschrikt van opspringt. Houd u bedaard — de assistent-Resident, die het voorrecht heeft vloeiend Javaansch te spreken, wil u slechts verrassen met een staaltje van zijn talent. En het heeft u niet te spijten. Werkelijk alleraardigst is het te zien, hoe, bij het kleinste rustpunt in de toespraak, de geheele kring van hurkende mannen, met handen en hoofd den sembajan makende, in krachtig koor uitbuldert: ENGEE! — het zij volgens Uw wil, o Heer!

De terugtocht gelijkt geheel op de he nreis, behalve dat gij de vrolijke gamelan thans hoort wegsterven, en tot uwe voldoening het hobbelen miniatuur paard de plaats weder ruimt voor het gemakkelijke rijtuig. *Padi* speelt nogmaals de eerste viool op den terugweg, nu en dan afgewisseld door een nieuw aangelegden weg, — „ik zeg tegen den Resident, meneer, hij moet er komen, hij zal er komen; en hij is er gekomen; en, wat het mooiste is, hij kost den lande geen enkele cent“ enz., — tot dat eindelijk het lange voertuig onder oorverdovend gehurr! hurr! zweepgeknal en geratel, in een wolk van stof het assistents- erf opzwaait, waar alles plotseling sidderend stilstaat, alsof het terstond uit elkaar zou vallen indien gij niet met een hellen sprong een heenkomen zocht in de koele voor-galerij.

„Is er ook iets gekomen?“ vraagt uw gastheer, steunende en puffende, aan een oppas, terwijl hij zijn kantoor betreedt.

Het blijkt dat er een „stuk“ is gekomen van den regent, ter teekening.

„Het zou voor den dit en dat ook wel een wonder zijn als er eens geen stuk ter teekening was!“ mompelt de vermoeide man. „Enfin, in Gods naam dan maar.“ En met onverschrokken kordaatheid wordt de pen in de inkt gedoopt en de verlangde handteekening onder het papier gezet.

De Djaksa wordt aangediend.

„Wel verdoemd, wat is het nu weer?“

De Djaksa herinnert ZEDGestr., onder vele excuses, dat hij afgesproken had, heden nog politie-rol te houden.

„Maar God beware me, man, het is twaalf uur, en de rijsttafel . . . . . enfin, hoe-heel zijn er?“

Er blijken „er“ heel wat „te zijn,“ althans met een vloek en een zucht wordt besloten, de helft dan maar gauw af te doen en de rest tot morgen uit te stellen.

In een oogenblik ziet men nu in de buitengalerij vóór het kantoor eenige smerige kerels, wijven en kinderen binnenleiden, die, met de getuigen op eenigen afstand, alweder neêr hurken.

Met den franschen slag wordt dit geboefte, voor het meerendeel kleine dieven, tot een zeker aantal dagen krakal veroordeeld. De getuigen worden, na even iets gebrabbeld te hebben, snel weggegoocheld.

„Wat denk je er van djaksa?“

De Djaksa houdt den man voor schuldig.

„Zóóveel dagen dan.“

„En nu, djaksa, de rest morgen. Ik zie dat mijnheer's maag (hier wordt uw per soon als onschuldige bliksem-afleider gebruikt) jeukt, en ik mag hem, voor den enkelen keer dat hij mij met een bezoek vereert, niet laten wachten.“

De politie-rol is afgelopen.

Te midden van de genietingen der rijsttafel komt een klerkje melden, dat er twee Chineezers zijn, die verzoeken dat hun pas gevisceerd worde. De menschen zouden gaarne nog denzelfden avond in de naburige stad aankomen, en verzoeken dus een weinigje spoed.

„Spoed? Wel vervloekt, die verduivelde staarten! Zij zouden maar willen dat het geheele bestuur ieder oogenblik voor hen gereed stond! Laat de heeren wachten.“

En de heeren wachten, tot het middagslaapje van ZEDGestr. is afgelopen, en hij onder de thé door een oppas weder toevallig aan de zaak herinnerd wordt.

Na de thé wordt er wat gewandeld in de kotta, en een partij biljart gespeeld onder een glas ijswater.

t' Huis gekomen — waarachtig daar is weder — je zoudt zeggen dat ze uit den grond opkwamen! — een oppas met een „stuk“ ter teekening! „Het zou, voor den dit en dat, toch wel wonder zijn als . . . . .“ enfin, het stuk wordt ingezien en onder-teekend.

Aldus de dagtaak afgelopen zijnde, zet men zich aan de avondtafel. Doch het voor-naamste komt nog: de hoogste, ernstigste, heiligste plicht van den assistent-resident kondigt zichzelf aan door de gereed staande hombra-tafel. Weldra komen een paar steeds beschikbare partners opdagen, de manilla's dampen, de jongens schenken verkoelende dranken, en tot middernacht slooft men zich af met dit laatste dagwerk.

Er wordt nog een half uur nagepraat.

„Padi, meneer? Ik zeg je, daar is op geheel Java geen afdeeling . . . . . enfin bonsoir, ik zal je morgen-ochtend bij tijds laten roepen, dan rijdt je niet in de zon.“

**

Zietdaar, mijne heeren, u in kennis gebracht met één assistent-resident in de binnen-landen.

Er zijn er, zooals ik vroeger reeds zeide, velen, die hunne taak anders opvatten, die hun best doen, zonder ophef wezenlijk werkzaam te zijn tot nut, zoowel der bevolking, als van het Gouvernement. Die onpraktische menschen evenwel, die tonen, nog niet eens te begrijpen dat het wachtwoord voor ieder verstandig Indisch ambtenaar behoort te zijn: „zoo weinig mogelijk werken voor zoo hoog mogelijk traktement“ — die kunnen wij verder buiten beschouwing laten.

Ik moet u echter nog waarschuwen, deze ambtenaren in de binnenlanden niet te verwarren met de assistent-residenten voor de politie op de hoofdplaatsen.

Een geheel andere en veel gewichtiger werkkring is aan de laatste heeren — vooral te Batavia — opgedragen, namelijk te zorgen dat geen der burgers onbehoorlijk gekleed in den schouwburg verschijne. Sedert daarvoor afzonderlijke ambtenaren zijn aangesteld, is in den gang van het raderwerk der Indische maatschappij eene aanmerkelijke verbetering te bespeuren.

(Wordt vervolgd).

Dit doel is even onbereikbaar als de totale afschaffing van sterken drank. Bepanking is het enige, dat men van den tijd, van de toenemende beschaving en verlichting des monarchdoms verwachten mag.

Waar de „vereeniging tot wering van den opiumhandel“ nochtans de volle sympathie, den onverdeelde steun van alle vrienden van vooruitgang, van alle philantropen, verdient, is in haar strijd tegen den opiumhandel gelijk die in Britsch-Indië door de regering wordt gedreven en gemonopoliseerd; tegen de sleemmatige, officieele vergiftiging van vele millioenen Chineezers bij verdrag gergeld, welk verdrag ook al weer, door kracht van wapenen, alzoo door overmacht, van de regering te Peking werd afgeperst.

Het tractaat van Chefou, welks strekking uwen lezers voldoende bekend zal wezen, zou voorzeker een ommekeer in de tot dusver door Engeland gevolgde immoreele staatkunde tegenover China te weeg brengen, maar de goedkeuring van dat tractaat, namens Groot-Brittannië door zijn gevolmachtigde in China gesloten, laat hier nog steeds op zich wachten, en 't is de vraag, lettende op den langen tijd, die sedert verstreekt, of ooit iets daarvan komen zal.

In elk geval heeft men nu nog steeds te doen met den toestand, gelijk hij is, en die wordt gekenmerkt door het gouvernements monopolie in Britsch-Indië. Hoe dat monopolie wordt uitgeoefend, is voldoende bekend. Het gouvernement plant niet zelf de bollen, uit wier sap de opium getrokken wordt, maar de planters zijn door contract gebonden, den totalen oogst van hun bollen, tegen contract-prijs, aan de agenten der regering te verkoopen. De opium wordt dan, in de gouvernements agenturen te Latua en Ghazipoer, voor het verbruik bereid, en vervolgens naar Calcutta gezonden, waar hij geregeld in veiling wordt gebracht.

Dit geldt den Bengaalschen opium. Ten aanzien van den opium van Bombay bestaat eene andere regeling.

De heubollen-cultuur heeft in Britsch-Indië, ondanks de aanplantingen, die zich nu ook elders (b. v. in China zelf) uitbreiden, een waarlijk schrikwekkenden omvang verworven. Dit kan men reeds hieruit afleiden, dat de waarde van den uit Britsch-Indische havens geëxporteerden opium in 1879—1880 tot £ 14,323,14 steeg, verre boven die van eene ander handelsartikel, katoen niet uitgezonderd, welke in vroegere jaren steeds bovenaan stond. De gouvernementsinkomsten uit het opiummonopolie, die in 1840 nog maar £ 750,000 bedroegen, stegen in 1850 reeds tot £ 4,500,000, in 1870 £ 7,500,000 en in 1879 tot bijna £ 9½ miljoen, terwijl ze, voor het loopende dienstjaar, op nog een millioen meer, derhalve op een bedrag van £ 10,500,000 worden geraamd. Wanneer men de hoeveelheid gif berekent, welke deze kolossale cijfers vertegenwoordigen, dan raakt men inderdaad bedwemd, als hadde men zelf amfioen geschoven!

(Slot volgt.)

Overzicht van de leading-artikelen uit de Indische Bladen.

Gevolgen van de conversie in Britsch-Indië.

Het vierde gedeelte van het hoofdartikel „Een Britsch Indische spiegel“ vindt men in het Bataviasch Handelsblad van 16 Juni, zijnde, zooals onze lezers weten, eene bespreking van des heeren Connel brochure *Discontent and danger in India*. De heer Haakman wijst er op dat met de invoering der landrente in Britsch-Indië en naarmate h t oorspronkelijk communaal bezit werd omgezet in dat van particulieren eigendom, de behoefte aan eene Europeesche wetgeving zich meer en meer geopenbaard heeft, daar van dat oogenblik af het opnemen van geld aan de orde was en voor de geldschietters het verhaal op de schuldenaars behoefte werd; op die wijze raakten de landbouwers niet alleen hun geld maar ook hun land kwijt. Was men vroeger angstvallig den inlander geld te leenen, thans, bij de conversie van het communaal in individueel bezit, heeft die angstvalligheid plaats gemaakt voor de meeste toeschietelijkheid, daar men verhaal heeft op den grond, en is de door de landrente uitgezogen inlander aan de hardvochtigheid van den woekeraar overgeleverd. Volgens den heer Hope, den vertegenwoordiger van het Bombay-gouvernement en den wetgeverenden raad worden jaarlijks voor de verschillende rechtscolleges in Britsch-Indië 1,400,000 civiele zaken afgedaan, waarvan 1,200,000 of 85 pct. zijn wegens sommen beneden de 100 roepjen (96 gulden.) Volgens hem en anderen (o. a. de Gouverneur van Bombay in 1864 en de ontvanger van Ahmednagar in 1874) zijn de Engelsche rechtbanken den inlanders een gruwel, daar zij den woekerenden kapitalist tegen hen wapenen en in het gelijk stellen. Een der nadeelgevolgen van het voortdurend gevaar van in rechten vervolgd te worden is volgens den rechtsgeleerde uit Oude, dat de inlander zijn heil zoekt in liegen en bedriegen, hoewel dit in menige streek met den volksard strijdt. Volgens schrijver hecht de inlander niet aan het bezitsrecht van den grond, daar het hem aan moeielijkheden en kwellingen blootstelt; zij toch, die in dat recht meer thuis zijn, misleiden de bevolking en zetten haar af op de schromelijkste wijze. „De grieven hierdoor bij de beveling verwekt — zegt schrijver — mogen lang

Gisteren namiddag ten 6 uur kwam alhier van Rang via Batavia Zr. Ms. raderstoomschip 2 kl. Merapi kommandant kapitein Luit. ter zee C. de Klopper.

Het état-major bestaat uit de H. H. Luitenant ter zee 1 kl. F. W. O. Ledsboer (1e officier) Luitenant ter zee 2 kl. H. G. L. A. Fandter de Bauchène Adelborst 1e kl. S. Woldringh op folio van Luit. ter zee 2 kl. officier van Administratie 3 kl. H. J. Verveen.

De Merapi zal alhier buiten dienst worden gesteld.

Nederlandsch-Indië.

ONZE NIEUWTJES.

EEN ONTMOEDIGEND BESLUIT. Door benoeming van den waarnemend zouthoofddepôt-pakhuismeester te Sarokka [Soemenep] tot definitief idem te Beende (Pamakassan) mogt eindelijk het personeel bij den zoutaanmaak te Soemenep en Sarokka de hoop koesteren, na meer dan 10 jaren dienst in denzelfden rang, eene promotie te maken, maar is die hoop den bodem ingeslagen door een regeringsbesluit, waarbij is bepaald dat voor de opengevallen betrekking van den gewezen titularis zal worden benoemd een ambtenaar op wachtgeld.

Ziedaar dan door dat besluit de promotie van vier personen belet, alleen om één wachtgelder (d. i. een persoon die geld heeft om te wachten) aan eene betrekking te helpen, waarin hij eigenaardig misschien juist 't huis zal zijn als een kat in een vreemd pak huis.

Ware een opzichter 1ste klasse tot die betrekking geroepen, dan had er opschuiving plaats gehad en ware iedereen tevreden geweest; thans werkt dat besluit ontzenuwend op het personeel bij den zoutaanmaak, waarvan er o. a. een is die in Juni 1887 tot opzichter 2de klasse werd benoemd en sedert dien tijd bevorderd is omdat er geen bevordering bij het kader is voorgekomen.

En dan zulk een besluit; dat is toch dankt ons de lui den moed benemen!

Bij den heer F. op Simpang is een kokkie in dienst, die gescheiden leeft van haar man, en het kind uit hunne vroegere verbintenis, een jongetje van 8 jaar, bij zich heeft. Gisteren is de vader, koetsier bij een Europeaan, het erf komen opvliegen, heeft het kind geslagen dat het bloed uit zijn mond vloede, het daarna mee op straat gesleurd en tegen een dogcart gebeukt.

De heer F, die van het geval een getuige was, heeft de zaak aangegeven. Wij hopen dat den gemeenen schobbejak een flinke straf zal ten deel vallen.

De Maharadja van Djohor is heden morgen vroeg met gevolg van Soerabaia vertrokken om het binnenland van Oost-Java te bezoeken.

Z. H. heeft hier zijne dagen zeer huiselijk doorgebracht, logeerdende bij Wijnaveldt, en enkele bezoeken afgelegde en ontvangende.

Des avonds maakte hij geregeld in de Club zijne partij op het engelsch biljart met enige engelsche heeren en zijne twee europeesche sekretarissen, (W. Hole en Luit. Rhodes, *Royal Engeneer*) in eenvoudige witten jas en pantalon, tusschen welke de gewonen sarong, ais om het onderscheid tusschen Oostersche en Westersche mode niet geheel op te heffen, even kwam uitkijken. Aan ieder zijner vingers vonkelden ringen met diamanten van enorme waarde.

In het hotel dineerde Z. H. wel in de publieke eetzaal, maar aan eene afzonderlijke tafel met zijne vrienden, bekenden en gevolg.

Zijn fortuin moet aanmerkelijk zijn. Alleen de opium brengt hem vele duizenden's maands op. Wij hoorden zijn maandelijksch inkomen begrooten op f 80,000.

Hij moet een zeer energiek man zijn wat zijn uiterlijk ook te kennen geeft. Hij spreekt vloeiend Engelsch.

Het nieuwe pensioen-reglement. *Vergeleken met de tot heden geldende bepalingen.*

Heden morgen kwam tot ons een buitengewoon nummer van de *Javassche Courant* van Zaterdag j.l., waarin wordt gepubliceerd het veel besproken nieuwe „Reglement op het verlenen van pensioenen aan burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch Indië“, vastgesteld bij *Koninklijk Besluit* van 10 April 1881.

Wij meenen onzen lezers een dienst te doen door niet alleen den geheelen tekst van het Reglement terstond op te nemen, maar daarbij ook terstond in het licht te stellen, welke veranderingen er door worden gebracht in de oude bepalingen, die, helaas in vele staatsbladen zijn vervat, en dus lastig te overzien. Voor zoover de korte tijd ons

aanmerking.

b. De tijd gedurende wel en bezoldiging ten laste der begrooting van Nederlandsch Indië is genoten, in eene tijdelijke betrekking wanneer daarop onmiddellijk eene definitieve aanstelling tot dezelfde of eene andere betrekking gevolgd is;

c. diensttijd bij de zee- of landmacht in Nederlandsch Indië, mits na de definitieve aanstelling minstens twee jaren achtereenvolgens bezoldiging als burgerlijk ambtenaar is genoten;

d. diensttijd in burgerlijke of militaire betrekkingen in de West-Indische Koloniën, mits de ambtenaar minstens vijf jaren in Nederlandsch Indië gediend heeft.

De diensttijd bedoeld onder c. en d. van dit artikel geldt slechts voor zooverre ter zake van dien diensttijd geen pensioen of gagement tijdens het bekleeden der burgerlijke betrekkingen genoten wordt; en voor zooverre en in gelijke mate als de gepraesteerde dienst volgens de bestaande regelen bij de berekening van pensioen in aanmerking zou komen.

De termijn van twee of vijf jaren bij c. en d. van dit artikel bedoeld, wordt niet gevorderd ten aanzien van hen, die ten gevolge van wel bewezen lichaams- of ziels- gebreken voor het verstrijken van dien termijn uit 's lands dienst worden ontslagen.

[a. Over het wachtgeld werd in art. 4 van het Reglement van staatsbl. 1887 no. 50 alleen gezegd dat niet meetelt de tijd van „wachtgeld of suspensie“, „uithoofd van onbekwaamheid of berispelijk gedrag“. Was dit laatste niet aanwezig, telde dus de wachtgeld-tijd geheel mede.

b. Bijblad 1888 bepaalt dat „tijdelijke dienst“ geen dienst is, geldig voor pensioen.

c. Hetzelfde onderwerp werd met eenige wijziging geregeld door *Bijblad* 1415.]

ARTIKEL 4. (N. R.)

Als diensttijd komt voor de helft in aanmerking:

a. diensttijd in Nederland of buiten het Rijk in burgerlijke of kerkelijke betrekkingen of bij de zee of landmegt, mits de ambtenaar minstens *Vijf* jaren in *Nederlandsch Indië* heeft gediend; en onder dezelfde voorwaarden als bij de laatste twee alinea's van art. 3 gesteld zijn voor den diensttijd bedoeld onder c. en d. van dat artikel.

Onder den diensttijd, welke volgens deze bepalingen in aanmerking komt, zijn ook begrepen de dienstjaren van het personeel, bedoeld in de 1. afdeling der Nederlandsche wet van 24 Juni 1854 [*Nederlandsche Staatsblad* no. 92], welke, ongeacht de redenen van pensionering in art. 2 dier wet vermeld, voor pensioen in aanmerking zouden zijn gekomen.

b. de tijd, gedurende welke burgerlijke ambtenaren in *Nederland* aanwezig, lid der Staten-Generaal zijn geweest, of aan hen door ons of

dediging twee, die zeven jaar gekregen hadden, tot 15 (het maximum) en de negen anderen tot 13 jaar dwangarbeid in den ketting. Deze uitspraak maakte groote sensatie, te meer dewijl een paar heeren te Buitenzorg die de beklagden als werklieden onder zich in dienst hadden, pertinent beweerden, dat er althans met één der tot 15 jaar veroordeelden eene vergissing moest hebben plaats gehad, vermoedelijk ontstaan door zijne sprekende gelijkenis op een anderen Chinees, die bereids door den landraad was vrijgesproken.

Mr. D. Fock presenteerde daarop namens alle elf een request om gratie aan den landvoogd, die, niet-tegenstaande de eensluidende adviezen van den Assistent Resident te Buitenzorg, den Resident te Batavia, den Landraad, den Procureur Generaal en het Hoog Geregts-hof, welke allen strekten tot afwijzing van het verzoek om gratie, aan alle elf beklagden volledige gratie heeft gegeven.

Deze zelfstandige beslissing kan niet anders dan het bij velen geschokte rogtgevoel bevredigen. Zelfs indien de beklagden inderdaad allen schuldig waren, ging het toch niet aan om deze lieden, die niets bedreven hadden, dan wat men op iedere boerenkermis in Nederland ziet gebeuren, waar eveneens meermalen veechtende arrestanten door hunne makkers uit de handen van den veldwachter bevrijd worden, met 13 en 15 jaren in den ketting te straffen, terwijl belhamels van zulke standjes in Nederland er met een paar weken afkomen.

BIJ EEN DEEL DER BURGERIJ TE SAMARANG bestaat, naar men van daar aan de Telegraaf mededeelt, het voornemen om door deelneming aan de partijen der onderofficieren tusschen dezen en haar meer toenadering te brengen. Komt dat tot stand dan zal, wanneer van beide zijden de zaak ernstig gemeend wordt, daarmede de eerste steen zijn gelegd voor het gebouw „Verbroedering“ van leger en burgerij.

DOOR DEN MINISTER VAN Koloniën is het verlof naar Nederland verleend aan den ambtenaar A. K. L. M. (tot dusverre ten onrechte genoemd C. L. M. A.) Seubert, laatstelijk houtvester der tweede klasse bij het boschwezen op Java en Madoera, verlengd voor den tijd van zes maanden, en dat aan den ambtenaar L. J. A. de Bulet, laatstelijk tijdelijk verificateur der vijfde klasse bij de in en uitvoerrechten en accijnzen, nader met zes maanden, buiten bezwaar van een lande.

FISCUS. Gedurende de drie eerste maanden van de jaren 1880 en 1881 werden door de verschillende kantoren der in- en uitvoerrechten op Java en Madoera ontvangen respectievelijk f 3 025,267.99 en f 2.751.388.845, dus minder in 1881 f 278,879.145, en gedurende de eerste twee maanden in diezelfde jaren buiten Java en Madoera respectievelijk f 367,723.76 en f 391.044.89 dus meer in 1881 f 28.820.63.

DE 2de LUITENANT der Infanterie M. W. Thijssen, op non-activiteit buiten bezwaar van den lande, is weder in activiteit hersteld.

Het diktaat van Mr. Pébé.

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

EEN ASSISTENT-RESIDENT.

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Col. B. van der Hoff no 11

gen 10

16.

Een assistent-resident, die zich, voor eene afdeling, tot den Resident, als hoofd van het gewest, ongeveer verhoudt als een ondermeester tot den hoofdonderwijzer eener school, heeft het zoo druk dat hij een Chinees, die zijn pas wil laten afteekenen, altijd minstens drie uren moet laten wachten.

Geen wonder, wanneer men bedenkt dat hij, met behulp der controleurs, het werktuig is voor de alwetendheid van den Resident. Met andere woorden, hij verstrekt het gewestelijk hoofd de gegevens voor zijne wetenschap. Menig geleerde, Mijne Heeren, die de wereld deed verbaasd staan, grondde zijne vermaardheid op hetzelfde eenvoudige stelsel.

Padi is natuurlijk ook hier weder de hoofdzaak. Evenwel is daarmee lang niet alles voor een ass. resident gezegd. Gij zult u daarvan het best een begrip vormen, wanneer ik u een denkbeeldig bezoek bij zulk een ambtenaar laat afleggen.

Aan mijn kollege van heden morgen zal ik daarom voor de afwisseling een verhalend novellistischen tint geven, die u, hoop ik, tot trouwe opkomst zal aanmoedigen.

Neemt echter, tot voorkoming van misverstand, eerst in aanmerking dat, hoewel enkele assistent-residenten hoog opgeven van hunne verbazende drukte, een groot gedeelte van hen verstandig genoeg is, om die drukte niet al te zwaar op te nemen. Men kan deze ambtenaren in vier soorten verdeelen:

1o. zij, die veel doen, en er over opsnijden;

2o. zij, die veel doen, en er niet over opsnijden;

3o. zij, die weinig doen, en er niet over opsnijden;

4o. zij, die weinig doen, en er toch over opsnijden.

Deze laatste ambtenaren, Mijne Heeren, zijn de beste. Zij hinderen de bevolking niet door al te groote bedrijvigheid. Zichzelve, hunne vrouw en hunne vrienden maken zij te goeder trouw diets, dat zij een zeer werkzaam leven leiden. Aan het gouvernement wordt in gelijken zin gerapporteerd. Aldus is, zoo lang geene buitengewone omstandigheden tusschen beiden komen, ieder te vreden, terwijl de persoon in quaestie zelf frisch en gezond blijft, daardoor aan vreemdelingen een goeden dunk geeft van de wijze waarop het gouvernement zijne ambtenaren behandelt, en de schatkist, minstens 2 jaren op de 20, betaling van groot verlofs-traktement bespaart.

Tot welke kategorie de edelgestrenghe heer behoort, bij wien ik u thans een bezoek zal doen affeggen, moet gij, tot uwe oefening, zelf beoordeelen.

Allerhartelijkst wordt gij ontvangen. Want, hoe vervelend gij ook moogt zijn — om afwisseling te brengen op een stille binnenplaats, en den vierden man te maken in een inkompleeten robber of hembre, zijt gij licht goed genoeg. Daarmede hebben wij ons echter voorloopig niet bezig te houden. Zien wij, hoe de assistent-resident met u zijn dag doorbrengt.

Gij staat vroeg op, wijl gij met uw gastheer op tournee zult gaan.

Het ontbijt is stevig, want deze Ass. Resident verkeert in de meening, dat hij onder zijne omvangrijke taak zal bezwijken indien hij het lichaam niet behoorlijk versterkt; hij is dan ook een trouwe klant van Hoogenstraten.

Het stand nemen voor de gallerij van den wagen met vier postpaarden — hoewel de koetsier volkomen op zijn tijd heeft gepast — kost vele bedreigingen jegens den oppas en andere bedienden. Immers het moet u duidelijk worden gemaakt, dat er de schrik onder zit. De bruine broeders vliegen dan ook heen en weer als schapen, die door den herdershond worden achterna gezeten.

De dwarsdrijverij, waarmede, bij het afrijden, de paarden hunne achterwangen steeds ergens willen heendringen, waar deze lichaamsdeelen niet te maken hebben, leert u, in talrijke verwenschingen, den gedachten invloed kennen van uwen gastheer op den koetsier en de loopers, zonder dat daardoor evenwel één enkele paardenbil vroeger op zijn behoorlijke plaats te recht komt dan de eigenaar zulks verkiest.

Eindelijk, nadat die onbeleeft lichaamsdeelen allen tegelijk in de hoogte zijn gevlogen, en onder heftig staart gezwemel en onverklaarbaar-roepoepend geluid kapriolen maken in de lucht, alsof zij door eenen goochelaar op en neder werden geworpen — eindelijk zit gij, smakelijk uit uw manilla dampende, naast uwen gastheer in het voortbolderende rijtuig.

Zoolang de tocht door de kotta loopt, wordt er weinig gesproken, wegens het zweepgeknal dat, met verbazende kracht door den nassi-slokker op den bok voortgebracht, in talrijkeheid niet onder doet voor de klappers op Javaansch nieuwjaar.

Buiten de kotta vermindert het lawaai in intensiteit; slechts de loopers blijven vlak achter uw oor paard aanzettende gillen slaken, die u herhaaldelijk verschrikt doen opspringen. Een gesprek echter wordt langzamerhand mogelijk.

Veel afwisseling moet gij in deze conversatie niet verwachten. De *padi* staat te veld, en zij zal niet alleen uwe oogen, maar ook het zintuig uws gehoors bijna uitsluitend in beslag nemen.

„Zie me die *padi* eens, mijn waarde” — zoo declameert uw reisgenoot, zich in het rijtuig oprichtend en de eene hand met het gebaar des heerschers over de sawah's uitstrekkend, terwijl de andere door eene lichte drukking op uw knie de argumentatie nader aandringt — „zie me die *padi* eens. In geene enkele afdeling van Java zal je ze mooier aantreffen. Zou je wel gelooven, dat, toen ik, nog geen drie jaar geleden, deze afdeling op mij nam, Jan Piet en Klaas tegen mij zeiden: „je zult 't niet klaar spelen; je krijgt dien bliksemschen turftrappers grond niet vruchtbaar”? Niet vruchtbaar meneer? Laat ze komen kijken, die knappe lui! Er staat hier meer *padi* te veld dan geheel Java dit jaar zal opvreten. Kijk, daar ginds, dien driehoekigen lap. Is 't niet een lust om te zien? Maar ik verzeker je, ik heb er ook achter heen gezeten. „Planten zal jullui, voor den donder”, zei ik, toen die slaperige schobbejakken op 'r dooie gemak op de balé balé wilden blijven liggen, „planten, of ik laat er je zonder omwegen vijftig op je bruine derrière geven tot de lappen er bij hangen. Ja meneer, zoo moet je met dat volk omspringen. Als je je aan die nieuwerwetsche beginselen van Piet S... wilde storen, dan krepeerde heel Java binnen 3 jaar van den honger. — Kijk me die *padi* eens aan! 't Is waarachtig liefhebberij!”

En zoo gaat het door met *padi* voor en *padi* na, totdat de eerste post bereikt is.

(Wordt vervolgd.)

wer tot Ass. Resident van Limburg Brouwer onder bedekke termen wordt vergeleken bij een meubelstuk in eene rommelkamer.

Wanneer het gehalte van de bestuurde ambtenaren, die van Aspirant Controleur tot dien rang opgeklimmen, steeds zoodanig ware geweest, dat de regering met satisfactie op hare verschillende benoemingen kon terug zien, dan zou de schrijver in de Locomotief, zoo hij zich bepaald had tot eene meer bezadigde opmerking over het grievende der benoeming van Dr. van Limburg Brouwer voor de tot dien rang op nominatie staande ambtenaren, misschien gelijk kunnen hebben gehad. Thans maakte zijn schrijven op ons den indruk van den scorpion, die zich zelve doodt met zijn gif wanneer hij zich beleedigd gevoelt.

Wij zeiden: misschien gelijk kunnen hebben gehad want, afgezien van andere overwegingen, is het somtijds wel eens noodig, ook al marcheert alles op rolletjes, van den aangenomen stelregel af te wijken.

Wij zijn in staat de redenen uiteen te zetten, waarom de benoeming van Dr. Limburg Brouwer tot Ass. Resident van Soemenep, met voorbijgang van de op nominatie staande ambtenaren (zonder eenige kwade neverbedoeling omtrent deze laatsten, want wij kennen ze niet) op dit oogenblik gewenscht is.

(Hier volgt een beoog, dat de tegenwoordige toestand te Soemenep zeer veel te wenschen overlaat, doch dat wij, althans zonder nadere informatie niet overnemen — hoewel de schrijver zich aansprakelijk stelt — wijl wij, hem niet kennende, niet zeker zijn van de beweeggronden, die wellicht deze scherpe kritiek op het bestuur van den vorigen Ass.-Resident hebben in de pen gegeven. Voorloopig volge hier dus slechts het slot van het gezonden stuk. Red. Soer. Court.)

Wij willen niet antwoorden op dat ook niet bewezen dat Dr. van Limburg Brouwer in dat alles in dadelijk verbetering zal kunnen aanbrengen, maar wij vertrouwen dat hij er langzamerhand in zal slagen, omdat wij weten dat hij de aangewezen en geschikte persoon er toe is en gesteund zal worden in zijn moeilijken werkring door een Resident, die in alles getoond heeft recht en billijkheid als basis van zijn bestuur te beschouwen.

Taal, land en volkenkunde van Soemenep zijn Dr. van Limburg Brouwer niet vreemd en daarom blijven wij er bij, dat hij wel degelijk de geschikte persoon als besturend ambtenaar van Soemenep is en dat, al waren er nog zooveel pretendanten naar die geenvierde betrekking, de keuze der regering in casu eene gelukkige keuze mag worden genoemd.

SOMMENEP, 16 Juni 1881.

N E M O.

Van onzen Marine-korrespondent.

Bij het aanbreken van den dag woei, van het Engelsche barkschip John Peterson kapitein A. Fox, de vlag in sjouw (Men zegt een vlag is in sjouw geheschen wanneer er een knoop in zit) hetgeen, zooals men weet, beteekent, oproer, opstand, mouterij of iets van dien aard, aan boord.

Dadelijk ging van het wachtschip een officier met eenige mariniers derwaarts ten einde assistentie te verlenen.

Het bleek echter van weinig beteekenis te zijn, de matrozen weigerden te werken en klaagden over de slechte behandeling van den kapitein, doch er was geen zweem van oproer te bekennen, zoodat in dit geval geene assistentie noodig was.

Heden kwam alhier ter reede van Bandjermassing Z. Ms. raderstoomschip 4 klasse Oenaraag, Kommandant: Luit. ter zee 1 kl. H. van der Meer.

Het état-major is zamengesteld als volgt:

Luit. ter zee 2 kl. W. J. de Bruijne (oudste officier.)

Luit. ter zee 2 kl. E. F. H. Sutherland.

Luit. ter zee 2 kl. J. M. W. Kuyl.

Officier van Administratie 3 kl. P. A. Molenaar. De Oenaraag komt hier ten einde te dokken en schoongemaakt te worden.

Nederlandsch-Indië.

ONZE NIEUWTJES

Dezer dagen deelden wij mede, hoe het huis van een Arabier is ingestort, en de rooimeester de put eerst ging dempen nadat het kalf verdronken was.

Naar aanleiding daarvan verzoeken ons de bewoners van de buurt der kantine, in de Krambangan, er op aan te dringen dat dáár het dempen der put aan het verdrinken moge vooraf gaan.

Twee huizen van de kantine toch staat een gebouw, dat ov reenkost vertoont met die naar elkaar toezwaaiende huizen in enkele Hollandsche steden, die Havard, zoo wij ons wél berinneren, wel wat overdreven vergeleek bij een dronken man, die door twee politie-agenten wordt opgebracht,

tuchtige handelingen veroordeeld tot gevangenisstraf tusschen 4 jaren en 6 maanden. Een zede, die zich er op beriep dat hij door een mede broeder er toe verleid was, kreeg slechts zeven weken. Een zevende Hermes, werd uit gebrek aan bewijs vrijgesproken.

Eenigen tijd daarna, op 7 Mei, zou het proces plaats hebben voor de van mishandeling aangeklaagden. In dien tusschentijd echter, n. l. terstond na het eerste veroordeelende vonnis, is het klooster door den Bishop van Gent, als een broeinest van schanddaden, opgegeven, en vele van de beklagden maakten daarvan gebruik om te vluchten naar Nederland, dat op deze wijze weder eenige nuttige opvoeders der jeugd rijker is geworden.

De gerechtelijke behandeling ging listtemin door, en leerde merkwaardige bijzonderheden kennen. Zoo werd een zeker „broeder”. Maximilian veroordeeld wegens zes EN VEERTIG gevallen van zware mishandeling, op kinderen, en ontving... één jaar gevangenis! „Broeder” Arnauld had sedert jaren zijne nagels laten groeien om daarmee de huid der kinderen te kunnen doorploegen, en ontving voor die liefhebberij... 23 maal 8 dagen gevangenisstraf.

Hoe is het mogelijk dat op zulke schelmen, die het in hen gestelde vertrouwen zoozeer misbruiken, genadig recht wordt toegepast, dat aan een armen duivel die misdoet uit noodzaak of drift, dikwijls onthouden wordt.

De overige broeders werden alle tot lichtere of zachtere straffen veroordeeld; elf echter waren er op de vlucht. Men vermoedt dat sommige uitgesneden zijn naar Amerika, waar zich insgelijks een filiaal van dit onbetrouwbaar moederhuis bevindt.

**

Uit Batavia ontvangen wij de volgende berichtjes: Chiarini heeft met groote inspanning het opslaan van zijn tent aangepakt om Zaterdag (j. l.) de eerste voorstelling te kunnen geven.

Het wekt hier verwondering, dat, op een enkele aanklacht van een geneesheer, een opziener in het stadsverband in zijne betrekking is geschorst, zonder dat eenig rechterlijk onderzoek vooraf is gegaan.

Het klein-ambtenaars-examen is Donderdag ter hoofdplaats begonnen, met 41 examinand.

Een inlander wilde Donderdag toen de trein, die van Tandjong Priok hier aankwam, nog niet voor het station stil stond, uit den wagen springen, viel er onder en werd grif in twee stukken gesneden.

Naar hier vrij algemeen wordt beweerd is het nieuwe pensioen reglement nog niet afgekondigd, wijl de Gouv. Generaal zich nog per telegram tot de Nederlandsche Regeering heeft gewend, om overgangsbepalingen er aan toe te voegen voor de tegenwoordige ambtenaren (Ons telegram van gisteren leerde ons, dat de afkondiging sedert heeft plaats gehad).

**

Wij deelden een paar weken geleden het accident mede, dat den koetsier van den heer H. had getroffen door aanrijding met een dogcart, ten gevolge waarvan een der Sydney paarden van den heer H. zwaar gewond werd. Onze berichtgever kende van dat ongeval de grootste schuld toe aan den koetsier van den heer H. Een vonnis van den landraad van heden bewijst dat onze zegsman ongelijk heeft gehad.

De heer H. wiens paard een dag of zes na het accident aan de bekomen wonde is overleden, heeft n. l. den eigenaar van de dogcart, een inlandschen rijtuig verhuurder, tot schadevergoeding aangesproken. Heden gaf de landraad omtrent die vordering zijne beslissing, waarbij den heer H. eene vergoeding is toegekend van meer dan f 1000 (naar wij meenen 1070) gulden.

De dogcart voerder boet intusschen voor de onbekwaamheid in zijn vak, of zijne onverschilligheid, in 's lands kammensalen huis.

**

MET DE FRANSCH MAIL vertrokken op 29 Mei van Marseille naar Batavia: de heer van Gutten en familie, Knappert en Caillet.

De naam „Eckhout”, in het vorig nummer der London and China Expres vermeld voor de mail, die 12 Juni van Marseille vertrok, en waarvan wij de vrijheid namen „Eckhout” te maken, is inderdaad in het laatste nummer reeds gevorderd tot „Eckhout”, en zal dus waarschijnlijk in eene volgende aflevering wel geheel tot zijn recht komen.

**

Afloop der heden morgen door den Heer Jan Leuring gehouden vendutie van Sandelwood paarden.

hoogste prijs van een span paarden	f 800.—
laagste „ „ „ „	„ 170.—
hoogste „ „ „ paard	„ 550.—
laagste „ „ „ „	„ 82.—
Totale opbrengst f 11953.—	

**

UIT NEDERLAND. Naar aanleiding van het debat in de Nederlandsche Kamer over de wet tot wering der dronkenschap, herinnert de London and China

He

I

gede

SOLD

neur

Ar

ons

zoude

solda

maar

eiland

zeke

en

den

geer

dat,

Gen.

draar

een

deel

De

voorl

voorv

„I

de M

Heer

zijn

ons

W

telle

zijne

schitt

W

gener

maar

king

De b

gesiot

hede

Aa

bete

waan

aan

onwa

M

de g

te ve

W

zaa

scha

Heijd

V

rech

belee

E

bewi

zal ge

ongeli

geven

mann

Gej

Gili

brand

en to

door

H

naar

te B

kooi

wrd

uit

wein

een

tege

strik

in e

sterk

zijn

Be

aang

Z

in l

lme

C

rabi

naa

V

luite

D

twee

zing

de l

L

Het diktaat van Mr. Pébé.

12

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

DE KONTROLEUR.

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Del. Broer heeft no 11

Gen 12

18.

(VERVOLG.)

Een controleur is een Nederlander, die als jongmensch van een goede twintig jaren van de Delftsche of Leidsche Africhting naar Indie komt, om zijne studie van taal-land- en volkenkunde hier, onder leiding van eenen Regent, voort te zetten.

In den regel doen de goede gevolgen van deze praktische leerschool zich spoedig gevoelen. Sprak de controleur, of aspirant- dito, in den beginne zijnen Regent aan met loe, al spoedig verbeterd hij dit in *howé*, om ten slotte, door het bezigen van den titel voor den tweeden persoon, te toonen dat hij geheel op de hoogte is.

Daarna begint eerst zijne eigenlijke taak van controleeren.

Wat hij moet controleeren, en waarom hij derhalve dezen titel voert, is door mijne kollega's — d. w. z. de geleerden — nog niet uitgemaakt. De algemeene richting van het Indisch Bestuur, die zich kenmerkt door hetgeen vulgariter wordt genoemd „op de kleintjes passen”, doet vermoeden, dat de controle de behoorlijke opbrengst der inlandsche belastingen betreft, als daar zijn landrente heeren- en kultuur- diensten, hetgeen ook overeenkomt met den vroegeren titel „kontroleur bij de landelijke, inkomsten.”

Over 't algemeen heeft de wijsheid van den wetgever gezorgd, dat de bezigheden van deze jonge ambtenaren, die om zoo te zeggen nog in hun groeitijd verkeeren, eene gezonde afwisseling van zittend en loopend werk aanbieden.

Tournées maken is hun aangenaamste plicht, vooral voor jeugdige aspirant controleurs, die vroeger, als zij Aaltje, de „meid alleen”, slechts met moeite tot het doen van een boodschap konden overhalen, niet gedroomd hadden, dat zij nog eens te paard zouden rijden met een gevolg van ettelijke Javaansche burgemeesters achter zich.

Van deze tournées nu verschaft de wetgever hun eene heilzame rust door t'huis het dagboek op hen te doen wachten, op te maken volgens model. Is dit behoorlijk bijgehouden, dan kunnen zij „staten” opmaken van allerlei groote en soort: gewone staten en berichten voor den Assist.-Resident, maandstaten, in te dienen aan denzelfden, staten van bevolking, de vaccine, den veestapel, koortslijders, kortom van alles wat voor samenpersing in „staten” vatbaar is. Hoe meer „staten,” hoe beter controleur.

Ook de *padi* maakt natuurlijk een gewichtig onderwerp van hunne zorg uit.

Het „binnen krijgen” der landrenten blijft evenwel het voornaamste. Tegenover den Javaan wordt daartoe een eigenaardig huismiddeltje gebruikt, dat, naar wij meenen, in de belasting-praktijken van andere landen nog minder bekend is. Heeft namelijk het gouvernement, wegens loon voor zekere diensten, of uit eenigen anderen hoofde, iets te betalen aan den belastingschuldige, dan wordt, ook al is deze laatste nog geenszins met zijne belasting achterstallig, het door hem verschuldigde maar vast afgehouden. Handige dorps- hoofden weten aan dit compensatie- systeem eene zeer nuttige uitbreiding te geven, door al wat zij van de dessa- genooten in handen kunnen krijgen bij wijze van zekerheid voor de landrente onder zich te houden, en later bij de afrekening een duitje voor zich zelve aan de strijkstok te doen kleven.

Tegen deze laatste praktijken moeten echter de controleurs weder waken; de bescherming der bevolking tegen hare vaderlijke hoofden, en andere gemoedelijke heeren is hun tot plicht gesteld. Vandaar beweren sommigen, dat hun eigenlijke titel niet luidt „Controleur,” maar oorspronkelijk eene samentrekking is van het fransche „Contre-vo-leurs.”

In ieder geval heeten zij thans controleurs, en als zoodanig stelt ieder dezer ambtenaren zich tot idéaal, eens Resident, Directeur v. Binn. Bestuur of Gouv. Generaal te worden, gedachtig aan het bekende fiere woord van den staatsman: „Kontroleeren thans, gouverneeren straks!”

(Wordt vervolgd.)

de hulp van het opperbestuur wordt vereischt (10. Totale herziening en praktische omwerking der comptabiliteitswet; 20. Groote uitbreiding van het personeel der rekenkamer; 30. Groote uitbreiding van de verplichte kennis der inlandsche Talen voor het personeel der Rekenkamer, Secretarie en Departementen) b.: die, welke onmiddellijk onder het bereik der Indische Regeering vallen (40 Afschaffing van de onnoodige maandelijksche periodieken; 50 Vervanging der periodieken, voor zooveel noodig, door driemaandelijksche gedrukte registers; 60 Verbod tot het invoeren van nieuwe periodieken buiten machtiging der regeering; 70 Bepierking der overplaatsingen; 80 Uitbreiding van de bevoegdheid der residenten op finantiël gebied; 90 Gratificaties voor practisch ingerichte vereenvoudigingen van staten enz. 100 Betere opleiding der jongere ambtenaren voor de practijk); c.: die welke door de chefs der departementen en hoofden van gewestelijk bestuur onmiddellijk kunnen worden aangewend (110 Herziening der modellen en voorschriften ter verantwoording van de gelden, met toepassing der inlandsche talen voor de inlandsche ambtenaren, 120 Directe correspondentie tusschen Rekenkamer en Comptabelen met gebruik van de Maleisische taal voor de inlandsche ambtenaren; 130 Directe indiening van alle aanvragen om fondsen enz.; 140 Aanbieding van alle stukken in simple; 150 Verstreking van Copieerpersen en druksteen aan alle bureaux; 160 Behandeling in margine van alle adviezen en toelichtingen; 170 Gebruik van den zoogenaamden telegram stijl voor alle toelichtingen; enz.; 180 Indiening, aanbieding en doorzending bij apostil en renvooi; 190 Detacheering van kundige Assistent-residenten en controleurs ter Alg. Secretarie; 200 Practische Samenwerking der departementen en contrasigneering door den betrokken directeur van alle voorschriften en modellen door een anderen directeur, enz. vastgesteld; enz. enz.)

„Over welke stukken direct met belanghebbenden kan gecorrespondeerd worden; welke periodieken moeten vervallen; welke regelingen en modellen onbruikbaar zijn; wat en margine kan worden afgedaan; welke omslag moet worden vermeden—zegt schrijver—dat alles kan in een Couranten-artikel niet worden aangegeven.”

Uit de Mail van 20 Mei.

ROTTERDAM, 19 MEI.

Volgens het Dagblad is de Koning slechts door een zeer weinig betekenende ongesteldheid aangetast geweest maar weder hersteld, zoodat Z. M. gisteren morgen als naar gewoonte een wandeling maakte.

— In Eigen Haard komt een portret voor van den atgetreden Gouverneur Generaal van Nederlandsch-Indie met een kort overzicht van zijn openbaar leven. Een andere plaat bevat de voorstelling van een Transvaalsch Landschap.

— Naar het N. v. d. D. meldt, heeft dr. A. Kuyper het voornemen eerlaag een bezoek te brengen aan de Transvaal.

— Omtrent de Koloniale tentoonstelling, in 1883 te Amsterdam te houden, verneemt de Amst. Ct. dat in een vergadering van leden van het zedelijk lichaam „De Koloniale tentoonstelling in 1883 te Amsterdam te houden,” onder algemeene instemming het contract is vastgesteld tusschen dit lichaam en de heeren Tasson en Washer, aannemers te Brussel. Dat contract zal alsnu worden geteekend, zoodra de koninklijke goedkeuring op de statuten der Vereeniging zal zijn verkregen. Voor het zedelijk lichaam

jare in de consulaire verslagen gevee. ernstige overweging nemen en, in navolging hetgeen elders plaats heeft, hun eigen krachten aanwenden om door eigen middelen, bij uitzending van kundige en ijverige handelsreizigers hun producten op vreemde markten in te voeren. Evenzoo ligt het voor de hand, dat die producten van goede hoedanigheid behooren te zijn, hetgeen de hier in 1878 als proeve ingezonden boter in het geval was.

Het indirect verkeer nam aanmerkelijk toe en de voor plaatselijk gebruik via Engeland, Frankrijk, Italia en Hamburg ingevoerde handelsartikelen hadden de Nederlandsche een aanzienlijk aandeel. In 1878 en 1879 noteerde ik, dat de via Singapore van Java ingevoerde katoenen goederen (turkey reds) niet naar de markt werden gebracht, maar direct naar het binnenland werden verzonden. Hetzelfde was wederom het geval met de gedurende dit dienstjaars langs denzelfden weg van daar ingevoerde 94,000 yards Turkey reds, waarde 28,650, en 1590 cwts suiker, waarde 16,751 roepijon, totaal 45,400 teg 21,886 in 1879. Men mag dus aannemen, dat de handelsbetrekkingen tusschen de op Java gevestigde Arabieren en hun landgenooten in onze nabuurschap zich meer en meer zullen uitbreiden.

— Onze consul te Boston vermeldt in zijn jaarverslag, dat in 1880 naar Nederland vertrokken 1 schepen, waarvan er 3 met maïs beladen waren, een artikel, dat vroeger niet naar Nederland verzonden werd; de overige met de gewone ladingen palmolie, spek, tjalk en duigen. Ook werden verscheiden honderden vaatjes versche appelen verzonden, maar de proef zal zeker niet herhaald worden, daar de appelen in rotten toestand aankwamen. Wat den invoer van Nederland betreft, kwamen er in vroeger jaren flink hoeveelheden verfstoffen aan, vooral meekrap, maar in het laatste jaar was de aanvoer zeer gering, omdat het artikel verdrongen is door de alizarine en veel goedkoopere Fransche meekrap. Uit Java kwam 13,350 ton suiker aan, wat veel meer is dan vroeger jaren. Ook uit Suriname kwam in de aanvang des jaars veel suiker.

— Onze consul te Smyrna schrijft in zijn verslag van 1880 over onzen handel met die plaats o. a.: Van verschillende artikelen van invoer wordt het volgende aangeteekend. Aan suiker werden ingevoerd 26,877 colli waarvan uit Nederland 1150 zakken van 100 kilo, uit Oostenrijk 20692 zakken van 50 kilo, uit Engeland 1636 vaten van 250 kilo, Egypte 2810, uit Frankrijk 23 en uit Rusland 56 zakken van 100 kilo. In 1879 bedroeg de invoer 27,512 colli, waarvan 244 vaten uit Nederland. De invoer uit Egypte is aanmerkelijk verminderd. De Nederlandsche suiker is te Smyrna steeds zeer geacht doeh de verre weg verhindert een voortdurend handelsbetrekking. Kon men verbintenissen treffen voor geregelde verzendingen, dan zouden zonder twijfel geregelde orders aan de raffineurs worden gegeven. Voor Engeland bestaat het bezwaar niet daar minstens eens per 14 dagen een boot van Liverpool naar Smyrna vertrekt. Jenever kwam slecht aan ter hoeveelheid van 100 manden van 50 kruiken elk en 2500 uit België, terwijl in 1879 direct en indirect 5753 manden uit Nederland kwamen. De prijs, die voor dit artikel behaald kan worden hangt grootendeels af van dien der inlandsche brandewijnen en der uit Frankrijk ingevoerde geestrijke dranken. Vandaar is de aanvoer aan groote dubbelvragen onderhevig, ofschoon er steeds vraag naar Hollandse jenever is. Fijne likeuren onderscheidend een zware concurrentie van de Fransche, die slecht

Het diktaat van Mr. Pébé.

[Hoogleeraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

DE REGENT.

KONINKLIJK INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Col. Broekhoff no 11

19.

De Javaansche bevolking, Mijne Heeren, heeft deze eigenaardigheid met den grooten hoop in Europa, ja in alle werelddeelen, gemeen, dat zij het meest die dynastiën en regeerings personen aankleeft, die haar het meeste kwaad doen. Zij onderscheidt zich daarbij evenwel door grooter trouw en standvastigheid. De franschen bijvoorbeeld werpen nu en dan, in hun ijdel en waan, het juk der dwingelandij af, om het later weder gehoorzaam op de schouders te nemen. De Javaan acht het terecht eenvoudiger, den last dan maar in ééne moeite door te blijven torschen. Hij buigt voor de oud-adellijke families van zijn land in het stof, om zich, als zij er lust in hebben, door hen te laten vertrappen. En hij zou den klewang wetten tegen den onhandigen menschenvriend, die de hooggeborene bruine heeren in dit genoegen wilde storen.

Gij begrijpt, dat tegenover zulke verhoudingen de Nederlandsche Regeering in een moeilijk parket moest komen. Liet zij de onderdrukking door de Hoofden bestaan, dan beliep zij het verwijt van medeplichtigheid aan uitzuiging van den kleinen Javaan. Maakte zij aan de machts-uitspattingen der adellijke heeren een einde, zonder ze hun in klinkende munt te vergoeden, dan joeg zij de geheele bevolking tegen zich in het harnas. Met hare gewone genialiteit vond zij den sleutel tot deze schijnbaar geslotene deur. Zij nam, onder hare dure verplichtingen, de taak op zich om den inboorling tegen zijn hoofden te beschermen; maar de eigenlijke „duurte” dezer verplichting wist zij te temperen door, wel is waar, den kleinen tyrannen behoorlijke traktementen als schadeloosstelling toe te kennen, doch de profyten van de zaak tot zich zelve te trekken, door de bevolking tegen gering loon zware gedwongen werkzaamheden te doen verrichten. Slechts de naam van het beestje veranderde. Namen de Hoofden vroeger buffels van den kleinen man [zie het werk van mijn kollega Max Havelaar] de Staat neemt nu hun tijd en arbeid. Alle partijen zijn op deze wijze tevreden gesteld — behalve de kleine man zelf, maar die weet niet beter of het behoort zoo, en bovendien zou het de krankzinnigheid zelve zijn, den dommen Javaan te raadplegen bij dergelijke ingewikkelde vraagstukken van staathuishoudkunde.

Intusschen heeft men zich wel terecht gewacht, het gezag der Regenten over hunne rasgenooten geheel naar de rommelkamer te verwijzen. Men blijft het integendeel gebruiken waar en wanneer men kan, ja men spreekt geen woord tot den kleinen man zonder den Regent als tolk te gebruiken.

Wilt gij eene afdoende vergelijking om het raderwerk van inwendige huishouding met één blik te omvatten? Stel dat Indie is het rijtuig, de Javaan het paard, kultuur- en heerediensten het gebit, en Nederland de koetsier — dan is de Regent de zweep . . . . en de Nederlandsche belastingschuldige zit op de zachte kussens binnearin.

Hiermede heb ik u omtrent den Regent voldoende ingelicht.

Indien gij eenmaal Resident wordt — waaraan ik niet twijfel — zult gij langs den geleidelijken weg wel meer omtrent dezen inlandschen ambtenaar te weten komen. Van dat oogenblik af zijt gij ook meer bijzonder belanghebbende, wijl de Regent dan plotseling met UHedGestrenge verbonden wordt door de nauwe bloedverwantschap van „jongere broeder”, terwijl de Raden Ajoë uwe jongere zuster wordt. Deze zusterschap is, naar men zegt, ingesteld om een einde te maken aan de onbroederlijke blikken, die niet zelden door levenslustige Residenten op mollige Raden Ajoes werden geworpen, en waardoor het prestige der zoozeer beroemde Nederlandsche strengheid van zeden in gevaar werd gebracht.

Hoe dit zij — de titel van jongere broeder tegenover Residenten van 40 à 45 jaren maakt dikwijls een zonderlingen indruk, daar er Regenten bestaan die 70 à 80 westmoesons over hunne hoofden zagen regenen.

Onder de oudste behoort, indien ik mij niet vergis, de Regent van Amsterdam, Jan genaamd, die zijne laatste levensjaren doorbrengt op zijn buitenverblijf *Sidhoardjo*.

De lagere inlandsche ambtenaren, de wedhono's, pattih's, petinggi's of loerah's, keur ik, mijne heeren, zelfs geen oogenblik uwe aandacht waardig, en daarom zullen wij thans overgaan tot:

AFDEELING III.

De openbare dienst in zijne verschillende vertakkingen.

Hoe de Nederlanders hier op goed avontuur zijn aangeland, welke regeerings lichamen zij hebben ingesteld om de verkregen macht te handhaven, — d. i. den aankoop en de organisatie der onderneming, — leerde ik u, mijne heeren, in mijne vorige lessen kennen. Zien wij thans op welke wijze zij geëxploiteerd wordt.

Het zal u duidelijk zijn, dat daarbij voornamelijk de volgende vraagstukken in aanmerking komen:

Hoe het aan te leggen, zooveel mogelijk van de ingezetenen los te krijgen en er hun zoo weinig mogelijk genot voor in de plaats te geven;

op welke wijze de Staat het best kan maaien, onder voorwaarde anderen te doen zaaien;

hoe de Regeering het best den negotie-geest zal opwekken, om zelf zooveel mogelijk van de winst in den zak te steken;

langs welken weg den ingezetenen veiligheid en gerechtigheid zal worden verzekerd, zonder dien omslag en die hooge kosten weg te nemen, die aan vrouwe Justitia het behoud van haar onmisbaar prestige waarborgen;

hoe deze kolonie bij voorkomende gelegenheid met goed fatsoen aan den vijand kan worden overgegeven, met de minst mogelijke bloedstorting;

wat er te doen is om de onderdanen zoover in het leven te houden, dat zij hunne belastingen kunnen blijven betalen;

hoe het aan te leggen om bruggen, wegen, dijken, sluizen, gebouwen, zoo mogelijk op te lappen, of wel ze geheel te doen vervallen, tot vermijding der noodzakelijkheid om ze te vernieuwen.

Eindelijk welke zorg de staat tegenover de ingezetenen behoort te dragen, voor hetgeen iederen rechtgeaarden Hollander na zijne beurs het dierbaarst is: het heil zijner ziel.

In verband met deze eischen, mijne heeren, zal ik de bespreking van den Openbaren dienst, waarbij eerst een woord dient gewijd aan de mannen, die geroepen zijn hem waar te nemen, verdeelen in de volgende hoofdstukken: *Ambtenaren, finantiën, Landbouw, Handel en Nijverheid, Justitie, Leger en Marine, Onderwijs, Volksgezondheid, Openbare Werken en Godendienst*.

(Wordt vervolgd).

der spanning tusschen ruis.
 crisis voorbereidde, van nabij gadesloeg. Samarow leeft nu stil met zijne familie op het Wohldenbergh bij 't station Deremburg, niet ver van Hildesheim, zijn eigenlijke naam is Oskar-Meding, en hij verzaakt nu zijn pseudoniem bij de uitgave van een geschiedkundig werk (geen roman), getiteld *Memoiren zur Zeitgeschichte*. Het eerste deel van dit werk, dat nog door twee andere gevolgd zal worden, is reeds verschenen bij Brockhaus te Leipzig; het loopt van 1860—1866, en draagt den afzonderlijken titel *voor dem Sturm*. Zeer onderhoudend en boeiend moet dit werk geschreven zijn. Hun, die vermelding van ware toestanden verlangen zal zeker de schrijver als Meding nog meer voldoen dan als Samarow, en zulken lezers zij het belangwekkende boek ten zeerste aanbevelen.

De heer Diederich, bouwkundige alhier, heeft een uitvoerig plan opgesteld voor eene rieuwe indeeling, benoeming van wijken, straten, stegen enz. enz. voor de stad Soerabaia.

Daarbij zijn gevoegd keurig bewerkte modellen in kleuren van de borden voor de wijken, voor de hoeken der straten, voor de kampongs, voor de bureaux der verschillende stedelijke autoriteiten, etc. etc.

De uitgebreide stukken doorlopende, vinden wij er vele goede denkbeelden in.

Op enkele bijzonderheden uit het plan komen wij wellicht nader terug.

Voorloopig echter heeft het nog geen kans op spoedige verwezenlijking, aangezien de Resident, op de toezending der stukken reeds eenigen tijd geleden het volgende geantwoord heeft:

In antwoord op uwen brief van 28 October j. l. No. 315/80 en bijlagen, heb ik de eer UEd. mede te deelen, dat ik met ingenomenheid uw ontwerp, zoome de daarbij gaande teekeningen voor het benoemen van erven en woonhuizen, het aanbrenge van naamborden op de hoeken van straten, pleinen, kaden en op openbare gebouwen, heb gevolgd. Hoewel men overtuigd kan zijn van de nuttigheid en noodzakelijkheid tot uitvoering van een plan, zooals het in uwe nota ontwikkeld is, toch zal ieder die belang stelt in Soerabaia moeten toegeven, dat meer urgente zaken nog op afdoening wachten.

Er is op Soerabaia nog zoo veel te doen dat van het door UEd. aangewezen plan vooreerst niet komen kan.

Ik heb mitsdien de eer UEd. de mij toegezonden stukken in dank te retourneren.

De Resident,
 op last.
 De Secretaris,
 PATTIJN.

Hoewel het plan van den heer Diederich ons zeer aanbevelenswaardig voorkomt, is het o. i. onmogelijk, de juistheid te betwisten van het door den Resident aangevoerde. Er zal nog heel wat water door den Kalimaas moeten gaan, voordat in de groote behoeften van Soerabaia zoo flink voorzien is, dat men aan de bijzaken, verfraaiingen als anderszins zal kunnen gaan denken.

Op Timor Dehli wordt sedert 1 Januari 1881 aan ankerage en loodsgelden geheven:

van Zeilschepen	150 Reia per ton	Circa 47 ots.
" Stoomschepen	65 "	" " 20 "
" dito met Kontract	40 "	" " 12 "

Dit had wel behoorlijk in de vreemde bladen gepubliceerd mogen worden.

Zondag, 29 Mei, is pater Gomez te Timor Dehli, Superieur der Missie, nadat ZEW. de Hoogmis gelezen had, in hechtenis genomen. Een Officier, hoofd der politie, kwam met een Sergeant en 3 Soldaten en bracht den pater, met 2 Soldaten naast en 1 achter zich, naar de kaserne, in het arrest-lokaal der Soldaten. Deze arrestatie geschiedde op last van den Gouverneur, die den pater had gesuspenderd wegens onderling geschil. De pater beweerde nu, dat de Gouverneur hem wel zijn tractement kan onthouden, doch niet de bevoegdheid heeft ZEW. te beletten zijne kerkelijke plichten te doen, en heeft daarom den Gouverneur geexcommunicerd.

Het *Soerabaiasch Handelsblad*, dat zich reeds meermalen een eigenaardig voorstander toonde van het *prendre son bien où on le trouve*, heeft ook nu weer ons opschrift „Onze nieuwtjes” tot het zijne gemaakt, een viertal dagen nadat wij het in gebruik hadden gesteld.

Één „niewwtje” zouden wij onder deze . . . . geleende etiquette nu bijzonder gaarne zien medegedeeld: den beloofden naam van den Buitenzorgschen correspondent, die het *Handelsblad* het „officieuse” telegram over de komst van den Gouv.-Gen. deed toekomen—uit Soerabaia.

De Raad van Justitie alhier heeft het gisteren be-
 goten onderzoek in zake J. F. Meelhuysen, beschul-

vroegeren Gouverneur van Timor Dehli, wordt hier door elk weldenkende ten volle beaamd. Het is niet te ontkennen dat de Heer de Lacerda wel wat autoritisch handelde, maar is het in Sommige gewester en tegenover Sommige lieden niet wel eens noodig

De Heer de Lacerda was een perfect bestuurder, voor het district deed hij veel. Dehli heeft onder zijn bestuur eene geheele verandering ondergaan, de wegen werden aanmerkelijk verbreed en in 't midden verhoogd, alle afsluitingen moesten aan den straatkant van steenen muren met houten traliehekken [daarboven, voorzien worden zoo dat het geheel een goed voorkomen kreeg. In plaats van de vroegere paggers van bébag, liet hij goede rij en wandelwegen aanleggen, had goede politie, de straten moesten altijd echoon gehouden en tegen den avond begoten worden, in één woord dienaangaande viel niets op zijn bestuur aantemerken. Het is dan ook slechts door eene clique van 4 à 5 personen dat Z. E. in ongunstig daglicht gesteld is en nog steeds zal worden. De Handelaren hier, die zich toch zouden kunnen beklagen om de hier na te melden redenen, wenschen desniettemin van harte dat Z. E. voor de derde maal het bestuur weder in handen mag krijgen.

De Exporteurs van Koffie moesten namelijk onder zijn bestuur, tegen de wet in, die zegt dat bij uitvoer 5 % van de waarde moet betaald worden, wel 7 % betalen; bij invoer taxeerde men ook willekeurig. Opium kost op Macasser per ballon en per kist f 35 tegen kontant en f 40 op krediet. Dit artikel doet 40 % ingaande regten en wordt op f 50 getaxeed. In den laatsten tijd, dat nog kruit mogt ingevoerd worden, is dit artikel, ter waarde van f 88 — per picol, getaxeed op f 120. en het doet 15 % ingaand regt. Voorts moesten 6% additioneele regten, die vroeger niet genomen werden, betaald worden. Deze zouden dienen om van de opbrengst een nieuwen stijger en boom te laten bouwen, daar de oude stijger al sedert een paar jaren onbruikbaar, de boom of tolhuis veel te klein was. Deze 6 % worden echter nu reeds omtrent 3 jaren berekend, en hebben wel dubbel de waarde van het tolhuis en stijger opgeleverd, zonder dat aan deze iets gedaan is geworden, en dat terwijl er in den koffie-tijd, October, November en December, dus in den regentijd, meer koffie buiten dan binnen het tolhuis ligt, alzoo bij hevige regenbuien groot gevaar loopt zeer nat te worden. Dit alles is niet zooals het hoort, wanneer men aanneemt dat alleen het heffen van 2 % te veel uitvoerregt van koffie 15 à 20 mille gulden per jaar oplevert. Als men echter bedenkt dat Timor Dehli niet de minste subsidie meer krijgt sedert de Heer de Lacerda aan 't bestuur kwam, laten zich bovenbeschrevene handelingen eenigszins verklaren, hoewel niet rechtvaardigen.

Wat zien wij nu na het optreden van den tegenwoordigen Gouverneur gebeuren? Politie, bestaande uit militairen; al de Kettinggangers tegelijk ontslagen; defstal aan de orde van den nacht. Nadat onlangs een der ambtenaren van zijn gouden horloge met ketting is beroofd en een Chinees bestolen, mishandeld en levend in zijn huis verbrand, is er weder eene nachtelijke Politie georganiseerd, bestaande uit de kampongbevolking. Maar schuilen hieronder niet de dieven?

Sedert eenigen tijd is men begonnen met het metselen van het fundament voor den nieuwen boom of tolhuis. Dit gebouw zal nu zoo groot gemaakt worden dat geene goederen meer in de open lucht behoeven te liggen; daarna zal begonnen worden met den bouw van het havenhoofd; dit is wel iets wat gewaardeerd mag worden. Thans wordt ook alle 3 maanden eene Commissie benoemd, om de waarde der goederen te bepalen, en men loopt dus nu geen gevaar meer, zoo schreeuwend veel meer te betalen dan eigenlijk zou moeten.

Het nieuwe pensioen-reglement. Vergeliken met de tot heden geldende bepalingen.

[S l o t.]

Wij gaven gisteren een overzicht van het bedrag der pensioenen onder het oude reglement, ter vergelijking met dat onder de nieuwe regeling.

Het is niet te ontkennen, dat volgens de nieuwe berekening enkele ambtenaren aan pensioen zullen verliezen, en wij achten dat ten zeerste te betreuren.

Intusschen wordt de onbillijkheid, die velen vreesden voor de op dit oogenblik in dienst zijnde ambtenaren, weggenomen door het gisteren vermeld telegram aan den algemeenen sekretaris.

Die interpretatie verdient instemming.

Maar—mag men terecht vragen—hoe is het toch mogelijk, dat geen enkele wet voor Neerlandisch Indië kan worden gemaakt, waarin nu eens niets vergeten is? Waarom die overgangsbepaling, de gedachte waaraan toch het allereerst voor de hand

Het diktaat van Mr. Pébé.

[Hoogleeraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

DE REGENT.

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

col. Broodhuys no 11

19.

De Javaansche bevolking, Mijne Heeren, heeft deze eigenaardigheid met den grooten hoop in Europa, ja in alle werelddeelen, gemeen, dat zij het meest die dynastiën en regeerings personen aankleeft, die haar het meeste kwaad doen. Zij onderscheidt zich daarbij evenwel door grooter trouw en standvastigheid. De franschen bijvoorbeeld werpen nu en dan, in hun ijdel en waan, het juk der dwingelandij af, om het later weder gehoorzaam op de schouders te nemen. De Javaan acht het terecht eenvoudiger, den last dan maar in ééne moeite door te blijven torschen. Hij buigt voor de oud-adelijke families van zijn land in het stof, om zich, als zij er lust in hebben, door hen te laten vertrappen. En hij zou den klewang wetten tegen den onhandigen menschenvriend, die de hooggeborene bruine heeren in dit genoegen wilde storen.

Gij begrijpt, dat tegenover zulke verhoudingen de Nederlandsche Regeering in een moeilijk parket moest komen. Liet zij de onderdrukking door de Hoofden bestaan, dan beliep zij het verwijt van medeplichtigheid aan uitzuiging van den kleinen Javaan. Maakte zij aan de machts-uitspattingen der adelijke heeren een einde, zonder ze hun in klinkende munt te vergoeden, dan joeg zij de geheele bevolking tegen zich in het harnas. Met hare gewone genialiteit vond zij den sleutel tot deze schijnbaar geslotene deur. Zij nam, onder hare dure verplichtingen, de taak op zich om den inboorling tegen zijn hoofden te beschermen; maar de eigenlijke „duurte” dezer verplichting wist zij te temperen door, wel is waar, den kleinen tyrannen behoorlijke traktementen als schadeloosstelling toe te kennen, doch de profyten van de zaak tot zich zelve te trekken, door de bevolking tegen gering loon zware gedwongen werkzaamheden te doen verrichten. Slechts de naam van het beestje veranderde. Namen de Hoofden vroeger buffels van den kleinen man [zie het werk van mijn kollega Max Havelaar] de Staat neemt nu hun tijd en arbeid. Alle partijen zijn op deze wijze tevreden gesteld — behalve de kleine man zelf, maar die weet niet beter of het behoort zoo, en bovendien zou het de krankzinnigheid zelve zijn, den dommen Javaan te raadplegen bij dergelijke ingewikkelde vraagstukken van staathuishoudkunde.

Intusschen heeft men zich wel terecht gewacht, het gezag der Regenten over hunne rasgenooten geheel naar de rommelkamer te verwijzen. Men blijft het integendeel gebruiken waar en wanneer men kan, ja men spreekt geen woord tot den kleinen man zonder den Regent als tolk te gebruiken.

Wilt gij eene afdoende vergelijking om het raderwerk van inwendige huishouding met één blik te omvatten? Stel dat Indie is het rijtuig, de Javaan het paard, kultuur- en heerediensten het gebit, en Nederland de koetsier — dan is de Regent de zweep . . . . en de Nederlandsche belastingschuldige zit op de zachte kussens binnenin.

Hiermede heb ik u omtrent den Regent voldoende ingelicht.

Indien gij eenmaal Resident wordt — waaraan ik niet twijfel — zult gij langs den geleidelijken weg wel meer omtrent dezen inlandschen ambtenaar te weten komen. Van dat oogenblik af zijt gij ook meer bijzonder belanghebbende, wijl de Regent dan plotseling met UHedGestrenge verbonden wordt door de nauwe bloedverwantschap van „jongere broeder”, terwijl de Raden Ajoë uwe jongere zuster wordt. Deze zusterschap is, naar men zegt, ingesteld om een einde te maken aan de oabroederlijke blikken, die niet zelden door levenslustige Residenten op mollige Raden Ajoes werden geworpen, en waardoor het prestige der zoozeer beroemde Nederlandsche strengheid van zeden in gevaar werd gebracht.

Hoe dit zij — de titel van jongere broeder tegenover Residenten van 40 à 45 jaren maakt dikwijls een zonderlingen indruk, daar er Regenten bestaan die 70 à 80 westmoesons over hunne hoofden zagen regenen.

Onder de oudste behoort, indien ik mij niet vergis, de Regent van Amsterdam, Jan genaamd, die zijne laatste levensjaren doorbrengt op zijn buitenverblijf *Sidhoardjo*.

De lagere inlandsche ambtenaren, de wedhono's, pattih's, petinggi's of loerah's, keur ik, mijne heeren, zelfs geen oogenblik uwe aandacht waardig, en daarom zullen wij thans overgaan tot:

AFDEELING III.

De openbare dienst in zijne verschillende vertakkingen.

Hoe de Nederlanders hier op goed avontuur zijn aangeland, welke regeerings lichamen zij hebben ingesteld om de verkregen macht te handhaven, — d. i. den aankoop en de organisatie der onderneming, — leerde ik u, mijne heeren, in mijne vorige lessen kennen. Zien wij thans op welke wijze zij geëxploiteerd wordt.

Het zal u duidelijk zijn, dat daarbij voornamelijk de volgende vraagstukken in aanmerking komen:

Hoe het aan te leggen, zooveel mogelijk van de ingezetenen los te krijgen en er hun zoo weinig mogelijk genot voor in de plaats te geven;

op welke wijze de Staat het best kan maaien, onder voorwaarde anderen te doen zaaien;

hoe de Regeering het best den negotie-geest zal opwekken, om zelf zooveel mogelijk van de winst in den zak te steken;

langs welken weg den ingezetenen veiligheid en gerechtigheid zal worden verzekerd, zonder dien omslag en die hoge kosten weg te nemen, die aan vrouwe Justitia het behoud van haar onmisbaar prestige waarborgen;

hoe deze kolonie bij voorkomende gelegenheid met goed fatsoen aan den vijand kan worden overgegeven, met de minst mogelijke bloedstorting;

wat er te doen is om de onderdanen zoover in het leven te houden, dat zij hunne belastingen kunnen blijven betalen;

hoe het aan te leggen om bruggen, wegen, dijken, sluizen, gebouwen, zoo mogelijk op te lappen, of wel ze geheel te doen vervallen, tot vermijding der noodzakelijkheid om ze te vernieuwen.

Eindelijk welke zorg de staat tegenover de ingezetenen behoort te dragen, voor hetgeen iederen rechtgeaarden Hollander na zijne beurs het dierbaarst is: het heil zijner ziel.

In verband met deze eischen, mijne heeren, zal ik de bespreking van den Openbaren dienst, waarbij eerst een woord dient gewijd aan de mannen, die geroepen zijn hem waar te nemen, verdeelen in de volgende hoofdstukken: *Ambtenaren, finantiën, Landbouw, Handel en Nijverheid, Justitie, Leger en Marine, Onderwijs, Volksgezondheid, Openbare Werken en Godendienst*.

(Wordt vervolgd).

Het diktaat van Mr. Pébé.

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

AFDEELING III. HOOFDSTUK 1. AMBTENAREN.

20.

Een Indisch ambtenaar is een persoon, die een meer of minder zwaar examen aflegt, om het recht te verkrijgen van te klagen over groote drukte en weinig traktement, zich een kleed te snijden uit den grooten lap van het Gouvernementsprestige, en het ernstig bewustzijn met zich om te dragen, dat zonder zijne persoonlijke tusschenkomst de kolonie zal te gronde gaan. (*)

Het korps ambtenaren heeft in de laatste jaren eene aanmerkelijke verbetering ondergaan. Onder de vroeger genoemde „Kompagnie” tot exploitatie van den bruinen broeder en nog in het begin dezer eeuw, was het een zóotje langvingerige fortuinzoekers. Wat in Nederland te dom was om voor den duivel te dansen, of eenige andere reden had om een ver verwijderd deel van den aardbol met zijne tegenwoordigheid te begunstigen, kwam in „den Oost” den publieken dienst waarnemen.

Onkunde, brutaliteit, oneerlijkheid, speelden de eerste viool. Thans is dat alles veranderd.

Sedert in 1843 de Delftsche akademie en in 1864 de Koninklijke Africhting voor taal-land- en volkenkunde werden opgericht, zijn alle Indische ambtenaren bekwaame mannen.

Hunne zedelijkheid is, evenals die van alle Nederlanders, onberispelijk geworden. En zij verdienen wel is waar alle te weinig geld naar hun zin, maar stelen doet geen van hen meer, zelfs niet de zoutpakhuismeesters.

Wat nu de gegrondheid dier klachten over de traktementen aangaat, die valt mijns inziens niet te bewisten. Het is bekend dat geen land meer finantieele behoeften schept dan Indie; men kan of wil het zich hier nu eenmaal aan niets laten ontbreken. En zoo is het,

(*) Voor hen, die, evenals Mr. L. in het *Soer Handels'lad*, te veel familie-trekken hebben met Dronkstoppel en Co, om parodie te begrijpen, tekenen wij hier aan, dat Mr. Pébé met deze kansloze zucht eene *charge* bedoelt, d. w. z. het in het licht stellen, niet van geheele klassen van personen, doch van enkele sprekende typen uit die klassen.

naar mij dunkt, zeer verklaarbaar, dat ambtenaren die hier in Indie om zoo te zeggen evenveel verdienen in een maand als zij in Holland hadden te verdienen in een jaar, steen en been klagen over het jammerlijke gebrek, waartoe de onbarmhartige Regeering hen veroordeelt.

Ook over te groote drukte hebben de ambtenaren, mijns inziens, recht van mopperen. Het is hard, wanneer men gewoon is te één uur te rijstafelen, eerst te half één naar de sociëteit te kunnen gaan, en aldus genoodzaakt te worden, zijn pait-quantum in der haast door het keelgat te jagen.

Nog vreeslijker is hetgeen sommigen ambtenaren wel overkomt, dat zij een enkele maal aan de dienstzaken hun middagslaapje geheel of gedeeltelijk moeten opofferen! In een land als Indie kan men dat niet volhouden. Wel is waar slapen kooplieden en andere kantoorlui 'smiddags nooit, maar die verdienen er zooveel te meer geld door, en geld verzoet niet alleen den arbeid, maar maakt zelfs het onmogelijke mogelijk.

Is het dan wonder, dat 'smiddags aan de kletstafel in de kroeg de heeren ambtenaren zamen komen, om te vertellen welke gewichtige dingen — *sapada kassi pait!* — zij ieder voor zich hebben gedaan, hoe de een bijzonder slim is geweest in het verhooren van een boef, de ander zeker niet minder dan — *sapada, sopi poet!* — niet minder dan twintig handteekeningen heeft moeten zetten, een derde het uit Batavia dreigend gevaar nog tijdig heeft afgeweerd — *kassi bier sama ijs!* — door aan den Directeur „een brief te schrijven, meneer, dien ik je verzekert dat op poten stond”?

Indien de Regeering mij de eer deed, mijne heeren, mij over verlichting van den drukkenden werklast voor de ambtenaren te raadplegen, ik zou voorstellen, hen slechts dan te laten arbeiden, wanneer zij er geschiktheid en lust toe gevoelen.

In ieder geval, zooals het thans gaat werken de Indische ambtenaren te hard, ál te hard. En zijn sommige lasteraars die dit ontkennen, en beweren dat tusschen de Regeering en hare dienaren een soort van wedstrijd gehouden wordt, wie het 't langst zal uithouden, de eerste met de betaling der traktementen op een goedkoopje te berekenen, de laatste met te antwoorden: „dan doe ik er ook zoo weinig mogelijk voor, of ik zoek langs zijwegen buitenkansjes te krijgen, die niet in mijne instruktie staan.”

Dit alles, Mijne Heeren, is zoozeer onwaar, dat een ambtenaar dikwijls na 4 of 5 jaren, door slijtage vanwege het harde werken, reeds behoefte gevoelt om met verlof naar patria te gaan.

In den regel is het de lever, die hem plaagt, waarschijnlijk ten gevolge der schokken, die zijne ambts-bezorgdheden hem veroorzaken; uit de zenuwachtigheid over den goeden gang van zaken vloeit voor anderen een buiklijlen voort, dat slechts door het koele klimaat van de Haagsche Witte of de Wiesbadensche kur zaal kan genezen worden; weer andere krijgen hemorrhoiden van het vele zitten aan de schrijftfel; velen hebben last van chronische scheele hoofdpijn of drukking op het achterhoofd; koorts en voortvloeiende uit gebrak aan nachtrust, zijn evenmin zeldzaam, gelijk ook slapeloosheid ten gevolge van onophoudelijke ambtsbeslommeringen. Kortom, indien men alle indische ambtenaren na verloop van een zestal jaren met elkaar in het gelid zag staan, zou men zich eerder in het Parijche *Hotel des Invalides* wanen, dan te midden van een trits mannen, die den schoonsten tijd van hun leven nog voor zich hebben.

Wel te verstaan, dit zou zoo zijn indien niet de heilzame maatregel van „verlof wegens ziekte” er tegen waakte.

Ook hier toont de Regeering weder hare echt vaderlijke gezindheid. Een geneeskundig certificaatje is alles wat men noodig heeft. Met een flink verlofs-traktement gaat men voor een paar jaren, zonder eenigen arbeid te praestereen, naar beter oorden. En ik vraag u, mijne heeren, wie zal beter dan uwe huisdokter, die in den regel ook uw goede vriend, of althans die uwer vrouw is, kunnen weten dat drukking op het achterhoofd, buikpijn, koorts en hersenaandoeningen of lever-steken u kwelden? Wie zal derhalve minder bezwaar maken, u het verlangde certificaat te verstrekken?

Nog schooner voorrecht dan het verlofs-traktement is den ambtenaar geschonken in het recht op pensioen, en de uitkeering aan zijne weduwen en weezen.

Hier gaat de liefderijke zorg van het Gouvernement waarlijk zóó ver, dat men ze zou vergelijken met die van den Hemelschen Vader, die de weldaden over ons uitstort zonder dat wij er om vragen of zelfs er naar verlangen.

Of gij al niet wenscht, na volbrachten diensttijd pensioen te trekken;
Of uwe lichamelijke gesteldheid, dan wel uw ouderdom, het ontwijfelbaar maken, dat gij de daartoe vereischte dienstjaren niet kunt volbrengen;
Of gij liever op eene andere wijze dan door pensioen, b. v. door eene lijfrente, in uwe latere behoeften wenscht te voorzien—

dat alles wordt u niet gevraagd. Als voor een kind, dat niet weet wat goed voor hem is, wordt voor u gezorgd; gij zult en moet pensioen van die goede Regeering ontvangen; het wordt u in de keel gestopt, als het voeder aan een gans die men wil vet mesten.

Nog aandoenlijker, ja ongelooflijk is de gouvernements-zorg voor uwe weduwen en weezen.

Een hardvochtig man zou zeggen: ik zal uwe weduwe en uwe weezen na uwen dood gaarne helpen, maar ik wil dan toch eerst weten of gij wel eene weduwe of weezen achterlaat.

Neen, foei, zegt onze goede Regeering, ik verbind mijne weldaden aan geenerlei voorwaarden:

Of gij niet getrouwt zijt;
Of gij verzekert, nooit of te nimmer plan te hebben op trouwen;
Of gij zelfs bewijst niet te kunnen trouwen;
Of gij bezweert, nimmer natuurlijke kinderen te zullen voortbrengen, althans ze nimmer als de uwe te zullen erkennen;
Of er derhalve geenerlei mogelijkheid bestaat, dat gij eens eene weduwe of weezen zult achter laten;

Toch zegt onze Vader, die te Buitenzorg zit: waarde vriend, ondanks u zelven neem ik u op onder de rechthebbenden in het weldadige fonds voor weduwen en weezen. Leg gerust het hoofd neder! Uwe weduwe, die er niet is, en uwe weezen, die nooit komen zullen, zijn — op mijn woord van vaderlijk gouvernement — na uwen dood tegen alle gebrek beveiligd.

En voor al deze godheid eischt de Regeering geene andere belooning of tegemoetkoming, dan de bijdrage van een gedeelte van uw traktement, in de jaren dat gij er — volgens het oordeel van onnoozele halzen — het grootste genot van kunt smaken, en dikwijls de grootste behoefte er aan hebt.

Indien gij sterft, vóór van uwe pensioen-stortingen te profiteeren, verliest gij daarop natuurlijk het recht, want wat zou een dood mensch met een pensioen kunnen uitvoeren? Met het oog daarop is dan ook thans het tijdstip van dat profijt nog een jaar of vijf verschoven.

De onbaatzuchtige liefde, die het Nederlandsche Gouvernement voor zijne ambtenaren toont in de pensioen-regeling, heeft dan ook, mijne heeren, ik mag wel zeggen wereldkundige vermaardheid verkregen.

[Wordt vervolgd.]

Soer Courant 25 Juni 1861

Het diktaat van Mr. Pébé,

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

AMBTENAREN.

21.

[VERVOLG.]

De algemeene richting, die een Indisch landsdienaar bij zijn ambtelijk doen en laten heeft te volgen, is min of meer eigenaardig.

Het geweten van den waren Indischen ambtenaar schuilt niet, evenals bij een gewoon mensch, ergens in zijn fysiek samenstel; het woont te Batavia, of op eenige andere plaats, waar zijn onmiddellijke Chef is gevestigd.

De Chef van den Indischen ambtenaar is zijn geweten.

Wanneer gij of ik, mijne heeren, willen weten wat wij doen of laten moeten, dan hebben wij eerst het lastig onderzoek in te stellen: „waar ligt het ware en goede?” en vervolgens te trachten daarnaar te handelen.

Een Indisch ambtenaar kent die soesah niet. Het ware is voor hem datgene, wat zijn Chef als zoodanig gestempeld heeft; het goede al wat zijnen Chef aangenaam kan zijn. Uit dit heilzaam beginsel heeft zich tweërlei stelsel ontwikkeld, het DEK-STELSEL en het RUIK-STELSEL.

Het eerste bestaat in de roeping van den ambtenaar, om nimmer te overwegen of

eenige handeling wordt voorgeschreven door het staats- of partikulier belang, maar alleen of zij door den Chef gesanctioneerd is geworden. In de spreektaal noemt men dit: *zich dekken*.

Een pandjeshuis-pachter wil bijv. oningeloste pand-goederen verkoopen, wyl de ophooping er van in zijne bergplaatsen hem met groote schade bedreigt. De assistent resident verbiedt het hem, wyl de wet in het belang der beleeners een langen termijn heeft gesteld, binnen welken de verkoop niet mag geschieden. Het is mijn plicht, zegt die ambtenaar, de wet in al hare gestrengheid toe te passen.

Baba berust zuchtende in zijn lot. Na verloop van een paar weken echter komt de ass. Res. uit eigen beweging tot hem, zeggende: baba, nu geef ik u verlof te verkoopen, ja ik gebied het u, en zal u straffen wanneer gij binnen zóóveel en zooveel tijd niet verkoopt.

Wat is er dan gebeurd? Is de waarborg voor de inbrengers minder noodig geworden? Is de wet, waarop de ambtenaar zich beriep als zijn oppersten leidsman, in dien tusschentijd veranderd? Geenszins.

Maar de Ass. Res. heeft aan den Resident vergunning gevraagd, den baba tot den verkoop te rechtegen; de Resident heeft het verzoek overgebracht naar den Directeur; tegelijkertijd zijn bij dezen hoofd ambtenaar vele dergelijke aanvragen uit andere afdelingen ingekomen, waarbij niet onduidelijk te kennen werd gegeven dat de opbrengst der pacht het volgende jaar groot gevaar zou loopen, indien met het bedoelde voorschrift aan de pachters niet wat de hand werd gelicht; de Directeur polst de Hooge Regeering; de Hooge Regeering geeft te kennen, dat voor het prestige van den wetgever wijziging der pas uitgevaardigde ordonnantie niet wenschelijk is, doch dat zij toch gaarne het ontzettend finantieel gevaar voorkomen zou zien; de Directeur weet nu genoeg; hij schrijft een katebelletje om als zijne meening te kennen te geven, dat de ordonnantie, in plaats van den verkoop binnen zekeren termijn te *verbieden*, hem integendeel *verplichtend* stelt; het katebelletje wordt gedrukt en aan de Residenten toegezonden; deze stellen er de ass. residenten mede in kennis; en van dit oogenblik zal geen dier ambtenaren den verkoop aan baba meer verbieden, niettegenstaande slechts de partikuliere zienwijze van den Directeur hun hiertoe aanleiding geeft, in de wet daarentegen het verbod nog steeds zwart op wit gehandhaafd staat. Met andere woorden, de Directeur heeft, door éen pennestreek, eene geheele korporatie van ambtenaren GEDEKT, om te handelen tegen het voorschrift der wet.

Aan het dek-systeem is voor den ambtenaar, hoeveel veiligheid het hem ook schijnt te waarborgen, toch eenig gevaar verbonden. Hij moet namelijk zorgvuldig waken, zich in de waarde der bedekking niet te vergissen. Een voorbeeld:

De algemeene ontvanger weigert u, op grond van het bepaalde voorschrift der wet, ongezegelde quitantie voor eene storting in 's lands kas boven de f100. Daar verneemt hij echter, dat de Dir. van finantiën aan een grooten Bataviaschen pachter het bedoelde voorrecht heeft toegestaan. De ontvanger meent hierin een teeken te zien, dat de Directeur anderen op denzelfden voet wenschte begunstigd te zien.

Hij acht zich *gedekt* om u ongezegelde quitantie te verlenen, en doet alzoo.

Dra echter merkt hij, zich leelijk in de vingers te hebben gesneden. De Directeur toch neemt het hem zeer kwalijk, dat hij een voorrecht, uit opportuniteits-redenen aan een vetten klant toegestaan, is gaan generaliseeren.

Een toornige circulaire brengt zulks al den ontvangers aan het verstand, en terstond houdt alle verlening van ongezegelde quitantie weder op.

Doch het publiek is op het eenmaal gesmaakte voorrecht verlekkerd geworden. Het vermijdt transakties met den staat, of wel ontduikt de zegelwet door op andere wijze, dan bij quitantie, zijne stortingen te doen konstateeren. De Directeur bemerkt, dat hij op zijn beurt zich in de vingers heeft gesneden, en zendt eene nieuwe circulaire in zee, om te verklaren dat het verlenen van ongezegelde quitantie voor stortingen in 's lands kas, al bedragen zij miljoenen, eigenlijk eene zeer goede gewoonte is, die de ontvangers niet genoeg in eere kunnen houden. Nu zijn de heeren *betoel be'oel* gedekt, en voor 't vaderland weg worden weer ongezegelde quitanties, in dorso der kontrakten of op andere wijze, afgegeven.

Let wel, mijne heeren, dat de wet, die in andere, minder wijs en praktisch bestuurde, landen geldt als het palladium voor de rechten en verplichtingen der burgers, bij dit alles hoegenaamd niet in het spel is geweest. Men heeft haar geheel ter zijde gelaten. Niet omdat zij tegen de Wet streed, was de eerste handelwijze van den ontvanger strafwaardig, maar omdat hij zich vergiste toen hij dacht dat hij *gedekt* was; en dat hij later geheel plichtmatig handelde, was niet wyl hij aan de Wet gehoorzaamde — hij bleef haar integendeel even ongehoorzaam als te voren — maar wyl nu de dekking volgens de regelen der kunst had plaats gehad.

Eene onbetwiste waarheid is het dan ook — ik verzoek u dit wel te onthouden, wyl het later als ambtenaar te pas kan komen — dat in onze bewonderenswaardige Indische rechts-richting twee machten naast elkaar zijn geplaatst, van welke de laatste nog meer zwaart dan de eerste, n. l. de *Wetgever* en de *Dekker*.

Nog één lastig geval kan zich, met betrekking tot het dek-systeem, voor den ambtenaar voordoen. Somwijlen namelijk deinst de hooge oome, van wien in een of ander opzicht de absolute waarheid moet uitstralen — de *Dekker* — terug voor de zware verantwoordelijkheid. In dat geval richt hij zijne openbare menings-uitingen zoodanig in, dat de ambtenaar er zoowel het een als het ander uit kan opmaken.

Voorbeeld: De Waterstaat werkt naar den zin der Regeering te duur. Deze draagt daarom het bouwen van zekere werken op aan de gewestelijke of afdelings-hoofden, die er evenveel verstand van hebben als een koelie van een tapiiserie-werk. Door hunne onkunde zouden deze heeren dus zonder twijfel duurder werken dan de Waterstaat, indien hun niet het middel ter beschikking stond der kosteloze heerendiensten. Maar ook het getal heerendiensten, dat zij van de bevolking mogen eischen, is bij de wet bepaald, en dat hiertegen niet zal worden gezondigd is een der stokpaardjes van de Javanen-lievende politiek der machthebbers in het moederland. De Regeering te Batavia durft derhalve de verantwoordelijkheid niet op zich nemen, om de bestuurs-hoofden tot opdrijving der heerendiensten te verleiden ten behoeve hunner bouwweken; zij vaardigt daarom tegelijkertijd een streng verbod uit tegen het vorderen van meerdere diensten dan de bij de wet geoorloofde. Toch weet zij uitmuntend goed, dat zonder dit middel de goedkope bouwweken niet *kunnen* worden verkregen en verwacht dan ook in het geheim van de gewestelijke en afdelings-hoofden dat zij zullen durven toetasten.

Nu wordt het voor den ambtenaar werkelijk moeilijk, zich te *dekken*.

Verklaart hij zich tot bouwen onbekwaam, dan haalt hij zich, zoo zeker als een Chinees een duitendief is, de ontevredenheid der Regeering, ja wellicht overplaatsing of ontslag op den hals; bouwt hij daarentegen wel, met de daaraan onvermijdelijk verbonden opdrijving der heerendiensten, dan wordt hij voor deze anti-Javanen-zonde aangeklaagd.

Toch zal de laatste handelwijze voor hem het raadzaamst zijn. Want hij weet dat de Regeering in het geheim de heerendiensten minder zwaar telt, en dat zij derhalve met iedere klacht daaromtrent, zooveel in haar vermogen is, de hand zal lichten. Men zou dit, in onderscheiding der schriftelijke of mondelinge dekking, kunnen noemen: de dekking door geestes-gemeenschap.

[Wordt vervolgd.]

besl. Cour 27 Juni 1881

Het diktaat van Mr. Pébé,

[Hoogleeraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

Binnenlandsch Bestuur.

A M B T E N A R E N .

[SLOT].

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Col. Brouwerhoff 11
Jan 16

22.

Als tweede uitvloeisel van de gevoels-gemeenschap tusschen den Indischen ambtenaar en zijnen chef noemden wij het *ruik-stelsel*.

Dit heeft meer een preventief karakter.

Het ruik-stelsel wijst den ambtenaar dáan den weg, indien om de eene of andere reden de chef niet als de verantwoordelijke persoon wil optreden, maar daarentegen den ambtenaar op den voorgrond brengen.

Een menschlievend Gouverneur-Generaal bijvoorbeeld, die wellicht indertijd door den ouden heer buitenmate dikwijls over de knie is gelegd, en daardoor een gruwelijken afkeer heeft opgevat tegen alle straf-applicatie op die plaats des lichaams, waar de rug een bolronden vorm aanneemt, wenscht de rotan-straf te zien afgeschaft.

Indien hij met dat voorstel zoo voor de vuist weg bij het Nederlandsch opperbe-stuur aankwam, zou hij waarschijnlijk fiasco maken, daar hij toch bezwaarlijk als motief voor zijn plan kan aangeven de hardhandigheid van mijnheer zijn vader, te meer wijl het *pièce de conviction* — het van achteren deerlijk afgesleten kinderbroekje — waarschijnlijk niet meer is bij te brengen.

Nu moet de gansche phalanx van ambtenaren in de wapenen worden geroepen, om dienst te doen als ijsbrekers.

Naar alle oorden der kolonie gaan exemplaren onder zeil van een officieel [advies, dat Z. E. de Gouv. Gen. wel zoo goed wil zijn, van de heeren ambtenaren in te winnen.

„Is het behoud der rotan-straf wenschelijk al dan niet?”

De vraag wordt zuiver neutraal gesteld, want, was zij dit niet, oogenblikkelijk zouden tien geachte sprekers, bij de behandeling in de Tweede Kamer, er op wijzen dat Z. E. *pressie* had uitgeoefend.

Wat staat nu den ambtenaren te doen?

Advies uit te brengen tegen de meening van hunnen geëerbiedigden Gouverneur-Generaal, wiens prestige zij tegenover de geheele bevolking moeten handhaven?

Dat nimmer, al stond er de dood op.

Maar hoe dan te weten, welke richting Zijner Excellentie's wenschen nemen, wijl Zij, ter ontwapening van hatelijke vitters, zelfs den schijn vermijdt, hun daaromtrent eenige inlichting te geven?

In dit kritiek geval, mijne heeren, gaat de ambtenaar aan het *ruiken*.

Er suist een algemeen ambtelijk gesnuif door de lucht, alsof alle staatsdienaren plotseling verkouden geworden waren.

Niet beter kan men zich in zulk een tijd de ambtelijke wereld voorstellen, dan in den vorm van een talrijke *meute* dier edele jachthonden, die, met gerekten hals, naar boven geheven kop en trillende neusgaten, de lucht opsnuiven, om te onderzoeken waar zich het vurig begeerde wild ophoudt.

Meesterlijk kwijten zij zich van hunne taak. Binnen betrekkelijk korten tijd weet ieder wat hij weten wil, en met meer of minder omhaal van woorden wordt het gevraagde advies in den gewenschten zin uitgebracht. Als bij stilzwijgende overeenkomst nemen enkele dun gezaaide ambtenaren de taak op zich, eenige zijsprongen te maken in insubordinaire richting, die hun evenwel niet ten kwade zullen geduid worden, wijl men de geschiedenis er van kent.

Met begrijpelijke voldoening zendt de Landvoogd den kostbaren en lijvigen bundel rapporten naar den minister van Kolonien; deze geeft in de tweede Kamer hoog op van het daaraan te hechten gewicht; en dit lichaam zal zich door zulk eene verpletterende eenstemmigheid van kundige, kundiger en kundigste mannen laten overtuigen — tenzij ongelukkiglijk de wind voor het oogenblik bijzonder sterk mocht waaien uit den hoek der eigenwaan en betweterij.

Zietdaar, mijne heeren, wat de wetenschap noemt het *ruik-stelsel*. Gij zult waarschijnlijk nimmer hebben vermoed, dat een ambtenaar zooveel genoegen kon beleven van het orgaan, dat *ons*, gewone stervelingen, hier in Indie alleen geschonken is om de liefelijke geuren van verdroogde slokkans, Chincezen-luchtjes en Javanen-huiden te kunnen genieten.

Ik heb hiermede, naar ik meen, hetgeen gij van de ambtenaars-wereld dient te kennen, uiteengezet.

Nog ééne eigenaardigheid uit het leven dezer landsdienaren zij vermeld.

In onderscheiding van de overige ingezetenen, die hunne erven door honden of orang djaga laten bewaken, gebruiken zij daartoe meest een andere diersbort. Nagenoeg geen enkel ambtenaars-huis kan men namelijk betreden, of men vindt er grootere of kleinere *beeren*, die de familie gedurende haar gansche verblijf in de Oost trouw gezelschap houden, en hen dikwerf zelfs vergezellen bij hunnen terugkeer naar het lieve vaderland.

Toen wij in het feestlokaal — de open galeij — de Noordzijde, waar anders de 5de klasse hare lessen ontvangt — aankwamen was men bezig aan no. 3 van het program: EENE PRIJSUITDEELING OP EIGEN HOUTJE. Het stelde voor dat de jongelui zich in het uitspannings uur vermaakten door prijsuitdeeltjes te spelen, waarbij enkele met behoorlijke destigheid als onderwijzers optraden, andere de bij die gelegenheid gebruikelijke voordrachten nabootsten, terwijl ten slotte, met een aanmoedigend woord om op den ingelagen weg voort te gaan, de een een prijs ontving wegens het nimmer op zijn tijd komen, de ander wegens het vischen in zijn inktkoker, een derde wegens het teekenen van poppetjes onder de les e.o. De laatste kreeg tot vermaning: „ga zoo voort, mijn jeugdige vriend, dan zult gij nog een tweede Rubens worden". Ten slotte komt de wezenlijke onderwijzer voor den dag, die den jongens, waar zij verschrikt uit elkaar willen stuiven, integendeel zijne tevredenheid betuigt over hunne aardig gevondene wijze van ontspanning.

LES ENFANTS DE BAGNÈRES, driestemmig uitgevoerd, waarbij de meer diepe partijen, te midden van den faussettoon der jeugd, door enkele der onderwijzers werden ondersteund, voldeed behoorlijk het gehoor en het maatgevoel.

Zeer aardig was het daarop volgend: „DE KOOPMAN IN WETENSCHAPPEN." Een kwakzalver komt bij de jongelui en beweert dat hij pillen te koop heeft, door welker gebruik elke wetenschap de hersenen als het ware wordt ingegoten. Aarzeland gaan de jongelui tot het koopen der pillen over. De een ontvangt, voor de Fransche taal, een pillotje, getrokken uit het zweet van Noël en het bloed (of iets anders) van Chapsal, met het bijgevoegd recept om hem een 40 tal maanden lang dagelijks eenige uren tegen de tong te houden, onder het bestudeeren der bekende grammaire. De ander ontvangt een medicament voor het Hollandsch, samengesteld uit levenskrachten van Bilderdijk, dat hij alweder eenige tientallen maanden moet aanwenden onder de studie van de Vries en te Winkel. Een derde krijgt voor de methode van extract van laurier, onder zijne ging van een soortgelijk recept etc. etc. De jongelui begrijpen op het laatste waar de kwakzalver met hen heen wil, en deze verlaat hen in haast, wijl hij verwacht wordt bij het jonge volkje te Pasceroean.

De kwakzalver vervulde zijne rol allerlompst, en de lachlust der toeschouwers werd niet weinig opgewekt door zijn heraut, die de cornet à piston, waarop hij gecenseerd werd te toeteren, telkens te laat aan den mond zette waardoor de filitie dat zijn eigen longen, en niet die van een figurant achter het scherm, de tonen voortbracht minder aannemelijk bleef.

DE HOOP DES VADERLANDS stelde ons de jongelui voor als een compagnie soldaten, marcheerende, kamspeerende, en vaderlandsche liederen zingende. De kleine tamboer roffelde niet minder verdienstelijk de trom dan hij voordroeg het gedicht van den soldaat, wiens lachhartigheid hem een oneervollen dood op den hals haalde, terwijl zijne wapenbroeders, met roem overladen, door hunne landslui jubelend werden binnengehaald.

De luitenant bij dit leger in miniatuur maakte, na het halt houden der troepen, zijn saluut voor zijn kapitein, alsof hij van de wig af niet anders had gedaan. Trouwens, hij kon het uit de eerste hand hebben, wijl zijn vader een wezenlijk militair is.

De laatste stukjes en de prijs-uitdeeling hebben wij niet bijgewoond.

Het decoratief van het toneeltje, met de prijzen in het midden van den achtergrond sierlijk opgesteld, was zeer smaakvol.

De Broeders mogen, bij dit nieuwe jaarfeest, voor zeker weer met voldoening terug zien op hun werk. De inrichting, zooals men weet bezocht door kinderen zonder onderscheid van kerkgeloof, telt thans 130 leerlingen, benevens een 25 à 30tal gratis élèves van onvermogene ouders. De lokalen zijn luchtig en ruim, het gymnastie terrein doelmstig, de speelplaats uitgebreid. Er zijn op 't oogenblik acht broeders onderwijzers. De vruchten van het onderwijs in het teekenen waren zichtbaar in een lokaal, waar zeer verdienstelijke schetsen der leerlingen (o. a. een sprekend gelijkend portret van keizer Wilhelm) waren ten toon gespreid.

Voor dit vak hebben echter de Broeders veel verloren door de oprichting der H. B. School. In 't neemt deze laatste inrichting hun veel

De door den Heer K. W. van Muijden heden morgen in het openbaar verkochte Arak fabriek te Sidho Ardjo heeft opgebracht f 4500. Kooper Tan Gowan Tjan.

Het namens de verbandhoudster door J. J. O. Enschedé heden morgen in het openbaar verkochte erf, bebouwd met een steenen met pannen gedekt huis en bijgebouwen, gelogen in de Chinesche kamp, blok 3, wijk F. heeft opgebracht f 9500. Kooper Ong lo.

Wij vestigen de aandacht van den lezer op achterstaand telegram, meldende dat de Indische Regeering bij de moederlandsche krachtig heeft aangedrongen op verbetering van het Westgat te Soerabaya, waarvoor de kosten 2 miljoen zouden moeten bedragen. Moge de heer 's Jacob zijn verdienstelijk streven met goeden uitslag bekroond zien.

De Simpangseche Sociëteit (Club) neemt in ledental en bloei toe:

Onlangs maakten wij melding van het plan tot het leggen van een nieuwe vloer.

Nu dezer dagen is het biljart lokaal en de voorgalerij van nieuwe kroonlampen voorzien.

De toenemende bloei dezer voor de Simpangers en Embong Malangers zoo gezellig gelegen plaats van bijeenkomst mag voor een groot gedeelte dank worden geweten aan den ijverigen sekretaris.

Te Cheribon is overleden een onzer vroegere stadgenooten, hier wel bekend, de heer P. Waasdijk.

Zaterdag j. l. ging het kind Wagima, oud 8 jaar, met zijn zusje Mariatie oud 9 maanden op den arm dragende, spelen. Onder een Klapperboom gekomen viel juist een dorre klappertak naar beneden op het hoofd van de kleine Mariatie, met 't ongelukkig gevolg dat het kind dood op de plaats bleef.

Uit de Locomotief hebben wij gisteren het alomteerend gerucht over, dat te Kerisono en Lengkong veepest zou zijn gecontateerd.

Wij kunnen beslist verzekeren dat dit bericht onjuust en van veepest in onze streken voor het oogenblik geen sprake is.

Nieuws uit Indische bladen.

STEENEN OP DE RAILS. In de nabijheid van Pasear Mingoe werden door den machinist van trein (sultrein) 5, steenen op de rails van het wester staatspoor gezien die door kwaadwilligen daar zijn gelegd geworden. De trein liep er zonder ongeukken overheen.

GEZANTSCHAP VAN BALI. Vrijdag morgen is per 33. Willem III het gezantschap van Bali te Batavia aangekomen. De secretaris der Residentie heeft de gasten per rijtuig afgehaald.

Het schijnt — zegt de Oostpost — dat ook Ker-tonosono's bewoners de verdiensten van het personeel voor den aanleg der lijn Modjokerto Kediri zeer waardeeren, ten minste men had een eereboog opgericht voor een der bruggen in de kotta, nabij de woning van den chef, prijkende met het opschrift: HULDE aan den chef der 2e sectie den bouwkundigen ambtenaar der 1e kl. J. HOUWENS en verder personeel.

ONBARMHARTIG. Heden ochtend te 6 uren — zoo schrijft de Oostpost — lag voor de deur van het stadsve band ather onder een boom een ongelukkige, wiens arm verleden nacht verbrijzeld was geworden door de machine van een der suikerfabrieken; kwartier over zeven lag hij daar noch doodsbleek, bloedend, meer dood dan levend, tot schouwspel van tal van nieuwsgingeng. Waarom werd die man niet onmiddellijk opgevoeren en verzorgd? Mag het hardochtig heeten dat de administrateur der betrokkene fabriek hem niet rechtstreeks per as naar den plaatselijken geneesheer liet vervoeren, welk eene benaming zal men dan wel moeten geven aan onderwerpelijke handelwijze?

Binne
Floog
tot de

Doo
Indisch
daags
sche ze
waarne
voor de
gegeven

Men
Laut

laange te
niet gen
bij het

bevestig
waar hij

heeft de
wordt d

O. E. e
vervullin

opmerke
geboden

laadt ve
die inde

het ial
achte v

Neemt
weer bi

aan de
haret
der

A
Van

heer Vo
Padang,

mevr. T
mevr. F

Lee, ing
Kampse

T

De

Ge

komu

Ex

De

onde

blijf

Java

nig.

G

Casp

V.
Hofs
D
land
tering
waarv
millio
Ter
in d
Tw
inspec

waarts — wanneer zij zich verlangden te baden, gingen onder een vol gebladerden boom zitten zoo het begon te regenen, vleiden zich naar op het groene grastapijt wanneer zij in elkaars armen wilden rusten, beklommen een kameel of een leeuw wanneer zij een toetje verlangden te rijden, plukten een schoon vijgeblad zoodra zij een nieuw pakejan noodig hadden, lieten de vogels voor hen tjlpen als zij een concert wilden hooren, dienden elkan- der tot fijne kam en haarborstel zoo het in het lang golvende haar wat al te woelig begon te worden, sprongen haasje over als zij beweging noodig hadden — kortom, zij vonden in elkander, zichzelf en de hen omringende natuur al wat zij behoefden, om te mogen zeggen: wij leiden een leventje als God in Frankrijk.

Vreemd zouden die goede lieden hebben opgezien, zoo men hun eenige bruine, witte en goudgeele stukjes metaal, benevens eenige verfonfaaide strookjes van hetgeen men tegenwoordig papier noemt, had ter hand gesteld zeggende:

„gij zult niet eten noch drinken,
gij zult niet baden,
gij zult geen dak boven uw hoofd hebben,
gij zult slapen noch minnekozen,
gij zult niet rijden,
gij zult van vijgeblad beroofd blijven,
gij zult geen muzikaal genot smaken,
gij zult uwe hoofden niet gezuiverd, noch uw haar ontward krijgen,
gij zult niet dansen of springen,
tenzij voor ieder van die genietingen door u eenige stukjes van dit

metaal, of een brokje van dit papier aan mij worde ter hand gesteld. En zoodra uw voorraad metaal of papier geheel in mijne handen is overgegaan—voorwaar zeg ik u, gij zult sterven van gebrek, zoo gij niet voor mij in het stof kruipt, en zware lasten torscht, en zwoegt en werkt in 't zweet uws aanschijns, tot aan den laatsten uwer dagen!”

En toch, mijne heeren, niet anders is het gesteld met den hedendaagschen mensch, die ontluikt en sterft, verschijnt en verdwijnt op diezelfde spanne gronds in het heelal, die aan zijne eerste voorouders ten verblijf werd aangewezen. Dagelijks, ja ieder uur, wordt het ons toegeroepen: gij zult niet genieten, niet *leven*, zoo het noodlot wil dat gij geene van die nietige stukjes stof, die wij GELD hebben gedoopt, er voor in de plaats kunt geven.

Kan dit zijn zooals de Schepper, of, naar uwe verkiezing, de Natuur het heeft gewild?

Had „*der Mensch in seinem Wahn*” het immer zoover mogen laten komen, dat ons leven, ons genot, onze gezondheid, onze kindervreugde, ons innigste gemoedsleven, onze persoonlijke vrijheid, ja niet het minst die onverbiddelijke voorwaarde voor alle levens- geluk, onze DEUGD, werden samengesnoerd aan het bezit van enkele nietige, schaarsch- verspreide stukjes stof?

Met die vraag, mijne heeren, zou ik deze les over de *finantien* kunnen openen, in- dien ik een dier onpraktische, vervelende, droomerige menschen ware, die men wijsgeeren noemt.

Maar, gode zij dank, de geest van dezen is niet in mij gevaren!

En ook van u, jongelieden, zal ik trachten hem zorgvuldig te weren.

Vraagt niet naar het verleden!

Peinst niet, over hetgeen moest of kon zijn!

Weent niet, wanneer gij het lidteeken voelt schrijven van de wonde, ter plaatse waar de band is afgebroken, die u met uwe, thans in ellende voortlijdende, broederen behoort te verbinden!

Vergeet, naar het woord van den apostel, wat achter u is, strekt u uit naar hetgeen vóór u is!

En hetgeen vóór u is, o mijne jonge vrienden, dat heet: MAMMON!

De as, om welke onze wereld draait, is uit goud en zilver geslagen.

Geld, *geld* en nogmaals GELD! — Ziedaar het verheven levensdoel, door onze mat- schappij aan hare zonen en dochteren gesteld.

* *

Geen land ter wereld, mijne heeren, waar zoozeer gevoeld wordt, dat geld de beheer- schende factor is van alle goede en kwade dingen, als Nederlandsch Oost-Indie. Wie uwer aandachtig heeft gevolgd hetgeen ik vroeger zeide omtrent de wording dezer kolonie, zal begrijpen dat vooral hier de geld-questie de quaestie is. Indië moge vroeger geweest zijn wat het wil — door Nederland werd het bemachtigd met geen ander doel dan om geld er uit te kloppen.

Allerkunstigst is daardoor in den loop der tijden de finantieele verhouding gewor- den tusschen de kolonie en het „moederland.” Deze laatste, veel gewilde, beeldspraak moest ik, die de beteekenis der zaken zoo juist pleeg weer te geven, eigenlijk niet ge- bruiken. Indië is niet het *kind* van Nederland, het is *gehuwd* met Nederland, en wel op huwelijksche voorwaarden, welke te sanctioneeren geen burgerlijk wetgever van vroeger of later tijd zou aandurven. Het best wordt de strekking er van weergegeven door den titel, die mijne ambtgenooten voor de hedendaagsche romantiek, Annie Foore, aan een harer werken heeft gegeven: *Eén maar deelbaar*.

Bruigom Nederland heeft op den trouwdag tot bruid Indie gezegd:

„Alles wat gij aanbrengt, liefste schat, is, om te beginnen, voor mij.

„Voorts zullen wij leven, gedeeltelijk in gemeenschap, gedeeltelijk in scheiding van goederen.

„*Gemeenschap* zal er zijn, wanneer gij meer verdient dan gij uitgeeft; en om te zorgen dat dit zooveel mogelijk het geval zij, zal ik beslissen welke verteringen ge moogt maken en je daarbij niet verwennen; en — let hierop vooral, lieve engel — onder gemeenschap versta ik in dit geval niet, dat wij het overschietende zamen deelen, maar eenvoudig dat het geheel in *mijn* zak vloeit.

„*Scheiding* daarentegen zal onze vermogensverhouding beheerschen, wanneer gij minder verdient dan gij noodig hebt; in dat geval behoeft gij u niet te vleien, dierbare vrouw, dat ik u ook maar met één cent zal bijspringen; gij moet dan de tering maar naar de nering zetten, en het met „een katoentje” in plaats van een, zijdje” doen, en het hoedje van den vorigen zomer nog maar eens met een versch lintje oprischen.

„Aangezien ik echter, o heerlijk wezen, wegens uwe vruchtbareheid, de gemeenschap met u verre verkies boven de scheiding, zal ik u zoo ombarmhartig laten werken, dat er altijd wat voor uw lieven man zal overschieten.”

Indie begreep dat het zoo behoorde, en teekende het kontrakt. Of liever hare handteekening werd niet eens gevraagd, daar reeds op dat oogenblik gemeenschap werd verondersteld en de bruigom dus zijne hand zette voor het bruidje.

En onderworpen is zij, tot kort geleden, in haren huwlijkschen staat gebleven. Slaafsch gehoorzaamde zij de bevelen van haren heer en meester; al wat zij verdiende met zwaren arbeid liet zij zich, na aftrek van hetgeen strikt noodig was om haar in 't leven te houden, geduldig ontnemen; en indien zij soms te kort kwam voor hare eigene behoeften, droeg zij haar leed in stilte, dacht er niet over hem om bijstand te vragen, maar schaamde en bedroefde zich, dat zij den geeerbiedigden meester tijdelijk niet van haren overvloed had mede te deelen.

[Wordt vervolgd].

Het diktaat van Mr. Pébé,

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

23

AFDEELING III. HOOFDSTUK II. INSTITUUT

FINANTIEN.

Adam en Eva, mijne heeren, plukten appels wanneer zij wilden o'en, gingen aan den kant der rivier op hun buik liggen, de zuigende lippen op het watervlak gedrukt, wanneer zij dorst hadden, sprongen in denzelfden stroom — wellicht een weinig beneden-

meer het voorstel niet bestond, dan kan Bismarck ook niet terstond per telegraaf hebben geantwoord, dat hij er niets mee te doen wil hebben en kan dit antwoord te Rome ook geen groote sensatie hebben gemaakt. Dat verzinnen van bijzondere verhalen is een der kenmerken van de journalistiek in onzen tijd. Wij komen zoo langzamerhand tot de klasse van berichtgevers, welke niet alleen het gras hebben hooren groeien, maar ook beweren, dat het gras het zelf verteld heeft.

De Fransche bladen verdedigen zich handig tegen de bedreiging van de Engelsche kranten, dat Frankrijk mettertijd alleen een grooten Europeeschen oorlog zal moeten voeren en tegelijk een Noord-Afrikaanschen opstand dempen, omdat het zoowel Engeland als Italië van zich heeft vervreemd; de Franschen vragen, wat de sympathie van Engeland en Italië in 70 aan Frankrijk heeft gebaat en wat deze sympathie zal geven, wanneer er weer zulk een oorlog wordt gevoerd. Hoeveel waars hierin ook moge gelegen zijn, aakt de redeneering toch niet op; door Italië op zulk een stuitende, hooghartige wijze te behandelen als in de Tunis-questie is gebleven, kon men wel eens Italië zich zien scharen onder de aanvallers, in plaats van onder de neutralen. Duitschland heeft buitendien Oostenrijk op zijn hand, zoodat de kansen voor Frankrijk in dat geval al te ongelijk worden. Engeland zou zich zeker niet anders in den strijd mengen dan met woorden, want die kosten geen geld, maar het loert zonder twijfel op een geschikte gelegenheid om Frankrijk uit Egypte te verdringen.

Een Bourbaki stelde voor de gelden, die de „Figaro” bijeenbracht om hem een kunstvoorwerp aan te bieden, te gebruiken om daarvan prijzen uit te reiken aan de soldaten en onderofficieren van het 1e regiment zouaven, die zich het meest onderscheiden, natuurlijk met vergunning van den Minister van oorlog. De prijzen zouden dan den naam dragen „prix des amis du général Bourbaki”.

Pauls Minck en dokter Susini van Marseille zullen gerechtelijk worden vervolgd wegens oproerige handelingen. In een door de stad verspreide proclamatie werd o. a. gezegd: „Wij zullen Jesse (de Russische swaigers keizer moordenares) verlossen of haar onsterfelijk maken door onze republikeinsche solidariteit. Neen, wij zal niet sterfen.”

ENGLAND. De *pièce de resistance* van het Engelsche politieke programma is, zooals men weet, nog steeds de Iersche landwet, waarbij in de moeilijkheden tusschen de Iersche pachters en de grondeigenaars op gematigd liberale wijze wordt voorzien.

In een der laatste zittingen van het Lagerhuis ontvouwd Gladstone de inzichten, die hem tot de indiening van dit ontwerp leidden en verdedigde het tegen de oppositie. Het zal onzen lezers wellicht belang inboezemen, te hooren wat de Minister president dienaangaande zeide.

Het Lagerhuis was van 4 tot 7 uur ongeveer bezig geweest, toen Gladstone tamelijk onverwacht opstond. Hij zeide, dat hij nu reeds het woord nam, omdat zijn gezondheid hem niet vergunde den geheelen avond te blijven. Na verschillende bedenkingen tegen de wet te hebben weerlegd, die, zooals hij betoogde, niet het karakter der wet rakte, zeide Gladstone, dat hij met leedwezen de houding der oppositie had gadegeslagen; deze was van plan Lord Elcho's motie te ondersteunen, waarin de hoofdbeginselen der wet uit een economisch oogpunt ongezond, onbillijk en onstaatkundig werden genoemd. Lord John Manners had een vijandig amendement aangekondigd, maar dat ingetrokken en daarop te kennen gegeven, dat hij voor Elcho's motie zou stemmen, hij, lid van vier conservatieve Ministeries. „Ik vermoed, dat hij sprak in naam zijner collega's”, sprak Gladstone. „Wanneer ik zie hierin het eerste gevolg van den dood van lord Beaconsfield. Ware deze in leven gebleven, dan geloof ik niet, dat dit zou zijn geschied. Ik heb jaren lang Beaconsfield tegenover mij gehad en kan dus wel eenigszins over hem oordeelen. Wanneer Beaconsfield dat had gewild, had hij, toen de liberale Regeering in 1868 de „disestablishment” van de Iersche Kerk voorstelde, den strijd jaren lang kunnen doen voortduren; hetzelfde had hij misschien kunnen doen met de landwet van 1870, die voor dien tijd een even stoute innovatie was als de thans ingediende wet. Maar hij deed het niet, omdat hij inzag, dat die hervormingen onvermijdelijk waren en dat die hoe eer hoe beter moesten worden ingevoerd. Meent de tegenwoordige oppositie, dat de Iersche questie, ooit zal kunnen worden opgelost door een minder ver reikende wet dan die, welke thans in discussie is? (Luide toejuichingen der liberalen; een lid der oppositie: „Niet door deze wet”). Indien gij deze wet omverwerpt en met haar de Regeering, die haar lot aan dat der wet verbindt (Luide toejuichingen der liberalen) en zelf aan het roer komt, dan zult gij een wet moeten indienen, die nog verder gaat. Ik ben niet de eerste, die dat gezegd heeft. Parnell zeide het reeds den 8n Dec. in een speech te Waterford: „Wanneer de heer Gladstone zich aan een Iersche landwet waagt, zal zijn Ministerie stellig vallen. Schijnbaar zou dit voor ons ongelukkig zijn, maar in werkelijkheid niet.” Parnell ziet terecht in, dat, wanneer de oppositie aan het roer komt, zij aan pressie zal moeten toegeven en nog verder zal moeten gaan dan wij. De „fraud, force and folly” van de drie „F's” zullen langzamerhand worden vergeten. Parnell zal zegenen en er zullen misschien conservatieven zijn, die, terwijl de grondeigenaars op den achtergrond brommen, zeggen zullen: „Onze wet is toch veel vrijzinniger!” Zij moeten zelf weten wat zij doen, maar het geldt hier een ernstige zaak. De verantwoordelijkheid is groot. Wij zullen al ons best

hen verwarren zal neerschen door de vele arrestaties in den laatsten tijd.

De benoeming van Ignatieff tot Minister van Binnenlandsche Zaken is voortdurend een orderwerp van gesprek en geschrijf; men geloof niet, dat Ignatieff een bepaald program heeft, en al had hij er een, men weet te veel bij ondervinding, dat deze „vader der leugenen”, zooals hij in de diplomatieke wereld wordt genoemd, of „de zwarte vos”, zooals de Turken te Konstantinopel zeiden, zich nooit aan zijn woord houdt. Ignatieff is echter niet alleen een sluw man, maar ook een man van veel talent, veel werkkracht en doorgaans gelukkig in de keuze van de personen, waarmede hij arbeiden moet. Ignatieff behoort, voor zoover men hem ergens onder rekenen kan, tot de Pan Slavisten, die thans één zijn met de Moscovieten.

AMERIKA. Een Amerikaansche vereeniging van Ieren heeft aan Parnell bericht, dat zij 20 000 pd. st. beschikbaar stelt voor de Liga. De „Order of Hibernians” te St. Louis, die over 500 000 dollars beschikt, zal 5 pCt. daarvan aan de Landliga schenken.

2000 Chineesche werklieden aan de Pacific Railway hebben het werk gestaakt en de magazijnen der Maatschappij geplunderd. Zij willen hooger loon, omdat de rijst zoo zwaar belast wordt.

Nederlandsch-Indië.

ONZE NIEUWTJES. POLEMIEK.

Tegenover de voorgewende verantwoordiging van den heer Uilkens (*) over het feit, dat wij, een reporter uitzendende om over eene aangelegenheid bericht in te winnen, profiteeren van het buitenkansje dat iemand hem de verlangde berichten uit de eerste bron kan mededeelen, zonder dat wij ons hebben te bezwaren over de wijze waarop de derde man aan die wetenschap is gekomen, stellen wij de eenvoudige vraag: Zou de heer Uilkens, in hetzelfde geval, niet van de gelegenheid hebben geprofitteerd?

Of acht hij het teere van de zaak gelegen in het fingeeren van een telegram, dat ons niet toegezonden is?

Dan denke hij aan het „officieuse telegram uit Buitenzorg.”

De Maharadja van Djohor vertrekt morgen naar Batavia. Deze dagen heeft Z. H. naar wij meenen, Malang een bezoek gebracht.

De intekenlijsten voor de op te richten stoomwascherij alhier, met bijvoeging van het aantal stukken waschgoed per week, zijn aan 't circuleren. De prijs wordt voorloopig aangekondigd op slechts 5 cents.

Wij noodigen een ieder uit, tegen dit luttel bedrag tot ondersteuning der nieuwe onderneming zoo dikwijls mogelijk schoone kleren aan te trekken.

Wat Mr. L., de Paus, die, met het S. H. tot tolk, *Het Diktaat van Mr. Pèbé* in den ban doet, ook moge zijn, zeer zeker is hij een man, die kloekmoedig pal staat voor zijne overtuiging, een dier machtige persoonlijkheden, waarvan de geschiedenis slechts bij uitzondering gewaagt, die alles, tot zelfs hunne persoonlijke rust, opofferen aan het bestrijden van ondeugd, waar zij zich voordoet.

Fier toch zonder weerge, zijn de volgende woorden aan het slot van zijne eerbiedwaardige beschouwingen:

„Het volgt uit de wijze, waarop de redactie der *Soerabaya Courant* gewoon is van zich af te bijten, dat ik eenige scheldwoorden naar mijn hoofd zal krijgen of tot mikpunt van gedwongen geestigheid zal worden gemaakt.

MAAR LIEVER DAT DAN TE DULDEN, DAT ZULK ER DICTAAT GEEN TEGENSpraak, GEEN AFKEURING ONDERVINDE!”

Schoon, treffend, aangrijpend!

Des te schooner, *treffender* en *AANGRIJPENDE*, wjl geheim gehouden wordt, wie achter den pseudoniem Mr. L. is verscholen.

De directeur van het marine etablissement aan den Oedjong alhier, heeft een beambte dier inrichting onder nadere goedkeuring der regeering, in de uitoefening zijner functie geschorst, wjl hij betrapt werd op een fraude waarbij hij zich, ten prejudice van den lande, met f 3.15 zou verrijkt hebben.

De geschorste beambte heeft zich gewend tot den vice admiraal, commandant der zeemacht en chef van het departement der marine in Ned. Indië, met het verzoek om een nader onderzoek in zake te willen gelasten, wjl hij bij de eerste enquête, door omstandigheden onafhankelijk van zijn wil, niet in de gelegenheid geweest is zijn onschuld door bewijzen en getuigen te staven.

(*) Waarom spelt de heer U. den naam van onzen hoofdredakteur de och dagelijks aan 't hoofd onzer Courant te lezen is telkens verkeerd, wanneer hij die in polemieken gebruikt (zie Soer. Handbl. van 27 Juni) — nimmer daarentegen in de particuliere briefwisseling, die nu en dan tusschen de twee vakgenooten plaats grijpt?

Wij zullen niet kinderachtig genoeg zijn om het justalioonis toe te passen op den naam van onzen confrater, hoewel die er alle gelegenheid toe zou bieden.

KOMST VAN DEN VICE-ADMIRAAL. Heden morgen ten 8¼ uur kwam alhier ter reede het stoomschip Generaal Pel. Aan boord van den bodem bevond zich Z. E. de vice-Admiraal, commandant der zeemagt en chef van het Departement van Marine in Ned. Indië.

Het ter reede liggende wachtschip gaf een salut van 15 schoten, de kommandanten der verscheidene oorlogschepen, zomede eene commissie van den wal gingen dadelijk Z. E. complimenteeren.

Met een sloep van het wachtschip, ging Z. E. naar den wal en de Oosterbatterij, waarmede een salut van 15 schoten.

CORRECTOR bij de landdrukkerij te Batavia zijn voorgedragen de letterzette's L. Wolfe en Croese.

VAN SOERABAIA schrijft men aan het B. H. dat met genoegen vernomen is, dat door de plaatselijke schoolcommissie het voorstel aan den directeur van onderwijs is gedaan om voortaan op de 4e openbare lagere school aan den Oedjong ook onderwijs te doen geven in de Fransche taal.

Nog berigt men aan datzelfde blad dat bij het bestuur het plan in overweging is om de zieken-inrichting te Maringau, regentschap Sumanap, voor het gouvernement over te nemen.

Het diktaat van Mr.

é,

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit van Batavia.]

24 KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

AFDEELING III. HOOFDSTUK II.

FINANTIEN.

[VERVOLG.]

Zoo was het, zeide ik, en zoo behoorde het, want Indie was nu eenmaal met Nederland in den echt verbonden. En ofschoon mijne geachte kollega voor het vak emancipatie, de hoogleeraar Mina Krüseman, te dezen opzichte met mij van gevoelen verschilt, blijf ik het stelsel aankleven der Oostersche volken: de vrouw bestaat slechts voor den man, zij is

Mevr. C. A.

Mevr. C. A.

EG.

geb. KRUSEMAN.

Mr. J. W.

EG.

SOERABAIA, 30 Juni 1881

Eenige kennisgave.

5907

OFFICIEEL GEDDEELTE.

Verordening Woensdag, den 27 de Julij 1881

voor het gebouw van het Afdelings kleedingmagazijn in de Werfstraat alhier van:

Een partij nieuwe wollen dekens en

Een partij nieuw flanel

waars ter bezichtiging ten bureele van den

Ondergeteckende.

De Onder Intendant.

O. FUHBI.

5888

Geb. APPEL.

Vendukantoor te Soerabaia in het op

10. Een PERCEEL, bebouwd met een Steenen WOONHUIS, verhuurd aan en bewoond door den heer F. W. DE RIJK, en bijgebouwen en verscheidene welvarende Kampongs, gelegen te Soerabaia bij de verponding geregistreerd sub no. 2638 en aangeslagen voor f 17,400.

20. Een PERCEEL, grenzende aan het bovenstaande, bebouwd met welvarende Kampongs, bij de verponding geregistreerd sub no. 1555 en aangeslagen voor f 9000.

Beide perceelen gelegen te Soerabaia aan den grooten weg van Baliowertie en bekend onder de benaming van „Kampong Rogent Rembang” (Penayakan of Praban Koelon).

Naders inlichtingen zijn bij den ondergeteckende te verkrijgen.

Namens de eigenaren,

J. J. C. ENSCHEDÉ.

5791

78

Pr
OVE
en
per c

zijn, zijne, alles wat zij bezit of, uit welken hoofde ook, verkrijgt, behoort aan haren meest...

Ik wil voor u hopen, mijne heeren, dat gij, eenmaal gehuwd zijnde niet, evenals wijlen mijn voorganger Socrates, het omgekeerde zult ondervinden.

De aangevoerde vergelijking uit het huwelijks-leven zal u intusschen duidelijk hebben gemaakt, dat daar, waar eenheid tusschen Nederland en Indie eenige opoffering zou noodig maken van Nederlandsche zijde, het beginsel van scheiding wordt gehuldigd, en daarentegen het stelsel der eenheid is toegepast, waar scheiding der kolonie zou ten goede komen.

Zietdaar de eenvoudige oplossing der vraag, waarover de geleerden zoo lang hebben getwist: of uit de woorden der Nederlandsche grondwet „*Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat in Europa uit de provinciën* [volgt de opsomming der Nederlandsche provinciën] moet volgen dat *buiten* Europa nog andere provinciën zouden liggen, en de koloniën derhalve niet zouden zijn afzonderlijke landen, die door Nederland worden bestuurd, maar een deel van het geheele rijk, zooals Holland, Gelderland, Friesland etc.

De grondwetgever heeft met die min of meer onduidelijke paragraaf eenvoudig bedoeld: er zal noch absolute eenheid, noch absolute scheiding bestaan.

Eenheid zal er zijn, telkens wanneer de Indische kas ruim genoeg is voorzien om een batig saldo af te werpen—*scheiding* wanneer er sprake is van de betaling van zware oorlogskosten, zooals bijv. voor den krijg met Atjeh.

Eenheid, wanneer bijdragen noodig zijn tot leeniging van watersnood-rampen in Brabant of andere Nederlandsche provinciën—*SCHEIDING* wanneer groote Indische steden, waar gedurende een groot gedeelte des jaars de schepen niet kunnen laden en lossen, of wier gemeenschap met de zee dreigt te worden afgebroken, dan wel verdroogde sawahs en door bandjir bedreigde landschappen, eene even royale voorziening door openbare werken verlangen, als waarvoor honderden miljoenen worden besteed aan het verbinden van Nederlandsche steden met de zee, of het graven van kanalen door de vaderlandsche beemden.

Eenheid, waar het de vraag geldt, te wiens behoefte de bevolking koffie zal telen—*scheiding* waar er sprake van is, een Gelderschen boer of Hollandschen pummel, die liever bij moeder's pappot wil blijven zitten, beschikbaar te stellen tot bescherming der kolonie zoowel als van het moederland.

Eenheid, in één woord, waar zij Nederland voordeel, *geen eenheid*, waar zij Nederland nadeel zou opleveren.

Met het aangevoerde is u in thóorie de finantieele verhouding van Indie tegenover het rijk in Europa duidelijk gemaakt. De praktijk beantwoordt geheel aan de leer. Op de jaarlijksche Indische begrooting begint men met, onder den naam van *Bijdrage*, een miljoen of wat onder de uitgaven te schrijven als een douceurtje voor Nederland. Vervolgens richt men de begrooting zoodanig in, door gebrekkige voorziening in onze behoeften en trapsgewijze vermeerdering onzer belastingen, dat er aan het eind der jaars nog zooveel mogelijk zal overschieten. Dit overschietende gaat weder naar Nederland, onder den naam van *Batig Slot*. Komen er magere jaren, dan laat men Indie tijdelijk aan zijn lot over, en houdt zich tusschentijds onledig met het maken van ontwerpen, om zich het voortdurend genot der overschotten te verzekeren zoodra die weer komen mochten.

Zietdaar, mijne heeren, de praktische en billijke *uitwendige* rechtsverhouding voor Indie wat de finantiën betreft. Zien wij nu, hoe zij *inwendig* zijn geregeld.

Aan de beschermende beweging van uwe handen naar uwe zakken zie ik, dat gij reeds begrijpt, waarover ik thans ga handelen: over onze BELASTINGEN. Stelt u echter gerust; ik ben geen lid der belasting-kommissie.

Men beweert dat belastingen, hoe staat- en menschkundig ook ontworpen, altijd ontevredenheid bij de betalers verwekken. De staathuishoudkunde geeft daarom regelen aan, om dit kwaad tot een zoo klein mogelijk minimum terug te brengen.

Indie heeft, door eene bijzondere omstandigheid, aan die wetenschappelijke voorlichting geene behoefte. Het bezit namelijk een Specialiteit voor belasting-wetten, die al wat de wetenschap ons kan geven in zijn persoon vereenigt. Volgens sommigen ontbreekt hem de noodige *praktische* ervaring. Dit is echter laster, en men kan gerust zeggen dat, dank zij onze Specialiteit, in deze kolonie geene enkele belasting geheven wordt, welke niet alle ingezetenen met het meeste genoegen betalen.

Indien ik wel ben ingelicht zou zelfs het plan bestaan, in verband met het feit dat Indie in de laatste jaren geen „bijdragen” aan Nederland heeft geleverd, bedoelden Specialiteit—ik behoef hem u niet te noemen—op te dragen, nog eene geheele combinatie van nieuwe belastingen te ontwerpen, die de kolonie in staat zal stellen, weder aan hare verplichting jegens de goede moeder te voldoen. Zij zullen voornamelijk de luxe treffen, die hier in Indie zoo weelderig heerscht, en een mijner vrienden van de bureaux, een zeker heer was zoo goed mij in 't geheim mede te deelen, dat de weelde-artikelen, die men aldus aan nieuwe lasten denkt te onderwerpen, de volgende zijn:

Verlovingen [met restitutie, zoo zij binnen het half jaar afraken];

Huwelijken;

De geboorte der zes eerste kinderen, progressief voor twee- drie, en meer lingen; (onder den naam van „belasting op de moederweelde”);

Erfoomes en- tantes;

Atsterven van stiefmoeders;

Lidmaatschap van societeiten;

Het geven van bals, thé- dansants of andere geuren, waarvan de kosten boven de f 25 stijgen;

Het bezoeken van concert of komedie [door middel van aan de deur te heffen hoofdgeld];

Biljarten;

Witte jassen (uitsluitend voor Batavia);

Leeftijd boven de 70 jaren (onder den naam van „grijze- haren- belasting”);

Poudre de riz en ander blanketsel (onder den naam van „rimpel- tax”);

Snaren van piano's en van andere muziek-instrumenten, voor zoover zij meer kosten dan f 10 's maands;

en nog een paar kleinigheden, die mijn vriend van Eijk mij noemde, maar die mij op het oogenblik niet te binnen schieten.

Te lang echter hielden wij ons reeds bezig met het toekomstige, het onzekere; gaan wij over tot het tegenwoordige, waarvan het genot ons reeds gewaarborgd is.

Aan de voornaamste der thans gehevene belastingen zal ik een kort woord wijden.

(WORDT VERVOLGD)

Het diktaat van Mr. Pébé,

[Hoogleeraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

25

AFDEELING III. HOOFDSTUK II.

FINANTIEN.

[VERVOLG.]

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Cel. B. 2005 hoof no 11
20 Juni

Om met de nieuwste belasting te beginnen, die tevens het sprekendste getuigenis levert voor de groote talenten van bovenbedoelde specialiteit, zal ik eerst bespreken: *De Patent- en personeele belasting.*

De Specialiteit heeft ze ontworpen met een vriend, die thans in Nederland is gevestigd als kandidaat-Gouverneur-Generaal.

Omtrent de personeele belasting valt niet veel te zeggen; zij vliegt niet hooger dan iedere andere.

De patent-ordonnantie daarentegen biedt eigenaardige en elders ongeken- heden. Ik zou willen noemen:

dat zij, evenals kunstenaressen of galante dames het voor hun vak onbruikbare netje Bakker of Griet Ooijevaar veranderen in „Mad^{lle}. Céleste” en Duchesse de Ventratou tot meerdere aantrekkelijkheid een anderen naam voert dan haar toskomt;

dat zij geheven wordt van hen, die hun geld verdienen met zwaren arbeid, en niet van de arme sukkel, die het zonder een hand uit te steken in hun kas hebben liggen;

dat haar grondslag in de praktijk met de uiterste nauwkeurigheid te berekenen is— op eenige honderd duizenden na;

dat zij, oorspronkelijk althans, flink af beval: zoo is het, en zoo blijft het, zonder dat eeuwige hooger beroep toe te laten, dat, onder den naam van doleeren, in meer onpraktische landen zulk een soesah veroorzaakt. Later is, helaas, de Regeering zwak genoeg geweest, op aandrang van eenige moeitmakers, die in de geschiedenis zijn geboekstaafd als „tamme oproerlingen,” die uitnemend doelmatige bepaling te wijzigen;

dat zij is geheven met het doel om het goede moederland, dat immers reikhalzend naar zijne gewone bijdragen moest verlangen, tevreden te stellen;

dat zij is ingevoerd in een tijd, waarop het grootste deel der belastingsschuldigen [Europeanen] zoo zeer te kampen had voor de *struggle for life*, dat een belasting meer of minder hun onverschillig moest zijn, wijl zij ze toch niet konden betalen;

dat zij wat leven in de brouwerij heeft gebracht;

dat zij het prestige der regeering op nieuw heeft bevestigd;

dat zij vrij is van, en ook geene gelegenheid laat voor „overdreven fiskaliteit;”

dat zij een aantal ambtenaren en commissie-leden zeer begeerlijke finantieele buitenkansjes bezorgt;

dat zij eindelijk door de hooge kosten van perceptie en de vele slechte betal- ers, met hare zuster, het personeel, geen cent meer opbrengt dan de belasting, waarvoor zij in de plaats is gesteld, en aldus den burger de bemoedigende overtuiging geeft, dat het der Regeering minder om de dubbeltjes dan wel om de eer te doen is.

Opiumpacht. Indien, mijne heeren, een dokter of een apotheker tot u zeide: „zie hier een dosis vergif; ik geef u volkomen vrijheid het in te slikken indien gij er mij slechts goed voor betalen wilt” — dan zou tegen deze heeren door de beschermende gerechtigheid zonder omslag een maatregel worden genomen, die hun in de eerste jaren het recepten-schrijven of pillen draaien onmogelijk maakte.

Geheel anders wordt de zaak, wanneer de Regeering, in wier naam de gerechtigheid wordt uitgeoefend, zelve zulk een handeling bedrijft. Juist omdat de gerechtigheid van haar uitgaat, staat het haar vrij, zooveel er van uit te deelen als zij zelve verkiest, evenals men het immers de zon niet ten kwade zal duiden wanneer zij voor een keer wat te kort schiet in het geven van warmte of licht, doch daarentegen een brandspiegel, zoodra zij niet een even groote hoeveelheid licht terug geeft als de zon haar in den schoot werpt, terecht als een onwaardige brandspiegel ter zijde stelt.

Zoo met de opium. Het gebruik er van ontzenuwt, verdierlijkt, verstompt, vermoordt de bevolking. De staat verbiedt haar evenwel het gebruik niet, integendeel hij belast zich zelf met de bezorging er van tegen flinke betaling. Als tusschenpersonen gebruikt zij daarbij rijke Chineez- en, die gaarne ten koste van den kleinen man nog rijker willen worden en daarom van de Regeering het uitsluitend recht koopen om het vergif onder de bevolking te verspreiden. Hierbij doet zich het zonderling verschijnsel voor, dat de staat, eenmaal het uitsluitend recht verkocht hebbende, geene voldoende medewerking verleent om het privilege te handhaven, ten gevolge waarvan:

het vergif nog algemeener en goedkooper voor den liefhebber verkrijgbaar wordt;

den pachter te kort wordt gedaan in hetgeen de staat hem, tegen betaling, verzekerd had;

de staat zelf niet dat voordeel trekt van de algemeene volksvergiftiging, dat hij er zich nu eenmaal mee ten doel stelt.

Om deze schijnbare tegenstrijdigheden te begrijpen, moet men studie hebben gemaakt van het tweede deeltje van Kempees—gonometrie en trigonometrie— van Badhon Gyben—hogere algebra— en vooral van Sprenger van Eyk—bolvormig-driehoekige belastingmeting. Aangezien echter het leerplan dezer inrichting van hooger onderwijs zich niet tot die hoogte verheft, zal ik u de verklaring schuldig blijven.

In- en Uitvoerrechten. Dit is de meest billijke belasting, die men zich denken kan.

De invoerrechten toch berusten, voor zooveel de Europeanen betreft, op de juiste stelling dat, wie hier fijne Bordeaux- of Rijnwijn en blikjes van Hoogenstraten wil genieten, daarvoor een kleinigheid moet over hebben.

Voor den inlander is de rechtsgrond het schoone woord van den economist: „de Javaan kan voor zijne katoentjes wel een fraktie meer betalen.

De uitvoerrechten vinden hunne rechtvaardiging in de overweging, dat wie zoo dwaas is om hier in het zweet zijns aanschijns aan den grond zijne produkten te komen ontwoekeren, dan ook maar moet betalen voor het recht om ze te verkoopen. De landbouw, op welken deze belasting voornamelijk drukt, kan zich daarover niet beklagen, wijl hij, op de kleine uitzonderingen na van verponding, patent, canon en hoofdgeld [voor erfpachters] indirecte bedrijfsbelasting, private politie bezoldiging, quotum aan de hoofden om werkvolk te krijgen, en eindelijk door kontrakt-breuk wegens opheffing van art. 2 No. 27, geen enkelen anderen finantiëelen last heeft te dragen.

curatoren van L. Pincoffs en H. P. Kerdijk, tot verificatie in het faillissement wegens de vordering van het kapitaal der A. H. V. als zij de door bedrog der directeuren verkregen en teloor gegaan, werd den 20sten Mei door den heer Officier van Justitie con-clusie genomen.

ZEd. Actib., de actie ontvankelijk achtende, beschouwde ze evenwel als niet toewijsbaar, op grond dat het bewijs dat het verlies alleen aan de verkeerde gestie der directeuren en hun bedrog te wijten zou zijn, niet door de cischeeren was geleverd. Uitspraak 20 Juni.

Phillips en Pijnappel. De schipper heeft de goederen verkocht tot behoud van de overige lading en de provenuen verantwoord; hij heeft dus gehandeld in het belang van den eigenaar der lading en nu is het onverschillig of de resteerende goederen worden vervoerd door het oorspronkelijke schip of een ander. De usance om de volle vrucht te betalen is gegrond op de wet en in het belang van den handel, want was het anders dan zou de schipper geplaagd worden tusschen zijn plicht, die medebrengt een gedeelte der goederen te verkoopen, en zijn belang dat hem aanspoort alles te vervoeren en te laten bederven, ten einde de vrucht te ontvangen, maar bovendien volgt het reeds uit algemeene rechtsbeginselen.

Mr. Aug. Philips als advocaat der Nederlandsche Handelmaatschappij zeide, dat er geschil was ontstaan niet over, maar naar aanleiding van het opmaken der di-pache, omdat de assuradeuren op de lading bezwaar maakten te betalen nu van de 9369 balen koffie er 5470 balen te Soerabaya waren verkocht en men noch de volle vrucht wilde, hetgeen in strijd is met de wet, de wet in deze tusschen partijen, waaruit staat dat de vrucht zal worden betaald voor de goederen die te Schiedam worden geleverd. Men heeft hier te doen met een overeenkomst waarbij men zich verbindt tegen loon van de eene plaats goederen te vervoeren naar de andere, maar dan brengt ook de aard der overeenkomst mee dat, waar niets vervoerd is, niets schuldige is. Een usance in strijd met het schriftelijk contract of den aard der overeenkomst kan niet worden gemaakt. De Handelsmaatschappij ook altijd betaald heeft en in dit geval in de beginne van oordeel was dat zij daartoe verplicht was, doet niets ter zake omdat zulks een rechtsopvatting is, waar p men kan terugkomen zoodra men voet gedwaald te hebben, maar die in rechten geen verplichting schept. Men zegt, de schipper heeft verkocht in mijn belang en daarom is de vrucht verschuldigd, even goed alsof de goederen waren uitgeleverd, naargelaten dat hiervan geen sprake kan zijn, als de letter van het contract en de aard der overeenkomst er zich tegen verzetten, zou zulks dan hetzelfde schip waren vervoerd, want dan heeft men dezelfde kosten. Kreeg de schipper de vrucht over de verkochte goederen, dan zou hij in plaats van zijn plicht te doen, die hem voorschrijft al de goederen ter bestemmingplaats te brengen, naar zijn belang luisteren en 97100 verkoopen en 17100 vervoeren ten einde op die wijze de volle vrucht te krijgen zonder kosten te maken.

Is er iets verschuldigd dan enkel distantie vrucht, dat volgt uit het systeem der wet.

Bij vonnis van 18 Mei 11. werd de vordering ontzegd.

Brieven en verdere stukken voor Padang kunnen bij een verandering met de stoomschepen der Maatschappij Nederland, wanneer deze Padang aandoen spoediger de plaats van bestemming bereiken dan bij eene voorafgaande verzending met de Franche of Britsche pakketbooten.

Dienstgevolge zijn de directeuren der postkantoren aangeschreven geene brieven en andere stukken voor Padang te begrijpen in de brievenmalen die op 28 Mei, 25 Juni, 23 Juli, 20 Augustus, 17 September en 15 October met de Franche pakketbooten en op 17 Juni, 15 Juli en 12 Augustus met de Britsche pakketbooten worden verzonden, maar deze te sluiten in de brievenmalen die respectievelijk 3 en 11 dagen later met de Nederlandsche stoomschepen rechtstreeks over Napels naar Padang worden gezonden.

Staten-Generaal.

TWEDE KAMER.

CONVERSIE VAN GRONDBEZIT OP JAVA.

Het zeer uitvoerig verslag der Commissie, in wier handen, bij besluit der Kamer van den 4den Maart jl., het bij art. 60 der Grondwet bedoeld Verslag omtrent het beheer en den toestand van Oost Indië van 1880 is gesteld, is heden avond rondgedeeld. De Commissie gelooft in den geest der Kamer te handelen door, overeenkomstig het in de laatste jaren aangenomen gebruik, in geen onderzoek te treden omtrent de bijzonderheden van dat Verslag.

Zij meent daarop echter eene uitzondering te moeten maken voor de bijlage L L L, bevattende een overzicht van de antwoorden, welke, door de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur in die gewesten van Java waar men communaal bezit van bouwgronden aantreft, gegeven zijn op de vragen van bestuurwege tot hen gericht.

De indiening dier bijlage is een gevolg van de toezegging, door den Minister van koloniën in de zitting der Kamer van 22 November 1880 gedaan, om een volledig en zooveel dit eenigzins doenlijk is woordelijk overzicht te geven van de stukken, welke in onmiddellijk verband staan met de Kabinetcirculaire van den Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indië van 15 Augustus 1880, No. 20 (1), betreffende de conversie van communaal in erfelijk individueel bezit van gronden.

Het geldt hier eene speciale zaak, waarover bij de behandeling der Oost-Indische begrooting voor 1881 in de Kamer een uitvoerig debat is gehouden, een onderwerp, waaraan het belang der inlandsche bevolking evenals dat van den Staat nauw verbonden is, en dat daarom eene opzettelijke behandeling allezins rechtvaardigt.

De Minister heeft in de zitting der Eerste Kamer van 6 December 1880 te kennen gegeven, dat, ter zijde latende de quaestie waar of door wien de circulaire is geconcepueerd, welken pen ze heeft geschreven, de volle verantwoordelijkheid daarvan door hem wordt aanvaard.

(1) Opgenomen in de Nederlandsche Staatscourant van 23 September 1880.

...aar zult bleek niet met den erkenden volkswil te strijden; maar het kan voor enkelen, die daarmede niet of niet voldoende bekend zijn eene nuttige zijde hebben om te wijzen op de beteekenis, die de conversie, uit een geschiedkundig en burgerrechtelijk oogpunt heeft en hebben moet voor de groote meerderheid der communale grondbezitters.

Daartoe zal het genoeg zijn, in korte hoofdtrekken de uitkomsten aan te geven van het driejarig (1867—1869) op uitgebreide schaal en met zeldzame nauwgezetheid gehouden onderzoek naar de rechten van den inlander op den grond, waarvan het tot dusver in twee deelen verschenen „eind-résumé” vermeldt:

I. dat erfelijk individueel bezit van bouwgrond, met geringe uitzonderingen, algemeen wordt aange-troffen;

a. van sawah's (bewaterbare velden) in Bantam, Krawang, de Praanger regentschappen, het regentschap Indramajoe (Charibon), de distrikten Madjenangan (Bjaja) ocher van de residentie Banjoemas, voorts op het eiland Bawean (Soerabaja) Pamakassan en in de residentien Probolinggo, Bezoeki en Banjoewangi, zoodra in het regentschap (Madura), terwijl dezelfde vorm van bezit ook in de overige gewesten van Java en in de zoo even niet genoemde afdelingen van Oost-Indië, van Banjoemas, wordt gevonden in vele dessa's, hetzij van al de sawah's tot de dessa's behoorende, hetzij van een gedeelte daarvan.

b. van tegal's (niet bewaterbare velden) in bijna alle onderzochte dessa's van de residentien Bantam, de Praanger regentschappen, Rembang, Kediri, Probolinggo, Bezoeki, Banjoewangi en van Pamakassan, in vele dessa's van Cheribon, Bagelen, Samarang en Soerabaja, in verscheidene dessa's van Madioen en in enkelen van Krawang, Tegul, Banjoemas, Japara, zoodra in een dessa van Pekalongan.

II. dat nagenoeg overal waar thans communaal bezit van sawah's, met jaarlijksche of veel jaarlijksche verdeling dan wel met vaste aandeelen, als algemeene regel (behoudens uitzonderingen) of op uitgebreide schaal bestaat, voorheen evenzoo de vorm van erfelijk individueel bezit bestond, maar die vorm is gewijzigd, te niet gegaan of te niet gedaan door volkverhuizing of oorlogen, bij de invoering der landrente, en voornamelijk door de aanzienlijke vermeerdering der heeren-diensten onder het Nederlandsch gezag en ten gevolge der invoering en uitbreiding van het stelsel van cultures.

III. dat waar de vorm van communaal bezit van oudsher bestond en in stand gebleven is, hetzij wegens bijzondere plaatselijke toestanden of begrippen, dan wel omdat de gronden voor gemeenschappelijk gebruik moesten dienen, daarin geen verandering gekomen noch te verwachten is.

Tot goed verstand der zaak zij hier opgemerkt dat, volgens deze uitkomsten, de conversie quaestie alleen betrekking kan hebben op de IIde categorie en dus op gronden die door verschillende oorzaken, voornamelijk door regeringsinvloeden van een erfelijk individueel tot den communalen bezitsvorm zijn teruggegaan en op latere ontginningen, die krachtens dezelfde invloeden den communalen bezitsvorm hebben aangenomen.

Daarop volgt nu een uitvoerig historisch overzicht van al het gebeurde, zoodra van 1867—69 als later, met vermelding van al hetgeen de Koloniale Verslagen als andere regeringsbescheiden, zoo hier als in Indië, behelzen.

Over het bekende telegram van 4 Nov. '74 wordt gezegd, dat, zoolang over de aanleiding tot dat telegram niet meer licht is ontstoken, het onzeker blijft of voldoende gerechtvaardigd was de forsche greep, daardoor in het gezag van 's Konings vertegenwoordiger in Indië gedaan, die zoodra wat de diensreis van een hoofdamtenaar als wat de vrijlating der verdeelink van gronden onder rechthebbenden aangaat, geheel binnen den kring zijner ambtelijke bevoegdheid was gebleven.

De gevolgen van het telegram zijn bekend. Aan het ministerieel bevel werd voldaan, de algemeene secretaris van zijne dienstreis teruggeroepen en op eene later ontvangen aanschrijving een gebod uitgevaardigd aan de ambtenaren, om zich van inmenging met de conversie te onthouden;—maas de Gouverneur-Generaal, aldus overeenkomstig zijne ambtelijke verplichting gehoorsamende, meende in de krenking van het hem toevertrouwd gezag niet te mogen berusten en verzocht onvoorwaardelijk ontslag uit zijne hooge betrekking op denzelfden dag — 5 November 1874 — toen hij het telegram ontving.

Wie met de werking van ons bestuur, met den gang van zaken in Indië bekend is, zal begrijpen, dat zulke ongewone en opvallende feiten door ambtenaren en inlandsche hoofden, en wellicht nog meer door de bevolking zijn aangemerkt als zoovele krachtige vingerwijzingen dat de conversie het voorrecht niet genoot in den smaak te vallen van den toenmaligen Min. van koloniën, zal het niet vreemd vinden, dat die indruk gedurende ettelijke jaren is blijven bestaan, en nieuwe kracht heeft ontleend aan zijn wederoptreding op den 20en Augustus 1879, met het gevolg dat zijn werkelijke of onderstelde gezindheid in Indië dreigt bestendig te worden als een regeringsbeginsel van het opperbestuur.

Dit geeft aan de circulaire van 15 Augustus 1880 grootere beteekenis dan onder gewone omstandigheden het geval zou zijn, en de Minister zelf moet zich daarvan bewust zijn geweest, toen hij onlangs in de Eerste Kamer verklaarde dat de veel besproken aanschrijving slechts de bedoeling had om van zijn „welwillende onzijdigheid te doen blijken”.

Eindelijk is de Regeering, na acht jaren onderzoek en overpeinzing van de wijze, waarop regelen zouden behooren gesteld te worden, ter voldoening aan hetgeen

Het diktaat van Mr. Pébé,

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

26

AFDEELING III. HOOFDSTUK II.

FINANTIEN.

[VERVOLG.]

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

del. B 2005 brief no 11

Jan 20

KLEIN-ZEGEL. De eigenaardigheid dezer belasting is, dat zij er op is ingericht, haar zooveel mogelijk te doen ontduiken.

En de wetgever is in dit streven zoo wel geslaagd, dat de handel thans een gezegelden wissel met wantrouwen aanziet, wijl het voldoen der zoo algemeen ontweken belasting het vermoeden wekt van het hijschen eener officieele vlag voor eene verdachte lading.

Nagenoeg iederen dag zendt de Regeering dan ook eene nieuwe instructie aan de algemeene ontvangers, ten einde het gezag der wet zooveel mogelijk te plooiën naar den onwil der belastingschuldigen. Nu eens heet het: hef van dit of dat stuk *geen* zegel; dan weer: hef het zegel wel; later weer: hef zegel van deze, *geen* zegel van gene personeel. Zoo wordt ook in den duffen sleur der belasting-kantoren eene aangename afwisseling gebracht. Indien de ontvanger den postbode slechts in de verte ziet, wrijft hij zich de handen, zeggende: „ha, ha, daar komt men mij weder een zegel-lied voorzingen”, niet te verwarren met „zegelied.”

In mijn hoofdstuk over de ambtenaren gaf ik u van de gevarieerde zegelheffing een voorbeeld, waar ik u het dek- en ruikstelsel beschreef. Daarnaar verwijs ik u voor nadere bijzonderheden. Onthoudt echter in 't algemeen, dat men de praktijk der Indische zegelheffing niet beter kan karakteriseeren, dan door haar te noemen het vleesch geworden

„*Il est avec le fisc des accomodements.*”
De steen der wijzen” zou men daarentegen kunnen noemen eene andere belasting, die op de inlanders drukt, en *Landrente* heet.

Hoewel zij sedert een 70 tal jaren bestaat, en haar punt van uitgang is de gemakkelijke verklaring: „ik, Staat, ben eigenaar van uwen grond,” weet men nog immer niet, op welke wijze zij eigenlijk wordt geheven.

Men zou kunnen zeggen: men weet dat zij op den *grond* steunt, maar niet op *welken* grond. Ofschoon ook dat minder juist zou zijn, daar volgens anderen niet de grond, maar de vruchtbaarheid daarvan de basis is, en volgens weer anderen niet de vruchtbaarheid van den grond, maar de vruchten dier vruchtbaarheid, d. w. z. de winst, die de bebouwer, door zijn eigen kunde en vlijt te appliceeren op de vruchtbaarheid, heeft weten te maken. Ik vraag u nu zelf mijne heeren, of gij er een touw aan weet vast te maken. De grond, de vruchtbaarheid, de vruchten, de ijver, de bekwaamheid—op welke van deze gegevens steunt de belasting? Of wellicht op alle tegelijk? Of op twee of drie er van? De Archimedes, die op deze vragen zijn *heureka* mag uitroepen, moet nog gevonden worden.

Daar men alzoo de basis niet kent, waarop de landrente steunt, dus niet weet *wat* men moet belasten, is het moeilijk, te bepalen *hoe hoog* men moet belasten. Om te dien aanzien goede wettelijke voorschriften te maken, is men dan ook reeds sedert jaren bezig aan het adviseren, informeren, inspekteren, rapporteeren, en delibereeren, zonder dat men nog de juiste oplossing heeft gevonden. Veel papier zal tusschen Batavia en de gewesten nog moeten heen en weer reizen vóór dat resultaat verkregen is. En toch, mijne heeren, wil ik u zeggen welke korte en bondige wet men daartoe slechts zou hebben te maken en ten slotte ook, na er een eeuw te hebben omheen gedraaid, in het staatsblad zal schrijven? Ziehier:

ORDONNANTIE OP HET HEFFEN DER LANDRENTE.

Eenig artikel. De landrente wordt in iedere dessa geheven naar de plaatselijke omstandigheden, te beoordeelen door de ambtenaren van Binn.-Bestuur, zonder immer de som van . . . . gulden per bouw te mogen te boven gaan.

Gedaan te Buitenzorg den . . . . van . . . . 1900 en zóóveel.

OTTO VI.

Eene eigenaardigeheid der heffing van de landrente, waarop ik reeds vroeger heb gewezen, is nog, dat men niet, evenals men jegens fatsoenlijke contribuabelen pleegt te doen, hun de aanslag-bijetten thuis zendt en hen verzoekt zelf te komen betalen, maar het bedrag eenvoudig terughoudt van de penningen, die men, uit welken hoofde ook, van den belastingschuldige onder zich heeft. Van hen, die ongelukkigerwijze geen geldswaarden bij de ambtenaren hebben uitstaan, of geenerlei betaling van deze hebben te vorderen, is de voldoening van het verschuldigde slechts door ongevenaard kunst- en vliegwerk te verkrijgen. Tegen den tijd dat het bedrag der landrente moet worden overgemaakt, herinnert dan ook de houding van menig controleur aan de kip, die haar ei niet kwijt kan raken.

Verponding. Verponding is eene belasting, die steunt op nauwkeurige kadastrale opmeting.

Wijl die nauwkeurige kadastrale opmeting nog voor een groot gedeelte ontbreekt, zoudt gij meenen dat men ook nog niet algemeen verponding had ingevoerd?

Welnu, dan slaat gij den bal geheel mis. Behalve in de gelukzalige Vorstenlanden is de verponding reeds sedert meer dan 40 jaren over geheel Java en een groot deel der buitenbezittingen ingevoerd.

Men heeft gedacht: beter te veel dan in 't geheel niets, en er dus sinds tal van jaren maar een slag ingeslagen, in afwachting dat de kadastrale opmeting gereed zal zijn.

Zoodra het zóóver is, spreek ik u over deze belasting nader.

(Wordt ver

(d.)

die door behendige en streefende en geplukt worden. Na het circus is een toer naar Mabilly verplichtend. De Terpsychores van den sport met hun *pas du deméloir* en de *Chapeaux bas!* worden door de *édredonneuses* geignoreerd, wier eenige zorg bestaat de sleep van hunne japonnen wel te doen ritselen.

Een jonge dame die goed weet te „vegen” „balayer”, wordt hooger geschat dan zij die haar *queue* niet zoo behendiglijk weet te bemeesteren. Eene andere beweging die men bij de bezoekers van Mabilly op kan merken, is die, wanneer zij met een heer gearmd rond wandelen, zij immer het hoofd omdraaijen wanneer een andere heer hen voorbijgaat. Deze beweging duidt de *pecuniaire* idëen van de wandelende schoone aan, en waarmede zij zeggen wil: „*Jaurais peut être mieux fait d' aller avec celui-là*”.

Alvorens van de Zaterdag avond amusements afscheid te nemen, zij het mij vergund nog een paar regelen aan Mlle Loisset, de „Patti van de *haute école*,” zooals zij genoemd wordt, te wijden die eene groote gunsteling van het publiek is, Zij is de nicht van de fameuze Louise Loisset en de zuster van Clotilde Loisset, thans Princes Reuss. De vader van Mademoiselle Emilie woont in Maisons-Lafitte, doch de *ecuyère* woont alleen te Parijs. In London, Weenen en St. Petersburg, werd zij nooit anders dan alleen gezien.

Te vergeefs worden bloemen en geschenken op haar pad gestrooid, te vergeefs zijn haar vijf prachtige paarden even als eene gewone doos bonbons aangeboden, niemand heeft het tot nog toe mogen gelukken in de privaat vertrekken van de blonde rijdster binnen te dringen. Alle dagen om een uur begeeft zij zich naar het cirque om zich voor vier of vijf achtereenvolgende uren te oefenen. Daarna vertrekt zij weder zonder eenigen begeleider. Soms kan men haar, doch dan ook weder geheel alleen, in het Bois aantreffen. Na de avond voorstelling gaat zij te voet naar hare woning, van eene groote witte Terre Neuve vergezeld. Turk genaamd, die er zich op verstaat elken indringer die het in den zin mogt komen zijne meesteres te volgen of aan te spreken, dien lust te benemen.

Wat de zaterdagen voor de Cirques, de dinsdagen voor de Comédie Française en de premières voor de Opera zijn, is de vrijdag voor het Salon. De société des Artistes Français, wier voornaamste doel het dit jaar schijnt te zijn zooveel mogelijk geld te maken, hebben op dien dag den toegangsprijs op vijf franken gezet.

Iedereen die geneigd is dezen prijs te betalen, kan zich toegang tot het Palais de l'Industrie verschaffen.

Op dezen dag gaat men naar het salon om gezien en gezien te worden, om te keuvelen, en den tijd met *élégance* te dooden. De bezoeker, die het salon op Vrijdag tot het doel zijner waarnemingen uitkiest, heeft het voordeel zich *en pleine mondanité élégante* te bevinden, waarbij hij niets verliest. Het publiek, dat natuurlijk niet zoo aanzienlijk is als dat van andere dagen waarop men slechts 1 fr. betaald, bestaat gewoonlijk uit personen die met hunnen leegen tijd geen weg weten, *blares*, lieden wier gezondheid hen niet toelaat zich onder eene groote menschenmassa te bewegen, vreemdelingen, en *cocottes* die de voetsporen van de *high life* volgen overal wanneer er maar kans toe bestaat, en die van deze gunstige en voortreffelijke gelegenheid gebruik maken hunne eigene *verwen* te exposeren. Eenige dagen na hare aankomst in de hoofdstad heeft Sara Bernhardt het salon bezocht, ik geloof er niet dat de gewezene Sociétaire van de Française, hiervoor juist den vrijdag enige d... was de

voor van het hoofd-artikel... Schrijver toont daarin verder aan hoe de krijgsraden dienen ingericht te worden. Hij wil aan den president, die een gepensioneerd hoofd-officier moet zijn, eene toelage van f 400 en aan elk der leden, mede gepensioneerde officieren, eene toelage van f 200 toegekend zien; verder wil hij de volgende wijze van behandeling eener zaak: benoeming van twee leden tot commissarissen; het doen circuleeren der stukken na de informatie de zaak onder president en leden; opdracht aan een der leden om als verdediger van den beklagde op te treden, welk lid geen commissaris mag zijn en ook buiten stemming moet blijven bij het vonnissen. Schrijver meent dat daardoor eene groote leemte in de militaire rechtspraak zal worden aangevuld, daar de meeste militairen, die voor den krijgsraad verschijnen te onontwikkeld en bedremmeld zijn om op de hun gedane vragen anders dan „neen mejoor” te antwoorden, terwijl anderen door hunne brutaliteit de zaak bederven. De belangen van den beklagde worden volgens schrijver niet voldoende behartigd door de artikelen 70 en 176 R. L., die voorschrijven dat de commissarissen er zich evenzeer op moeten toeleggen om de onschuld te ontdekken als om bewijs en erkenis van schuld in te winnen en dat de auditeur militaire, bijaldien de bewijzen niet voldoende zijn tot vrijspraak moet concludeeren. Schrijver acht het niet meer dan billijk, dat den militair een verdediger wordt toegevoegd en wel een officier, daar bij zuiver militaire delicten de beklagde maar zelden zal zijn met een officier dan met een practisch verdediger. Dezen maatregel wenscht schrijver onmiddadelijk bij afzonderlijk besluit ingevoerd te zien, waarbij tevens dient bepaald te worden, dat door den plaatselijken commandant bij toerbeurt een officier voor de verdediging van een beklagde moet te worden aangewezen en verder dat bij de behandeling der zaak voor den krijgsraad onmiddadelijk het pleidooi of na re-en dupliek tot de hoorders omvraag moet worden overgegeaan, steeds gende dat de verdediger het laatste woord heeft tegenwoordig stelsel — zegt schrijver — waarvoor auditeur militaire, nadat de beklagde zich heeft verwijderd, alle gronden ontwikkelt, vindt men geen andere rechtspleging dan de militaire, die dus ook bij deze zoo spoedig mogelijk verbeterd te worden. Om voor te komen dat president en leden van een krijgsraad misbruik maken van hunne bevoegdheid om de beslissing eene onwettigen invloed op te oefenen, stelde Mr. Redeker in zijn ontwerp strafwetboek voor (art. 58) om hen in dat geval met vijf jaren detentie te straffen, maar aangezien art. 144 R. L. — zegt schrijver — voorschrijft dat de krijgsraden nimmer zullen openbaren hetgeen geheim behoort te blijven, bijzonder ook niet de gevoelens van hun medeleden *zelfs niet die van hen zelf*, zou het voorgestelde wetsartikel niets baten. De beklagden vinden, volgens schrijver, slechts in de omstandigheid „dat president en leden bij de installatië gezworen hebben dat zij de zaak met alle oprechtheid, eerlijkheid en onpartijdigheid zullen behandelen” en dat die personen officieren zijn, de waarborgen „dat hun lot niet van onwettige of schadelijke invloeden zal afhangen maar zij, onder de gegeven omstandigheden zooveel mogelijk naar recht en billijkheid volgens de bestaande wetten zullen geoordeeld worden.”

Wat het Hoog Militair Gerechtshof betreft, verwijst schrijver naar zijne artikelen in de nummers der Locomotief van 7 en 8 Februari opgenomen, waarin hij o. a. voorstelde om dat opperrechtelijk collegie te vervangen door een „Hoofdkrijgsraad voor de Land- en Zeemacht”, zamengesteld uit gepensioneerde hoofd-officieren van het leger en de marine en gepresideerd door een generaal officier.

Staten-Generaal.

TWEDE KAMER.

CONVERSIE VAN GRONDBEZIT OP JAVA.

S L O T.

Daarna wordt het historisch overzicht voortgezet, en speciaal de vraag onderzocht; hoe die verrassende negatieve uitkomst is voorbereid? Enkele opmerkingen dienaangaande worden hier aangestipt.

10. Dat enkele sprekende voorbeelden dienen als bewijs met hoe weinig zorg de rapporten zijn opgesteld, hoe lichtvaardig verklaringen afgelegd worden, die bij nadere beschouwing niet veel meer blijken te zijn dan ongegronde beweringen, doch geschiedenis en feiten weersproken.

... verdient het zeggen, dat

Het diktaat van Mr. Pébé,

21

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

27 KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

AFDEELING III. HOOFDSTUK II.

FINANTIËN.

[S L O T.]

De meest bekende belastingen, die in geld geheven worden, heb ik u hiermede opgenoemd. Ik zou er nog wel eenige kunnen bijvoegen, zooals de vendu-percenten, de schutterij-tax, de bedrijfs-belasting, de lasten op een vijftigtal verpachte levensbehoeften, passar-heffingen, hoofdgelden etc. etc. . . . . doch waar zou dat toe dienen? Het is toch eenmaal een uitgemaakte zaak, vastgesteld te 's Gravenhage bij Kruieners-Besluit van 't jaar 1875, dat hier in de Oost *geene* belastingen betaald worden. Het tegendeel vol te houden zou dus zijn een daad van ongehoorzaamheid aan de wet, waartoe ik als staats-ambtenaar allermintst gerechtigd ben. Wellicht had ik zelfs beter gedaan met dit hoofdstuk geheel over te slaan, en te zeggen: jongelui, of gij 't gelooven wilt of niet, al brengt gij de penningen in eigen persoon naar het kantoor, en al moet gij er soms dagen lang krom voor liggen, gij betaalt *geene* belasting.

De bijzondere lasten, die in Indie worden geheven in werk in plaats van in geld, zal ik evenzeer laten rusten. Ook daarvan hoort men in den Haag niet gaarne. Men zou zoo ziels- gaarne voor den goeden Javaan den druk der heerediensten zoo licht mogelijk maken, en vaardigt daarom met den glimlach der menschenliefde op de lippen het verbod uit, ze boven zekere hoogte op te drijven — maar de natuur is sterker dan de leer, en zoodra het om een stil winstje te doen is, zou het ook waarlijk te veel gevegd zijn, zooveel ophef te maken van een weinig Javanen-zweet.

En de pantjens-diensten? — Fi donc, schandelijk, drukkend, middeleeuwsch, aanleiding gevend tot ondragelijke misbruiken van de hoofden! Afschaffen, afschaffen! wordt jaarlijks bij de behandeling der begrooting geroepen: doch „wij gaan nog niet naar huis” klinkt

kerloot, waarom hebben die kerels dan een bruine huid, en heeten zij Simin, Kromo en Kassin, indien zij niet geschapen zijn om voor Jan, Piet en Klaas te zweten? *Laat ze dan zweten, en beklaagt ze niet.*

Maar vooral: betaalt ze niet.

Ik hoor een uwer zeggen: wij vernemen in dit hoofdstuk over finantiën niet anders dan van inkomsten; waar blijven toch de uitgaven?

De zaak is, mijne heeren, dat de Ned. Indische fiskus eigenlijke uitgaven niet kent. Alle takken van openbaren dienst zijn in dit gelukkige land van zelf in orde, alle behoeften komen van zelf tot vervulling. Vandaar dan ook terecht de grootste verwondering in den Haag, wanneer er bij uitzondering eens wat geld wordt gevraagd voor eene onvoorziene behoefte, b. v. eenige gaspitten, een noodbrug, of een vaarwaterijje. Behoeftete? Wat behoefte? Niets behoefte! Wij zullen je met je behoefte! zoo antwoordt men zeer verstandig. En *indien* er dus al in de behoefte wordt voorzien, is het met zooveel overleg, dat de behoefte behoefte blijft en nog lang behoefte blijven zal.

De algemeene betaalmeester in de Oost heet HARPAGON.

Een afzonderlijke les voor het hoofdstuk „uitgaven” acht ik derhalve onnoodig. Neemt het traktement voor den Gouverneur-Generaal à f 160 000, benevens enkele andere bezoidigingen, en de voornaamste jaarlijksche onkosten zijn u bekend.

Nog een enkel woord ten slotte over de ambtenaren, die bij het Departement van finantiën op den voorgrond treden.

De Directeur zit te Batavia, verzamelt de gelden en zendt het overschietende naar Nederland.

Voorts is er een Rekenkamer, die vergadert op een zolder, en voor iedere cent, die door u te weinig of te veel wordt betaald, een zoogenaamde „stip” zet. Er is, naar ik vernem, een prijsvraag uitgeschreven om het raadsel op te lossen, waarom — bij den wijzen geest die de Indische finantiën beheerscht — dit lichaam ook aanmerking maakt op centen, die *te veel* worden betaald.

Plaatselijk worden de gelden geïnd door ontvangers, die meestal uitstekende menschen zijn, en desniettegenstaande bij nagenoeg alle ingezetenen in een zwart boekje staan van wege de waarheid: wie met pek omgaat wordt er meê besmet.

Eindelijk de Inspektors. Dát zijn eerst ambtenaren! Om hen draait het gansche raderwerk der finantiën. Zij deklareeren dat het een lust is; logeeren bij partikulieren somtijds zonder, zooals de wet hun voorschrijft, de gouvernements berber te betellen; reizen

der wille hunner vriendchap.
Er moet dus een aanleiding zijn.
Kan die gelegen zijn in het rapport door de Kamer Kommissie over het koloniaal verslag van 1880 uitgebracht, en waarin de geheele houding van den heer van Goltstein door den steller, O. van Rees, scherp wordt aangeduid? Is dit rapport door de Kamer bekrachtigd, en acht de heer van Goltstein zich daarom onmogelijk geworden als minister?

Wel mogel. Maar dan is zijne vervanging door den heer v. Lausberge min of meer zonderling, wijl deze juist de conversie circulaire heeft geteekend, die tot de kritiek der Kamer aanleiding gaf. Intussen was de heer v. L. toen slechts een werktuig van den Minister, en kan het er des noods door, dat hij voor diens anti conversioneelse neigingen niet aanprakelijk wordt gesteld.

Of kan de reden liggen in de Juni verkiezingen? Bezwaarlijk, wijl daarbij de liberalen het onderspit hebben gedolven, en hierin dus voor den naar conservatieve zijde overhellenden Minister geen reden kan liggen van af te treden.

Bovendien, hij behoudt de portefeuille van buit. zaken; partij-questie noch vermoedheid of verzwakte gezondheid kunnen hier dus werkende factoren zijn.

Wat dan er van te denken?

Er zit niet anders op dan het op een zonderlinge samenloop van omstandigheden te werpen.

Hoe aardig, dat juist Mr. v. Lausberge bij tijds voet aan wal zette om zijn vriend den dienst te bewijzen, zijn ongevallen plaats in te nemen.

De heer van Lausberge is een zeer bekwaam en gewild lid der Kamer, en heeft een zeer goede naam in het land. Hij is een zeer aardig man, en heeft een zeer goede naam in het land.

Over de geheele samenstelling van het kabinet, zooals het nu is geworden door de wijziging, gebracht in het ministerie, dat 10 Augustus 1879 optrad onder de leiding van Jhr. van Lijnden, nog een kort woord.

Ziehier de dignitarissen:

Heemskerk	Binn. zaken.
V. Lynden	Finantiën.
V. Goltstein	Buit. zaken.
V. Lausberge	Koloniën.
Modderman	Justitie.
Kol. Reuther	Oorlog.
Van Erp Taalman Kip	Marine.
Klerck	Watersstaat.

Een kort woord over elk van hen, later, zoo het ons wenschelijk schijnt, nog aan te vullen.

Mr. J. Heemskerk Azn. was reeds een bolleboos als student, kundig rechter en lid van den gemeenteraad te Amsterdam, voortdurend een rusteloos studieman, in 1860 lid van de Kamer voor Amsterdam, liep terstond daarna van de liberale naar de conservatieve richting over, werd, dien ten gevolge in 1864 niet herkozen, trad in 1866 op als hoofd van zijn eerste ministerie, trad in 1868, na de twee beruchte ontbindingen (motie Keuchenius 1866, motie Blussé 1868) af, werd spoedig daarna, in de plaats van den overleden Simons, door Gorinchem naar de Kamer gezonden, trad in 1874 voor de tweede maal op als Minister, verdween, in 1877 quasi ten gevolge der verwerping van de militie wet, in waarheid, zijne weifelende houding in de schoolwet herziening, en betreedt nu eindelijk weer het staatscircuit als Minister van binn. zaken ten derden male.

Mr. C. Th. van Lijnden v. Sandenburg was vroeger een zeer bekend lid der Kamer, en heeft een zeer goede naam in het land. Hij is een zeer aardig man, en heeft een zeer goede naam in het land.

de droegenselen die tot strafbepaling tegen deserte van zeevisschers (waarbij, tusschen twee haakjes een nisa we slag, in 't aangezicht wordt gegeven aan de bespottelijke theorie, voor de Indische suikervabrikanten met hand en tand vastgehouden, dat kontraktbreuk slechts tot een civiele vordering kan leiden.)

Generaal A. E. Reuther. Is katholiek. Liet vóór zijn ministerschap weinig van zich hooren, dan dat hij een knap artillerie officier was, en vaak wetenschappelijke opdrachten kreeg van de regeering. Trad in Augustus 1879, als kolonel, in het ministerie v. Lijnden, als opvolger van den Beer Poortugaal.

De oorlog-begroeting voor 1880 werd uitnemend door hem verdedigd; hij spreekt gemakkelijk en kalm. Hij is reeds vrij bejaard, en heeft lang dienst, want hij werd in 1860 kapitein en was toen reeds 25 jaren officier!

Bij de indiening zijner begroeting voor 1881 werd door hem een belangrijk plan tot leger organisatie bloot gelegd.

W. F. van Erp Taalman Kip werd, als uitnemend bekwaam marineman in Mei 1874 geroepen in het tweede kabinet Franzen van de Putte en ging drie maanden later over in het tweede ministerie Heemskerk, daardoor toonende dat de Marine rustig daarheen drijft te midden der booze golfslagen van conservatisme en liberalisme. Slechts met een korte tusschenpooze, ging hij van het kabinet Heemskerk over in dat van van Lijnden, ook bij de laatste wijziging schijnt hij zijne portefeuille te behouden.

Hij is een knap man in zijn vak, en rustig en eenvoudig spreker.

De heer van Erp Taalman Kip is een zeer bekwaam en gewild lid der Kamer, en heeft een zeer goede naam in het land. Hij is een zeer aardig man, en heeft een zeer goede naam in het land.

De jongste Parijsche wereld tentoonstelling, en trad in 1879 onder van Lijnden op als tweede titularis van het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid, dat in 1877 onder Kappelijns werd ingesteld.

Uit het ministerie Heemskerk trad hij in September 1876 af, wijl zijn ontwerp van wet op de nationale militie door de Kamer werd afgestemd.

Volgens Reuther (niet den minis er maar den publiciteits-agent) behaalde hij dezer dagen een succès door de aanneming van zijn ontwerp tot verbinding van Amsterdam met den Rijn, waarop zijn voorganger Tak van Poortvliet schipbreuk leed.

Eene eigenaardigheid van den heer Klerck is, dat hij meer fluistert dan spreekt, en dus zonder twijfel de eer heeft, de bête noire te zijn van heeren stenografen.

Nederlandsch-Indië.

ONZE NIEUWTJES.

Men meldt ons uit Kediri:

Gaf ik in mijn vorig schrijven den wensch te kennen, dat het den heeren ketjoes en aanranders van de post-kar mocht behagen hunne verdere geheimen te openbaren, thans kan ik u mededeelen dat de hoofdschuldige, die, nadat hij vernomen had dat zijne vrouw der politie reeds veel had medegedeeld nu ook de volledige waarheid heeft bekend.

Toen men hem vroeg waar de hoofdsom zich bevond, heeft hij dadelijk de plaats aangewezen in zijne woning. Op twee voet diepte vond men ook werkelijk omstreeks 10 mile aan bankpapier, dat verborgen was in een ledige jenevorflesch. — Het schijnt, dat, toen men vroeger daar reeds den grond met den patjol omgewroet had, men de flesch geraakt heeft, ten minste zij was gebroken, waardoor de biljetten in zeer vochtigen toestand waren geraakt.

Niet genoeg valt in dezen de politie van Kediri en

[Hoogleraar in het Indisch Staatsrecht aan de Universiteit te Batavia.]

28

AFDEELING III. HOOFDSTUK III.

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Landbouw.

Col. Brooshoop
Jan 25

„*Beatus ille qui procul negotiis.....*”—herinnert gij u nog uit uw gymnasium-dagen, mijne heeren, hoe treffend Horatius de gelukzaligheid van den landbouwer in vermaat wist te gieten?

Of wellicht is u bekend de beroemde rei, uit de *Palamedes*, waarin Vondel het landleven verheerlijkt, of het *Buitenleven* van Jacob Cats, dan wel het *Akkerleven* van Poot?

Welnu, zet dan bij het begin dezer les de gedachten aan al die dichterlijke droomerijen van u.

De Landbouwer in Indie beoogt geene gelukzaligheid, maar geld.

Allerminst zal hij de idyllen onzer landelijke dichters verwezenlijkt zien, waar de Ned. Indische staat als landbouwer optreedt, waar de bruine arbeider door den zweeps slag der wet wordt opgesloegd naar wildernissen, die men koffietuinen noemt, om er zijn arbeid te verrichten in lamendige traagheid, en morrende — de schobbejak! — dat hem nóch wordt toegestaan lui te zijn, nóch arbeid te doen naar zijn eigen lust en voordeel.

In vorige eeuwen liep men nog te veel aan den leiband van Cats, Poot en Horatius. Men zocht in den landbouw slechts poësie. Het natuurlijk gevolg was, dat de Staat — die men niet weet, genoemd „de Maatschappij tot exploitatie van den landbouw” — zich er heegenaamd niet meê afgaf; poetische aspiraties toch maakten een der zonden uit van het Indisch staatsbestuur.

Aan onze eeuw, en wel aan de firma van den Bosch & Co, komt de eer toe ontdekking, dat er geene poësie maar GELD uit den Indischen grond te halen is.

Teratend is de rol van den Staat eene andere geworden. Van dat ongeschiedelijke landbouwen in Indie, ja zichte der partikuliere het beoogen, came te worden, men ziele, harte, herten, op geen enkel gebied van ons landbouw, of men vat met gelycsherty, de wijze inzichten der vrije prapostie te beoogen.

Men willeen dat ons Gouvernement zich heeft weten heen te zetten over die toer ginnen, — ook boven de wetten der staathuishoudkunde — vervaardigd, als zij op maanen; wien het omgekeerde van hetgeen zij leeraarden nimmer tot eenig voordeel heeft het zich weten te verheffen.

„De landbouw,” zegt die eigendunkelijke wetenschap, „kan slechts hare krachtige ontwikkeling vinden in de werkzaamheid van bijzondere personen. De Staat moet zich ongenoeft met hem door indirekte middelen te bevorderen en de belemmeringen uit de weg ruimen.”

„Waar,” antwoordt hierop de Indische Staat, „wat maakt het mij of de landbouw tot ontwikkeling komt indien ik er geen geld meê verdien?”

„Zijn roeping is, geld te slaan uit alles wat daarvoor vatbaar is, dat geld naar Nederland te zenden, en later in den Haag geridderd te worden als een man die — evenals „de Heer.” — grooten dingen voor Nederland heeft gedaan. Ben ik des landbouwers hoeder? Hindernissen uit den weg ruimen, wel zeker! Ik zou maar liever terstond eischen vrijdom van alle lasten, en subsidiën voor eerste ontginningen! Neen, heeren oeconomen, zóó zijn wij niet getrouwd. Indien er al landbouw in Indie wordt toegelaten, zal ik de baas van de hoeve, en zullen de partikuliere: mijne arbeiders, of hoogstens, zoo zij het zeer vriendelijk vragen, en tegen goede betaling, mijne pachters zijn.”

De Staat dan is de groote Indische boer; wat partikulieren te bebouwen krijgen slechts afval. Wij kunnen daarom het land, dat in Indie voor kultuur in aanmerking komt, verdeelen in:

- a. gronden, die door den Staat bebouwd worden;
- b. gronden, die door partikulieren bebouwd worden;
- c. gronden, die in het geheel niet bebouwd worden.

De honger is een scherp zwaard. Menschen, die, toen zij in goeden doen waren, werden geëerd wegens hunne kiescheid en deugd, loopen, als de nood aan den man komt, langs 's Heeren wegen te bedelen of dringen de huizen binnen om te stelen.

Hoe gunstig steekt bij deze zedelijke verlagings af het gedrag van den heer van den Bosch! Toen de Nederlandsche staat, een 50 jaren geleden, door het gemeene gedrag van België en de Mogendheden, tot op het hemd was uitgekleed, en aan dien heer de zorg opdroeg, zijn fortuin te herstellen, dacht hij er niet aan, te bedelen of te stelen.

Slechts sprak hij tot eenige miljoenen menschen: gijlieden, zult arbeiden en mij de vruchten geven.

Ziet daar het kultuur-stelsel.

„Geen stelsel ter wereld is, of zal immer worden ingevoerd, dat in schoonheid de beoeping van van den Bosch kan evenaren.”

Niet zijn grootste verdienste schijnt hem, dat het den fallieten Nederlandschen boedel weder in orde bracht; noch in het geniale middel om op de goedkoopste wijze de kostbaarste produkten te verkrijgen; evenmin in den zedelijken moed om miljoenen menschen aan het werk te stellen, zonder hen er voor te betalen; noch eindelijk, in de fierheid, waarmede het alle wetten van staathuishoudkunde ter zijde stelde, om gedurende een lange reeks van jaren de rijkste gronden over te geven aan gebrekkige, slordige bebouwing, en verbetering daarin door partikuliere krachten met het zwaard der wet af te weren —

neen, het werkelijk verhevene van het kultuur-stelsel is de stoute fictie — die bij volken van minder hooge ontwikkeling domweg schijnheiligheid zou worden genoemd — : *wij doen dit alles niet tot ons eigen voordeel, maar TOT HEIL VAN DEN JAVAAN, wiens erfelijke de luiheid, wij op deze wijze willen trachten uit te roeien.*”

Onthoudt het dus, Mijne Heeren, bij ieder door u zachtkens opgeslurpt kopje he, dat de Javaan het tegen weinig of geen betaling voor u aan den grond heeft ontvoerd, niet tot uw genoegen, maar tot zijn eigen lichaams- en ziele- heil.

Met de suiker, die gij in uw mokka doet smelten, of die uw jonge zusje bij klontjes uit de provisie-kast snoept, was het vroeger eveneens gesteld. Een domme wet echter van een zekeren heer de Waal, een dier rood radikalen, die alles afbreken doch aan een ander de zorg laten om weer op te bouwen, heeft daaraan een einde gemaakt en den Javaan in zijne luiheid gestijfd, door hem te vergunnen geen suikerriet te planten als hij er geen lust in heeft.

Wat moet er, ik vraag het u, op die wijze van de wereld terecht komen? Ik kan u vrees niet bedwingen, mijne heeren, dat zij nog eenmaal het schrikbarend uiterste zal naderen, dat ieder zelf het werk doet waarvoor bij betaald wordt!

(Wordt vervolgd.)

weging te doen uitkomen, eenige voorbeelden van erfrecht onder de Mohammedanen, Engelschen en Russen, en haalt er, zonderling genoeg, nog bij aan het advies van een Chineeschen adviseur voor de politierol te Batavia (vide R. N. I. II p. 31) over het recht dat volgens Chineesche begrippen, een moeder op haar kind heeft, n. l. dat zij daarop geen enkel recht kon doen gelden. Schrijver vraagt daarop hoe de Wees en boedelkamer te Samarang, als zij consequent ons versterfrecht op Chineezzen toepast, handelen zal met de natuurlijke kinderen, daar zij door de Chineezzen niet behoeven te worden erkend, en in China geen onderscheid wordt gemaakt tusschen kinderen uit eerste vrouwen en uit andere vrouwen geboren; verder of zij ook de regelen van plaatsvervulling ook op Chineesche boedels zal toepassen.

Volgens het request—zegt schrijver—is de regeling van de nalatenschap van een Chinees, afhankelijk van de plaats waar zijn woonplaats is.

In West Java mag hij vrij en zonder eenige beperking over zijne nalatenschap beschikken; in Oost Java mag hij alleen zijn zoons niet onterven, terwijl in Midden Java van eene onterving van dochters ook geen sprake kan zijn. Schrijver meent dat het meer dan tijd wordt om deze gewichtige quaestie afdoende te regelen, en haalt om deze zijne meening uit te dragen, een passage aan uit het kortelings uitgegeven werk van Mr. Winckel, waarbij deze den wensch te kennen geeft dat de zaak door een Gouverneur Generaal, die geen doctor in de rechten is, worde behandeld, daar het resultaat eener regeling gebaseerd op eene juridische studie van dit onderwerp, negatief moet zijn. Schrijver zegt dat reeds in 1866 een ontwerp tot regeling van de Chineesche erfopvolging in de memorie van toelichting gesteld werd in een van de Commissiën op de drie hoofdplaatsen. Het ontwerp is niet gepubliceerd, en „tot dus verre berust bleef in de bureaux te Batavia.” Niet alleen de afwezigheid van de toepasselijk verklaring der legitime erfopvolging—waarop in het request wordt aangedrongen—zou schrijver wenschelijk achten, maar ook een regeling van het Chineesche erfrecht bij overlijden ad intestato, zooals zulke reeds in 1828 werd vastgesteld met opzicht tot het erfrecht onder de Mahomedanen.

Het jongste Europeesche nieuws.

Uit de Straits Times extra van 24 Juni.

A. LAATSTE TELEGRAMMEN.

Londen 16 Juni. Het fransche gouvernement heeft de kontrole over de Tunesische buitenlandsche aangelegenheden op zich genomen.

Londen 17 Juni. Volgens Daily News heeft het Engelsche gouvernement de aandacht der Regeering van de Ver. Staten gevestigd op de organisatie van Fenian samenzweringen in Amerika.

Londen 19 Juni. Het tweede artikel der Iersche landwet is in comithee van het Lagerhuis aangenomen. De ongeregelde heden in Ierland zijn bijna geheel opgehouden.

Aan boord van H. M. 's Monarch is een ongeluk met een torpedo gebeurd, waardoor luitenant Baker gedood is en verscheidene anderen gewond.

Londen 20 Juni. Straatgevecht te Marseille (reeds vroeger vermeld).

Londen 21 Juni. Art. 3 Iersche landwet aangenomen. Anti fransche demonstraties in de groote Italiaansche steden (reeds gemeld).

B. TELEGRAPHISCH OVERZICHT VAN 2 TOT 17 JUNI. Het Engelsche Lagerhuis verwerpt met 130 tegen 20 stemmen het voorstel der Iersche leden tot verordening der regeering-politiek tegenover Ierland. De Iersche leden zijn door de Iersche leden van de macht des voorzitters.

Alle het ongewone is, dat zij allen op hetzelfde reekomen: onloopen, uiteendrijving, verandering van het bezit van dagvaardingen aan pachters etc.

Rusland ondersteunt de vrees, die de vorst van Bulgarije aan zijn volk stelt.

Te Quebec zijn door een onzetteaden brand duizend huizen vernield.

De fransche senaat heeft de met zooveel moeite door Gambetta bij de Kamer V. Afgevaardigden er door gehaalde scrutin de liste met eene kleine meerderheid verworpen.

De Fenians (volgens anderen hebben deze er geen deel aan) deden een vruchteloze poging om de Townhall bij Liverpool in de lucht te doen vliegen, waarbij een Amerikaan en een Ier werden gearresteerd.

De Ier O' Donovan Rossa te New-York, geïnterviewd zijnde, verklaarde dat de Fenians aan boven bedoelden aanslag geen schuld hebben. Daarentegen wist hij, dat in December j. l. de Fenians ontplofbare stoffen hadden gedeponneerd in H. M. Stoomschip Loterels.

De Engelsche minister zou eene deputatie ontvangen van Engelsch gezinde Transvalers, die schadeloosstelling kwamen vragen wegens de afschaffing van het Britsch bewind.

Volgens Daily Telegraph is Lord Camperdown benoemd—en heeft die benoeming aangenomen—tot Gouverneur van Madras (als opvolger van de

veer de bevolking te vermijden.

Een uitnemend denkbeeld van den Gouverneur. A nu de ambtanaren, met name de inlandsche, zij maar niet weer plus royaliste que le roi toonen de goede bedoeling verrijden.

Morgen, Woensdag zal Z. E. van Serang te Batavia terug keeren, en Donderdag zich weder naar Buitenzorg begeven.

Chiarini zal, na gedurende deze week eenige voorstellingen te hebben gegeven in de Chineesche wijken te Batavia, naar Midden-Java vertrekken, om de Vorstenlanden en Samarang te exploiteeren. Daar komt hij naar Soerabaia.

De agent-eclaircur van Wilson, wiens gezelschap nog te Singapore vertoeft, bevindt zich reeds te Batavia.

Een bezoek en connaissance is door Chiarini gebragt aan de paardenstoeterij, door den Majoor Boelen Meester-Cornelis onderhouden. Natuurlijk betuigde cirque-direkteur zijne verblijfsbedenheid.

In de Soerabaia Courant werd in eenige Nummers besproken en beoordeeld het Nieuwe Reglement van pensioenen voor Civiele ambtanaren. Het is eene melding te maken van het geval dat de ambtanaren en geëmployeerden der Civiele en Militaire weezzen en weduwenfondsen volgens dat Reglement geen pensioenen zal worden verleend, aangezien slecht ambtanaren, die uit de gelden bij de begroting van N. Indië worden bezoldigd, pensioenen kunnen genieten. Het is eene goede fondsanstaltung om te voorzien op de behoeven der ambtanaren en hunne families. Het is eene goede maatregel, die de Staat niet kan veroorlooven.

het genot van pensioenen ten laste van de Staat. Waarschijnlijk het nu dat ze daarvoor zullen moeten betalen.

Zij betalen even als andere ambtanaren aan de fondsen (behalve de Militaire weduwenfonds) bovendien nog een pen aan patent belasting.

Heeft men hier nu weer te denken aan pensioenen en voorstellen van onvolledig gepensioneerden aan hapert het? Voorziening in deze is dringend noodig.

Aangeboden.

W.

**

Onze confrères zullen, evenals wij, wel eens last hebben van aan, en opmerkingen hunner abonneenten. De een veroordeelt dat artikelje, de ander acht het anders zouteloos, een derde wil de courant niet meer ontvangen als dit of dat nog langer wordt opgenomen. Het is eene goede maatregel, die de Staat niet kan veroorlooven.

Wij geven in bedenking, op dergelijke bedulzucht het volgend antwoord van een Amerikaansch journalist tot het onze te maken:

„Het spijt ons, dat ons blad u niet bevalt. Wij geven het alleen uit om u plezier te doen. Wij zouden u wel verzoeken op ons bureau te komen en het te redigeren, maar als wij dat deden, zou een of andere onredelijke gek u misschien óók schrijver dat hij het zelf beter kon doen, en dat zou zulk een zenuwachtig mensch als gij schijnt te zijn maar hinderen.”

**

OVERVAART-STRAAT, een veilige uitweg voor dieven.

In de Spieghelstraat wordt dikwijls gestolen, en men kan de dieven of het gestolen goed achterhaalen. Het is eene goede maatregel, die de Staat niet kan veroorlooven. De bewoners dier straat hebben veel last van dieven. De politie kan ze maar niet helpen. Wij zijn daarom zoo vrij, de attentie der bevoegde autoriteiten op dit toevluchtsjord van het dievengespuis te vestigen. — Licht en bewaking in de straat zijn dringend noodig.

**

Het alhier van Bandjermassin aangekomen stoomschip Minister Franssen van de Pulle, gezagvoerder door Doron, heeft medegebracht den gezagvoerder van de Baron Bentinck en verdere équipage van de Baron Bentinck.

Vruchteloos heeft men getracht, het schip van de Tambaga reven béoosten Bawean, waarop het naar men weet geloopt was, af te brengen.

Ook van de lading is, behalve de bagage der équipage weinig kunnen gered worden, dat naar Bawean werd overgebracht.

Waarschijnlijk zal het schip, dat definitief niet vlot blijkt te krijgen te zijn, verkocht worden en genaamd „liggende of niet liggende.”

**

Men klaagt over de weinige belangstelling loterijen ten behoeve van instellingen van weldadigheid en de vertraagde trekking daarvan. Maar wie ligt de schuld?

bekwame grond-verkoopers heeft de beken
beroemd gemaakt.
heer Raffles, toonde zich evenmin afkeerig van
een bij een eerstgeboren engelschman, die van zijne je
heden betreft is geconfijt, niet kan verwonderen.
in er in dien goeden ouden tijd verscheidene groot
handen gekomen, die, wijl zij nagenoeg alle bewes
naar dien stroom zijn gedoopt en afzonderlijke we
ts-toestand kan men zich het best voorstellen d
koning Willem I in 1814, in plaats van op eene
vaderlands zijn levensdoel zou zijn, het geheele r
mensch en dier er op, aan den meest biedende had
De rijkheid van den Staat heeft zich bij het afstaan van
ropeesche percelen niet bepaald.
Zelfs der vader, die toch slechts de aanspraak kon doen geld
tot ouder hier geboren, leefde en stierf, werden eenige rechten op
grond toegakend, en zulks niet ten einde alleen de buikjes zijner kleinen
nassi en ketella — neen, hij kan zich ook — alweder door toedoen van
Waal — het erfelijk bezit, ja den vasten eigendom van den grond
procedure daartoe voor den landraad ontmoet echter dikwijls groote moeilijkheden, door
de oudste dessa-genooten, die het langdurig bezit door ééne zelfde familie moeten
stuigen, het dikwijls in hun hoofd krijgen, op de vraag naar hun leeftijd te antwoorden:
“Drie jaren mijnheer.” En ga nu eens, om uit te maken dat iemand van vader op zoon
een stuk grond heeft bebouwd, af op het getuigenis van een kind van drie jaar met
uitgevalen tanden.

Wat de inlander op zijn grond wil bouwen staat hem vrij, indien hij slechts aan de
voorskriften, hem te den opzichte gegeven door den Resident—die immers tegen hongers-
dood moet waken—gehoorzaamt.
Nog heeft de heer de Waal gezorgd, dat de Javaan, zoodra hij eenmaal het vast bezit
van den eigendom heeft verworven, het niet weder kan verliezen. De
indien is niet slechts de wettelijke toestant, respectievelijk
deze maatregel is gesloten door den Resident, maar ook de
indien is niet slechts de wettelijke toestant, respectievelijk

Met dit alles cordeelde het Ned. gouvernement de maat zijner edelmoedigheid nog
lang niet vol gemeten.
Wijl het bleek dat er wel liefhebbers waren om den nog woesten grond te ontgin-
nen, zonder er bepaald eigendomsrecht op te verkrijgen, besloot het, die landen aan par-
tikulieren in huur af te staan, ja zelfs de zakelijke rechten van erfpacht en opstal per
scheeps-gelegenheid naar Indie over te brengen.

En indien gij geeft, geef dan „en grand seigneur,” dacht de Regeering, stel aan
de verkrijging der gronden zoo weinig mogelijk bezwarende voorwaarden of lastige forma-
liteiten in den weg.
Indien gij des ander later, mijneheeren, b. v. huur van woeste gronden wilt verkrij-
gen, hebt gij niet gij slechts te doen dan die gronden aan te vragen.
Vooraf moeten het gits eene klein
en in kaart te brengen, ken
dragen. U
overwegen, en zelf de

30. ... wil
dit hem ... zal be
40. ... gronden
in welk ... de staats-
klier;
of ... het aantal in datzelfde jaar a gestane bouws niet reeds
de edelmoedigheid door meerdere uitgifte in het gekke zou worden ged
Zoo als uwe aanvraag de spitsroede dezer overwegingen ongedeed
worden de voorwaarden vastgesteld, waarop gij de gronden in huur zoudt
St met gij in deze voorwaarden toe, dan worden u de gronden in
toezicht

De openbare mededinging wordt daarentegen opengesteld, om te
indien er worden gevonden, die een hoogere huursom willen betalen d
deze inschrijving worden u al of niet de gronden toegewezen.
In het laatste geval blijft u nog de keus of gij ze wilt nemen tegen
schreden, want gij wellicht, schoon het u vrij wel bezwaart
als uwe moeite niet vergoed te heb en gedaan
Eenmaal in bezit van de gronden niet ontnomen worden v
van 20 jaren, op welk tijdstip hij juist zijne schoonste vruchten zou gederf
Voor de wijze waarop gij hem moogt gebruiken, hebt gij ten slotte d
te volgen, u door de Regeering geseld.

Zooals gij ziet, mijne heeren, gaat de verhuur van gronden in Indie als
dakje. Erfpacht krijgt men op over gemakkelijke wijze; ja zelfs onthef de
van de moeite om de gronden op te meten en in kaart te brengen, indien
de kosten voor een en ander naar ruimschoots vergoed.
Zijt gij eenmaal huurder of pachter, dan hebt gij zoo goed als met ge
heden meer te kampen. Lasten toch drukken op uwe percelen van staatswege
zes of achtmaal, door mij genoemd onder het hoofdstuk finantiën, en dan
alle terstond bij den ingang der pacht, te zelyk voor dezelfde soort van gronden
werkvolk te krijgen, en vooral om het zooveel mogelijk aan zijne verplichting
u te doen beantwoorden, komt de staat u op allerlei wijze te hulp. Mocht
keerde onverhoopt het geval zijn, dan bespaart men u de soesah van een proces
eenvoudig de mogelijkheid op een gunstigen uitslag te benemen.

Ik noemde ten derde nog: gronden die niet worden bebouwd.
Waarom niet, denkt gij?
Ziehier de sluitrede:
Om een veld te bebouwen heeft men water noodig.
Het water naar bedoelde gronden heen te leiden kost geld.
Het geld heeft de Nederlander zelf noodig om bij zich tehuis kanalen en waterwegen
te maken.
Ergo.

(Wordt vervolgd.)

Het diktaat

[Hoogleraar in het Indisch Staat
29 AFDEELING

Laat

b. Gronden, door partikulieren
Weinig voorbeelden zal men aan
de N. Indische Regeering gehandeld
gronden.
Zooals ik u vroeger zeide, heeft een
tigen grondeigenaar in N. O. Indie
Welnu, wie zou in zulk een geval
houden, vooral terwijl hij het bovendien
aan den arbeid te zetten om zijn eigendom
Waarljk, de Nederlandsche staats
niet in den weg had gestaan, zou zich
in den Raad der Europeesche wijzen
samenloop van omstandigheden heeft verloren
Doch ons goede Vaderland is niet bezweken voor de
zelf te houden.
Op allerlei wijzen en tijden heeft het gedeelte van den
... op andere afgeestaan

... te ...
... Om ...
... de kosten ...
... in het ...
... op grote ...
... het ...
... angabodden

Men schrijft ...
De boesheid ...
... verzoeken ...
... worden ...
... verstaal ...
... die ...
... genom ...
... wat in ...
... die ...
... O ...
... handen ...
... lmoedig ...
... licht ...
... dien ...
... het ...
... de ...
... lmoedig ...
... bozeten ...

... te ...
... Om ...
... de kosten ...
... in het ...
... op grote ...
... het ...
... angabodden

Men schrijft ...
De boesheid ...
... verzoeken ...
... worden ...
... verstaal ...
... die ...
... genom ...
... wat in ...
... die ...
... O ...
... handen ...
... lmoedig ...
... licht ...
... dien ...
... het ...
... de ...
... lmoedig ...
... bozeten ...

... van den middag van den ... waar het rendez- ... bereiken hebben gaan ... plukkende, met ... onzen gastheer ... riep een in de ... in de grootste verba- ... syringenboom stond- ... gevoel of je tot de ... eene andere opmerking, ... maakt werd dan tot mij ... met één been uit het ... hij stond te genieten van ... Wimbledon.

... staten en tusschen lawaai ... het genot van ... De aangename lucht, ... werden, het slenteren ... op den weg zonder vrees om overreden te worden, is op zich zelf al eene verkwikking en, het gemis van den gedurigen angst en zorg voor de kinderen brengt veel toe tot de ongestoorde vreugde van den dag.

Op de plaats onzer bestemming gekomen, is 't van veel belang als de gastheer en gastvrouw ons buiten te gemoet komen om ons te verwelkomen, zooals men dat gewoonlijk doet bij gasten van andere standen. Door deze eenvoudige hoffelijkheid is de toon aanstonds gegeven ... had als gevaarlijk, geheel zien veranderen door de houding van hun gastheer tegenover hen en hun voornemen om een grap te hebben, hoe naar of die ook voor anderen wezen mocht, langzamerhand zien loslaten omdat zij als heeren behandeld werden. „Waarachtig, zij zei dat zij blij was dat zij mij zag” sprak een ruwe kerel, die den gewonen beleefdheidsvorm als een compliment aan hem zelfven had opgenomen.

Nadat de gevone voorstellingen en begroetingen zijn afgelopen, doet het ons aangenaam aan als wij de gedeekte tafel op een grasperk of onder de wachtende vinden. In de hurrie ... er waarschijnlijk niet veel ... middagmaal, en de wandeling ... gewone frissche lucht hebben ... Soms heeft de gastvrouw ... genomen, dat al de feest- ... van je leven, de rijke tui zitten bij ... noem ik pas plezierig” hoorde ... zulk eene gelegenheid. Als de ... anderen wacht, komt slechts ... eheid in rang weder uit, en het ... harten van het volk wordt op ... gasten door de vrouw des ... worden genomen om iets ... heel beminnelijk; zij denken ... wel eens wat beters kon zijn ... hebben, anders hadden zij het ... nlijk gebruikt . . . . .

... begint de eigenlijke pret en ... van den takt der huisvrouw, ... meer aangename van den tuin, ... doet het stadsvolk niets liever ... dwalen, naar de bloemen zien, ... gids wil zijn en hen aanduidt wat ... heeft, een ... heeft, een ... eene of andere anecdote vertelt ... gegroeiden boom. „'t Is alles ... in mijn gedachte zijt gij toch ... van allen,” was het welgemeende ... een verwerden appelenventer tot ... dame, die zich de moeite gege- ... hem haar tuin te laten zien, en ... pmerking met laud gelach begroet ... het: „Wel hij heeft het zoo mis ... uiting hadden gegeven aan ... velen.

... de manne ... spelen, of jonge ... bezichtigen, of eenig ander beest ... harte hart bijzonder aan te ... driplanken of een roepartijtje op den ... vreugde. „O mensch, ik geloof dat ik ... eerste van mijn leven plezier heb ... met moeite uitgebracht door eene dikke ... van 50 jaren, die geheel buiten adem was door het vooriduwen van eene buurvrouw, op wier gezicht duidelijk te lezen stond ... genotvolle dagen in haar leven gemakkelij ... konden worden; terwijl eindelijk voor eenig ... stille voor zich heen zitten kijken en het voelen

... daar toch ... gedacht: riep hij uit, en inderdaad bezat van veldoor ... eenvoudig, dat is ... verwonderen moet dat nog zoo vele armen niet weten waar zij hun beschee- heen zullen brengen. . . . .

Miss Barnett toont hierop aan hoe de kosten van zulk een feest zijn, en hoe ook rijke stadbewoners den armen in zoudens kunnen verschaffen. Nadat hij nog eens gewezen heeft op het ge-voel dat zulk eene verbroedering kan voortkrijgen aldus: Het is aan de rijken om te doen, het is aan hen om de klassenhaat, die als iedere straf van verkeerd begrip, zal voortbestaan, te doen afleggen door den muur van goud, die tusschen de armen scheidt. En dit alles kan gedaan worden door het geven van eenige gedachten, eenig geld en een namiddag aan een „At home to the poor.”

Overzicht van de leading-artikelen uit de Indische Bladen

(Eene afscheidsrede.)
In het *Algemeen Dagblad van Nederlandsch-Indië* van 30 Juni komt een hoofdarikel voor van de hand des Heeren Od Busken Huët, met het opschrift: „De Gouverneur-Generaal in ruste”, waarin schrijver de rede van den Heer Mr. van Lansberge, op 13 April dezes jaars bij de overgave van het bestuur ...

... daar aanhalingen niets beteekenen, wanneer de namen der schrijvers moet verzwigen, zal schrijver zich tot het uiten van zijn persoonlijk gevoelen bepalen. Schrijver geeft toe dat de ziekte-toestand, waarin de oud gouverneur generaal bij zijn vertrek uit Indië verkeerde, van invloed op die rede kan geweest zijn, te cordeeien naar den omvang en den inhoud dier rede. Men zou ook kunnen aantemen dat de rede, die den heer v. L. dus heeft doen spreken, gezocht moet worden in diens diplomatiek karakter, dat zijn woorden niet bestemd waren om zijn gevoelen te openbaren maar te verberken, het gouv. ond hem ... de koloniale politiek van en met gerisment ten ledere aanhoore bloot te leggen ... hij het terrein der per- ... zijner hoorders af te loogeen, ... wel schrijver het ondermijad gestel ... arische beschaving te ... rechte afkeer beschouwen, zooals ...

... heeft toegelegd om ... ondanks het licha- ... uitwendige mensch ... lang verblijft in een te warm land ... verwondert het den schrijver des te ... Gouverneur Generaal heeft kunnen ... den opvolger de gunstige gevolgen ... welke een milder en liberaler regeering ... per door de in Indië zoo noodige ... voor dat land in de laatste jaren heeft opgeleerd; dat juist onder zijn bestuur, tot uitbreiding en verbetering van Nederlands gezag in den Archipel ... kostbaarste, langdurigste en bloedigste ... gevoerd; daar dezelfde Gouverneur Generaal met voldoening wijst op drie wetsontwerpen onder zijn bestuur in zake de regeling der finantieele verhouding tusschen Nederland en Indië, aan de staten Generaal voorgelegd, terwijl deze eene vermoede oorlogsomvang van 43 miljoen hebben moeten ...

... van de besta- ... heeft ... om de haan van het zoutmonopolie, de indische te verlichten, de openverpachting te helpen afschaffen, het Banketang van de rijder baten te doen verdwijnen, vergoeden te bezorgen voor het verlies der voordeelen van de zoutcultuur, maar zich met „zenuwachtige inspanning aan de winsten der gouvernements-koffiecul-tuur heeft vast geklampt” en de impopulaire belasting heeft ... edert 1816 in Indië onder Europeanen en Chinesen bekend; daar eindelijk de heer v. L. het in het moederland ontwaakt gevoel van rechtvaardigheid” toeschrijft, zoo hij wijzen kan op betere watervervoering, „afwateringskanalen”, „goed onderwijf”, „en net van spoorwegen” en „een van de schoneste havens der wereld”, terwijl het alleen Nederlands welbegrepen eigenbelang is, dat die zaken daad verhoeden of in 't leven roepen.

... een landvoogd — zegt schrijver — zou- den wij dan alleen ons eene voorstelling kunnen vormen, zoo hij, hunaan en bescheiden, bij het afscheid nemen van Nederlandsch Indië, erkentelijk voor het vertrouwen dat in hem gesteld werd, gevoelig voor de onderscheiding, die men hem bewees door zijn persoon den Koning der Nederlanden te erlijedigen en te gehoorzamen, in de vriendschappelijke prijning zijner kortstondige onderdaren zich aanbeval en van een goed geweten een beroep op het hune deed. Maar schrijver begrijpt te zeer dat de heer van

... is ingetekend, ... 8.
... 24
... 957.
Namens het bestuur
De. SCHAGEN VAN SOWLEN.

Nieuws uit Indische bladen.

AARDEN-VENDUTIE te Batavia van 90 Sandelwood
De prijs was als volgt.
doogste prijs per span. . . . . f 480. —
doogste „ „ „ „ „ „ „ 132. —
doogste „ „ stuk . . . . . „ 355. —
doogste „ „ „ „ „ „ „ 70. —

AARDEN-VENDUTIE. Door de firma Soesman & Co, voorrang verkochte 85 Sandelwood paarden hebben
doogste prijs voor een paard was f 780
doogste „ „ „ „ „ „ „ 80
doogste „ „ „ „ „ „ „ 183

SCHRIJFT het volgende aan het A. D.
... bekende toko-mandoor te Batavia, nabij
... woonachtig, heeft eenige dagen geleden den
... van zijn dochtartje gevierd. Ook Europeanen,
... die door hem genoodigd waren, hebben toen bij die
... deel genomen aan een heerlijk collation.
... O. a. werden daar opgediicht: In melk gestoofde
... Tongonworst, Gevogelte in blik, Hazeopstee